

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

964

965

1. Երբայիր
Ինչպես կոչեր
Բիթլիս 1895

2. Պարսև Ա.
Հոգևածուր ոգևոթ Պոնտիկի
Վարդապետի կ. Դալիս 1880

82

Ը-53

2003

1257

2011

82-53 47

Թիֆլիսի Հայոց Հրատարակչական Ընկերութիւն

№ 97

24

Շ Է Բ Ս Պ Ի Ր

ԻՆՉՊԵՍ ԿՈՒԶԷՔ

ԹԱՏՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ՀԻՆԳ ԱՐԱՐՈՒԱԾՈՎ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՈՆՍՏԱՆՍՆՈՎԱԿԱՆ ԳՐԱԳՐԱՐԱՆԻ ԿՈՒՅԿԱՆ ԿՈՒՆԻՍՏԱՆԻ ԿՈՒՆԵՐԵՒՄԻ ԿՈՒՆԵՐԵՒՄԻ

Թարգմանեց անգլիերէնից

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ԽԱՆ ՄԱՍԷՅԱՆՑ

— Գ Բ Ե Գ —

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս

Типогр. М. Шарадзе и К°. ||| Տպարան Մ. Շարաձէի և Ընկ.

1895

23189

Արհեստագործական Գործարան

№ 21

9 4 0 9 3 5

ԳՐԵՒՆԻ ԿՈՒՆՍՏԱՆՈՒԹՅԱՆ

ԿՈՒՆՍՏԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՐԵՒՆԻ ԿՈՒՆՍՏԱՆՈՒԹՅԱՆ

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 17 Июля 1895 года.

ԳՐԵՒՆԻ ԿՈՒՆՍՏԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՐԵՒՆԻ ԿՈՒՆՍՏԱՆՈՒԹՅԱՆ

Գրքերի և թղթերի վաճառատան Կ. Մարտիկյանի

№ 6624-57

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԵՐԸ

ԴՈՒՔՍԸ, *աքտորուած:*

ՖՐԵԳԵՐԻԿ, *դուքսի եղբայրը, որ յափշտակած է նորա պետութիւնը:*

ԱՄԻԷՆՍ, } *ազնուականներ, որ ընկերացած են աքտ-
ՅԱՔ, } րուած դուքսին:*

ԼԸ ԲՑ, *մի պալատական Փրեղերիկի մտ:*

ՇԱՐԼ, *նորա ըմբիշը:*

ՕԼԻՎԻԷ, } *Սըր Ռոլանդ Դը Բուայի որդիները:
ՅԱՔ, }
ՕՐԼԱՆԳՑ, }*

ԱԳՍ, } *Օլիվիէի սպասաւորները:
ԳԵՆԻՍ, }*

ՓՈՐՁԱՔՍԸ, *խեղկատակ:*

ՍԸՐ ՕԼԻՎԻԷ, *Մար-Տեկատ, փոխերէց:*

ՔՈՐԻՆ, } *հովիւներ:
ՍԻԼՎԻՈՍ, }*

ՎԻԼԻՍՄ, *շինական, Աուդրիին սիրահարուած:*

ՌՈՋԱԼԻՆԳ, *աքտորուած դուքսի աղջիկը:*

ՍԵԼԻՍ, *Փրեղերիկի աղջիկը:*

ՖԵԲԷ, *հովուհի:*

ԱՌԻԳՐԻ, *գեղջկուհի:*

ՀԻՄԵՆԷ:

Ազնուականներ երկու դուքսերի ծառայութեան մէջ:

Մանկլաւիկներ: Անտառապահներ, եւ ուրիշ Սպասաւորներ:

Տեսարանը տեղի ունի նախ Օլիվիէի տանը, յետոյ մասամբ Փրեղերիկի արքունիքում, եւ մասամբ Աուդրիին անտառում:

տաբար տալիս է ինձ, նոյն իսկ այն ինչը, որ բնութիւնն է ինձ տուել՝ նա իր վարմունքով այդ էլ է ուզում խել ինձնից: Նա ինձ ստիպում է ճաշել իր դեղջուկ ծառաների հետ, փակում է իմ առաջ եղբոր վալել տեղը և, որչափ որ ձեռքիցը գալիս է, ական է փորում իմ ազնուականութեան տակ այն դաստիարակութեամբ, որ նա ինձ տալիս է: Այս է, Ադամ, որ ինձ ցաւ է դարձել. և իմ հօրս ոգին, որից կարծեմ իմ մէջ կայ՝ սկսում է ապստամբել այս սարկութեան դէմ: Ես չեմ ուզում այլ ևս հանդուրժել, թէև այս վիճակից խոյս տալու համար դեռ ոչ մի խելացի ճարչեմ տեսնում:

(Մանում է Օլիվիէ)

ԱԴԱՄ

Ահա գալիս է իմ տէրս, ձեր եղբայրը:

ՕՐԼԱՆԴՕ

Քաշուէր մէկ կողմ, Ադամ, և կը լսես թէ ինչպէս նա ինձ կը ցնցէ:

ՕԼԻՎԻԷ

Է՛հ, պարոն, ինչ ես անում այստեղ:

ՕՐԼԱՆԴՕ

Ոչինչ. ինձ չեն սովորեցրել մի բան անել:

ՕԼԻՎԻԷ

Ուրեմն ինչ ես փչացնում, պարոն:

ՕՐԼԱՆԴՕ

ձիշգն ասած՝ պարոն, ես իմ ծուլութեամբս քեզ օգնում եմ փչացնելու այն՝ ինչ որ Աստուած ստեղծել է, այսինքն քո խեղճ անարժան եղբորդ:

(Օլիվիէ) ՕԼԻՎԻԷ

Սիրաւ, պարոն, զնա աւելի լաւ քաղաքացունք գտիր. կորիւր աչքիս առաջից:

ՕՐԼԱՆԴՕ

Միթէ ես քո խոզերդ պէտք է պահեմ և խոզ-կաղին ուտեմ նրանց հետ: Ի՞նչ անառակ որդու ժառանգութիւնն եմ շուայել, որ այս չքաւորութեանն եմ հասել:

ՕԼԻՎԻԷ

Հասկանում ես որտեղ ես, այժմարդ:

ՕՐԼԱՆԴՕ

Օ՛հ, պարոն, շատ լաւ. այստեղ, քո այգիում:

ՕԼԻՎԻԷ

Գիտես ում առաջն ես, պարոն:

ՕՐԼԱՆԴՕ

Աւելի լաւ քան նա որի առաջն եմ՝ գիտէ թէ ես ո՞վ եմ: Ես գիտեմ, որ դու իմ անդրանիկ եղբայրս ես, և, արեան ազնիւ կապով, դու էլ նոյնպէս ինձ պէտք է ճանաչէիր: Ազգերի քաղաքավարութիւնը քեզ տալիս է նախապատուութիւն իմ վերայ, այն պատճառով, որ դու ինձնից առաջ ես ծնուել. բայց միևնոյն աւանդութիւնը ինձնից չէ խլում իմ արիւնը, թէկուզ քսան եղբայր լինէին իմ և քո մէջտեղ: Ես իմ մէջ նոյնչափ ունիմ իմ հօրիցս, որչափ որ դու ունիս, թէև խոստովանում եմ, դու ինձնից առաջ շխարհ եկած լինելով՝ աւելի պարտական ես նորա պէս լարգելի մարդ լինելու:

ՕԼԻՎԻԷ

Ի՞նչ է, այժմարդ:

ՕՐԼԱՆԻՕ (Բռնելով նորա կոկորդից)

Գիտ Ինն, գնն, անդրանիկ եղբայր. դու շատ դեռահաս ես այս բանի մէջ:

ՕԼԻՎԻԻԷ

Ձեռք ես բարձրացնում իմ վերայ, սրիկայ:

ՕՐԼԱՆԻՕ

Ես սրիկայ չեմ. ես Ռուանդա-Բուայի կրտսեր որդին եմ, նա իմ հայրս է. և ետպատիկ սրիկայ է՝ ով որ կասէ, որ նորա պէս հայրը կարող է սրիկաներ ծնել: Եթէ դու եղբայրս չը լինէիր՝ այս ձեռքս չէի քաշել կոկորդիցդ մինչև այս միւսը լեզուդ դուրս չը քաշէր այդ խօսքիդ համար. դու ինքդ քեզ հայհոյեցիր:

ԱԴԱՄ

Ազնիւ տէրերս, համբերութիւն ունեցէք ի սէր ձեր հօր իշատակին, հաշտ եղէք միմեանց հետ:

ՕԼԻՎԻԻԷ

Բայց թող, ասում եմ:

ՕՐԼԱՆԻՕ

Երբ որ սիրտս կուզէ՝ բաց կը թողնեմ: Դու պէտք է լսես ինձ: Իմ հայրս կտակով քո վերայ պարտք է դրել լաւ դաստիարակութիւն տալ ինձ. դու ինձ կրթել ես որպէս մի գիւղացու, նսեմացնելով և խեղդելով իմ մէջ ամեն ազնուատոհմիկ յատկութիւններս. հօրս ոգին ուժեղանում է իմ մէջ, և սորանից աւելի ես չեմ կարող հանդուրժել. ուրեմն թող տուր ինձ պարտաւել այն բոլոր վարժութիւններով, որոնք վայել են մի ազնուականի, կամ թէ տուր ինձ այն չնչին գումարը, որ հայրս կտակով թողել է ինձ, և ես դորանով կը գնամ բազմ փորձելու:

ՕԼԻՎԻԻԷ

Եւ ինչ ես ուզում անել. երբ որ այդ էլ ծախսես վերջացնես՝ յետոյ մուրալու ես: Լաւ, պարոն, գնա տու՛ն. սորանից աւելի չեմ ուզում ինձ գլխացաւ տաս. դու կ'ստանաս քո ցանկութեանդ մի մասը: Խնդրեմ, բաց թող ինձ:

ՕՐԼԱՆԻՕ (Ձեռքը բաշխով)

Ես քեզ աւելի չեմ նեղացնիլ, քան որչափ հարկաւոր է իմ օգտիս համար:

ՕԼԻՎԻԻԷ

Դու էլ գնա նորա հետ, ծեր:

ԱԴԱՄ

Ծեր շուն, այս է իմ վարձս. և իսկապէս, ես ձեր ծառայութեան մէջ եմ թափել ատամներս: — Աստուած լուսաւորէ իմ նախկին տիրոջ հոգին: Նա ինձ այսպիսի խօսք չէր ասիլ:

(Դուրս են գնում Պրոմիդոն եւ Ադամը)

ՕԼԻՎԻԻԷ

Ուրեմն՝ այսպէս. դու սկսես իրաւունք բանեցնել իմ վերայ: Ես քո լանդգնութեան մի լաւ ճար՝ կանեմ. բայց միամիտ կաց, հազար ոսկուդ երեսը չես տեսնիլ: Օհօ, Դենիս:

(Մտնում է Դենիսը)

ԴԵՆԻՍ

Ձերդ յարգութիւնը ինձ կանչում է:

ՕԼԻՎԻԻԷ

Շարժը, դուքսի ըմբիշը չեկա՛ւ այստեղ ինձ հետ խօսելու:

ԴԵՆԻՍ

Ի՛նչպէս չէ, տէր իմ, նա դրան առաջ սպասում է և աղերսում է, որ թող տաք իրան ձեզ ներկայանալ:

ՕԼԻՎԻԷ

Ներս կանչիր: (Դենիս դուրս է գնում) — Այդ լաւ միջոց կը լինի. վաղն էլ ըմբշամարտի օրն է:

(Մտնում է Շարլը)

ՇԱՐԼ

Բարի լոյս Ձերդ յարգութեան:

ՕԼԻՎԻԷ

Բարև, Մօսիէօ Շարլ, ինչ նոր նորութիւն կայ նոր արքունիքում:

ՇԱՐԼ

Արքունիքում լուր չը կայ, տէր, եթէ ոչ միայն Հին լուրերը, այսինքն նոր դուքսը աքսորել է Հին դուքսին, իր անդրանիկ եղբորը, և երեք-չորս հաւատարիմ ազնուականներ ինքնակամ աքսոր են գնացել նորա հետ, և նոցա կալուածները և հասոյթները հարստութեան աղբիւր են դառնում նոր դուքսի համար. այս պատճառով դուքսը ուրախութեամբ թող է տալիս նորանց, որ երթան և ուր որ ուզում են թափառեն:

ՕԼԻՎԻԷ

Կարող ես ասել, թէ արդեօք Ռոզալինդն էլ, դուքսի աղջիկը, իր հօր հետ աքսորուած է թէ ոչ:

ՇԱՐԼ

Օ, ո՛չ. որովհետև նոր դուքսի աղջիկը, նորա հօրեղբօր գուտարը, այնպէս սիրում է նորան (օրօրոցից նորա հետ միասին մեծացած լինելով), որ կամ նա էլ աքսորակից կը լինէր նորան, կամ եթէ մենակ մնար՝ ցաւից կը մեռ-

նէր: Նա սպաւառումն է, և նորա հօրեղբայրը նորան իր հարազատ աղջկայ չափ սիրում է, և երբէք երկու տիկիներ այնպէս չեն սիրած միմեանց՝ ինչպէս նոքա միմեանց սիրում են:

ՕԼԻՎԻԷ

Ո՛րտեղ պէտք է ապրի ծերունի դուքսը:

ՇԱՐԼ

Ասում են՝ նա արդէն Առդենի անտառումն է և մի խումբ ուրախ մարդիկ էլ հետը. և այնտեղ նոքա ապրում են որպէս Անգլիոյ ծերունի Ռոբին-Հուդը: Ասում են՝ շատ երիտասարդ ազնուականներ խումբ խումբ դիմում են ամեն օր նորա մօտ և անհոգ անց են կացնում իրանց ժամանակը, ինչպէս անում էին սոկեղէն աշխարհի մէջ*):

ՕԼԻՎԻԷ

Հիմա ինչպէս. վաղը ըմբշամարտելու ես նոր դուքսի առաջ թէ ոչ:

ՇԱՐԼ

Այո՛, տէր իմ. և ես հիմա եկել եմ ձեզ մի բան ասելու: Ինձ գաղտնի կերպով հասկացրել են, որ ձեր սլոտիկ եղբայրը, Օրլանդօն, մտադիր է ծպտեալ դուրս գալ ինձ հետ ըմբշամարտելու: Վաղը, տէր իմ, ես պէտք է իմ համբաւիս համար ըմբշամարտեմ, և ով որ առանց մի անգամը փշրուելու ձեռքիցս ազատուի՝ լաւ է պրծել: Ձեր եղբայրը շատ երիտասարդ է և շատ փափկասուն, և ձեր սիրոյ համար՝ ինձ շատ տհաճելի կը լինէր նորան յաղթել. բայց իմ պատուիս համար՝ ես պարտաւոր եմ այդպէս անել, եթէ դուրս գայ իմ դէմ: Ուրեմն, այն սիրոյ համար, որ ես տածում եմ դէպի ձեզ՝ ես եկայ ձեզ իմաց տալու, որ կամ

*) Անկիրթ Շարլը ուզում է ասել՝ սոկեղարում: Ծ. Թ.

նորան իր դիտաւորութիւնից լետ կանգնեցնէք, կամ եթէ որեւիցէ մի ձախորդութիւն պատահի՝ իմանաք որ ես մեղք չունէի. որովհետեւ այդ նորա մեղքը կը լինէր և իմ կամքիս բոլորովին հակառակ:

ՕԼԻՎԻԻ

Շնորհակալ եմ քեզնից քո գէպի ինձ ցոյց տուած սիրոյդ համար, և կը տեսնես ինչպիսի առատաձեռնութեամբ ես քեզ կը վարձատրեմ: Ես ինքս տեղեկութիւն ունէի եղբորս այդ դիտաւորութեան մասին և անուղղակի միջոցներով աշխատեցի նորան համոզել, որ լետ կենայ այդ մտքից, բայց նա յամառ մարդ է: Ասեմ քեզ, Շարլ, նա ամբողջ Պրանսիայի մէջ ամենայամառ երիտասարդն է որ կայ, լի փառասիրութեամբ, մի նախանձոտ մրցակից ամեն մարդու, գաղտնի և նուաստաբարոյ դաւադիր իմ դէմ, որ նորա հարազատ եղբայրն եմ. ուրեմն, ինչպէս կուզես՝ այնպէս աւրա: Ես աւելի ուրախ կը լինիմ՝ որ նորա վիզը կտարես, քան թէ մտար: Եւ լաւ է որ դու նորանից զգուշանաս. որովհետեւ եթէ նորան մի թեթեւ պարտութիւն կրել տաս, կամ եթէ նա շատ մի փառաւոր յողթութիւն չը շահի քո վերայ՝ նա քո դէմ դաւ կը դնէ թոյնով, և կամ թէ որեւէ դաւաճանական հնարքով քեզ թակարդի մէջ կը ձգէ և քեզ բաց չի թողնիլ՝ մինչև որ մէկ կամ միւս անուղղակի միջոցով կեանքդ չը խաւարեցնէ. որովհետեւ, հաւատացնում եմ քեզ և համարեա սրտասուելով ասում եմ այս, որ այս օրուան օրս չը կայ ամբողջ աշխարհում նորանից աւելի երիտասարդ և աւելի անզգամ մի տղայ: Այս բոլորը դեռ եղբայրաբար եմ խօսում նորա մասին. բայց եթէ նորան վերլուծեմ քո առաջ այնպէս ինչպէս որ է՝ ես պէտք է կտրմբեմ և լոց լինիմ, և դու գունատութիւնս և ապշիս:

ՇԱՐԼ

Ես շատ ուրախ եմ, որ եկայ այստեղ ձեր մօտ: Եթէ նա վաղը գայ այստեղ՝ ես նորա վարձը կը դնեմ ձեռքը.

եթէ այսուհետեւ մէկ էլ նա իր ոտքով կարողանայ քայլել՝ ես քանի կեանք ունիմ՝ էլ մրցանակի համար չեմ ըմբշամարտիլ: Իէհ, Աստուած պահէ Ձերդ յարգութիւնը:

ՕԼԻՎԻԻ

Գնաս բարով, բարի Շարլ:— Հիմա պէտք է մի լաւ գրգռեմ մենամարտոյին: Յոյս ունիմ, որ վերջապէս կազատուիմ մի անգամ ընդ միշտ այդ մարդու ձեռքից: Չը գիտեմ ինչո՞ւ իմ հոգիս նորան աւելի սաստիկ է ատում քան որեւիցէ բան այս աշխարհում: Եւ սակայն նա ազնիւ է, դպրոցի երես չէ տեսել, այնու ամենայնիւ ուսեալ է. լի է ազնիւ գաղափարներով, ամեն դասակարգերից կարծես հմայքով սիրուած է. և իսկապէս նա այնքան, այնքան խոր է մտել ամբոխի սրտում և մանաւանդ իմ մարդկանց սրտում, որոնք նորան աւելի լաւ են ճանաչում՝ որ ես բոլորովին արհամարհանքի առարկայ եմ դարձել: Բայց երկար այսպէս չի մնայ: Այս ըմբիշը ամեն բան կարգի կը դնէ: Հիմա միայն մնացել է, որ այս տղային մի լաւ բորբոքեմ, և ահա գնում եմ այդ բանին: (Դուրս է գնում):

ՏԵՍԱՐԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Մի մարգագետին դուքսի պալատի առաջ:

Մտնում են ՌՈՉԱԼԻՆԴԻ և ՍԵԼԻԱ:

ՍԵԼԻԱ

Խնդրում եմ, Ռոզալինդ, անուշիկս, ուրախ եղիր:

ՌՈՉԱԼԻՆԴԻ

Սիրելի Սելիա, ես ցոյց եմ տալիս շատ աւելի ուրախութիւն՝ քան թէ իսկապէս զգում եմ, և դու դեռ ուզում ես, որ էլ աւելի ուրախ լինիմ: Եթէ չես կարող ինձ սովո-

ընդհանրապես մի վտարանդի հօր՝ ապա մը չը պէտք է սովորեցնես ինձ զգալ մի արտաքույ կարգի հաճոյք։

ՍԵՆԻԱ

Գորանով ես տեսնում եմ, որ դու ինձ չես սիրում այն կատարեալ չափով, ինչ չափով որ ես եմ քեզ սիրում։ Եթէ իմ հօրեղբորս, քո աքսորուած հայրդ, աքսորած լինէր քո հօրեղբորդ, իմ հայր դուքսին, և դու տակաւին մնացած լինէիր ինձ մօտ՝ ես կարող էի սովորեցնել իմ սիրոյս, որ ընդունէր քո հօրդ իմ հօրս տեղ. դու էլ նոյնպէս կանէիր՝ եթէ դէպի ինձ ունեցած քո սիրոյդ ճշմարտութիւնը նոյնչափ կատարեալ լինէր, որչափ իմս դէպի քեզ։

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Լաւ, ես կը մոռտնամ իմ վիճակս, քո վիճակովդ ուրախանալու համար։

ՍԵՆԻԱ

Գու գիտես, իմ հայրս բացի ինձանից ուրիշ զաւակ չունի, և հաւանական էլ չէ, որ այսուհետեւ ունենայ, և իրաւ, երբ որ մեռնի՝ դու կը լինիս նորա ժառանգը. ինչ որ նա ուժով խլել է քո հօրից՝ ես քեզ յետ կը դարձնեմ սիրով. պատուովս երդուում եմ, ես լեւս կը դարձնեմ. և եթէ այս երդումս կտրեմ՝ թող հրէշ դառնամ։ Ուրեմն, իմ անոյշ Ռօզս, իմ սիրելի Ռօզս, ուրախ եղիր։

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Այսուհետեւ ուրախ կը լինիմ, սիրելիս, և զուարճութիւններ կը խորհիմ։ Թող տեսնեմ.— ինչ կասես, մի սիրահարութիւն սարքենք։

ՍԵՆԻԱ

Այ, լաւ ասացիր. խնդրեմ եկ մի սիրահարութիւն սարքենք և մի քիչ զուարճանանք. բայց մի գուցէ ելնես իրաւ իրաւ մէկին սիրես, կամ թէ զուարճանալու համար աւելի

հետու գնաս, քան թէ կարող ես պատուաւոր կերպով լեւնահանջել մի ամբիժ շիկնանքով միայն։

ՍԵՆԻԱ

Եկ նստենք և ծաղրելով բարի տանտիկին Բախտին՝ հալածենք իր անուից, որ այսուհետեւ նորա պարզները աւելի արդարացի կերպով բախշուին։

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Երանի՛ թէ կարողանայինք, որովհետեւ նորա պարզները սարսափելի կերպով անտեղի են բաժանուած, և առատաձեռն Կոյր Կինը սխալուում է՝ իր պարզները մանաւանդ կանանց բաշխելու ժամանակ։

ՍԵՆԻԱ

Այդ ճշմարիտ է, որովհետեւ նորանց, որոնց նա գեղեցիկ է ստեղծում՝ հազիւ թէ առաքինի է ստեղծում, և նորանց, որոնց առաքինի է ստեղծում՝ ստեղծում է շատ անճոռնի։

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Ո՛չ, դու հիմա անցնում ես բախտի պաշտօնից դէպի բնութեան պաշտօնը։ Բախտը իշխում է աշխարհի պարզները վերայ, ոչ թէ բնութեան դիմագծերի վերայ։
(Մտնում է Փորձարարը)

ՍԵՆԻԱ

Ո՛չ, երբ բնութիւնը ստեղծել է մի սքանչելի արարած, մի թէ կարելի չէ, որ բախտը նորան ձգէ կրակի մէջ։— Թէև բնութիւնը մեզ ուշք ու միտք է տուել բախտը ծաղրելու համար, մի թէ բախտը չէ, որ ներս է ուղարկել այս խենթիս, մեր վիճաբանութիւնը կարճ կտրելու համար։

ՌՌԶԱԼԻՆԳ

Իրաւ, բախտը շատ դժգոհ է վարուում բնութեան հետ, երբ նա գործ է դնում բնութեան Յիմարութիւնը՝ բնութեան Իմաստութիւնը կրճատելու համար:

ՍԵԼԻԱ

Կարելի է որ այդ էլ բախտի գործը չէ, այլ բնութեանը, որ տեսնելով, թէ մեր բնական իմաստութիւնը չափազանց կարճամիտ է այնպիսի աստուածութիւնների վերայ դատողութիւն տալու համար՝ ուղարկել է այստեղ այս պարզամիտ մարդուն, որ մեզ ծառայէ որպէս յեսան. որովհետեւ միշտ յիմարի բթամտութիւնը իմաստութեան յեսանն է (Փորձարարին): — Ի՛նչպէս ես, խելք, իրտեղ ես թափառում:

ՓՈՐՉԱԲԱՐ

Տիրուհի, դուք պէտք է դաք ձեր հօր մօտ:

ՍԵԼԻԱ

Քեզ են պատգամաւոր կարգել:

ՓՈՐՉԱԲԱՐ

Ո՛չ, պատուովս երգում եմ. այլ ինձ հրամայել են զալ ձեզ տանել:

ՌՌԶԱԼԻՆԳ

Ո՛րտեղ ես սովորել այդ երգումը, խենթուկ:

ՓՈՐՉԱԲԱՐ

Մի ասպետից, որ իր պատուով երգում էր՝ որ կարկանդակները լաւ էին շինուած, և իր պատուով երգում էր՝ որ մանանխը շատ անպիտան էր. իսկ ես ասում եմ, որ կարկանդակներն էին անպիտան և մանանխը շատ լաւ էր. բայց դարձեալ ասպետը սուտ չէր երգում:

ՍԵԼԻԱ

Ի՛նչպէս կարող ես ապացուցանել այդ, քո իմաստութեան այդ ահագին զէզովը:

ՌՌԶԱԼԻՆԳ

Ա՛յ, շատ լաւ. հիմա բաց արա քո իմաստութեանդ ցուկակապը:

ՓՈՐՉԱԲԱՐ

Հիմա երկուսդ էլ առաջ եկէք. շոյեցէք ձեր կզակները, և երգուեցէք ձեր մօրուքներով, որ ես մի սրիկայ եմ:

ՍԵԼԻԱ

Մեր մօրուքներով երգում, եթէ ունենայինք, որ դու մի սրիկայ ես:

ՓՈՐՉԱԲԱՐ

Իմ սրիկայութեամբս երգում եմ, եթէ ունենայի, որ ես սրիկայ կը լինէի. բայց երբ որ դուք երգում էք մի բանով, որ տեղումը չը կայ՝ դուք սուտ չէք երգում. ինչպէս այն ասպետը, որ երգում էր իր պատուի վերայ, որ նա ամենևին չունէր. կամ եթէ ունեցած էլ լինէր՝ դու բանը կարկանդակներին և մանանխին չը հասած՝ երգուելով երգուելով վերջացրած կը լինէր:

ՍԵԼԻԱ

Ինչդրեմ, ո՞վ է այդ քո ասածդ:

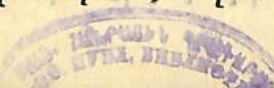
ՓՈՐՉԱԲԱՐ

Մի մարդ, որին ծերուկ Ֆրեդերիկը, քո հայրդ շատ սիրում է:

ՍԵԼԻԱ

Իմ հօրս սէրը բաւական է նորան լարգելի դարձնելու

6624-57

Համար: Ձայնդ կտրիր, էլ չը խօսիս նորա վերայ. մի օր
դու ծեծ ես ուտելու այդ չար լեզուիդ Համար:

ՓՈՐՉԱԲԱՐ

Ափսոս, որ խենթերը չեն կարող խելացի կերպով ա-
սել այն բոլորը, ինչ որ խելացիները խենթ կերպով անում են:

ՍԵՆԻԱ

Ես իմ հոգիս, ճշմարիտ ես խօսում. որովհետև այն օ-
րից, որ խենթերի ունեցած քիչ խելքը լուծեան է դա-
տապարտուած՝ խելօքների ունեցած քիչ խենթութիւնը մեծ
ցոյց է անում: Ահա գալիս է Մօսիէօ Լը Բօն:

(Մտնում է Լը Բօն):

ՌՌՉԱԼԻՆԻ

Բերանը լրերով լցրած:

ՍԵՆԻԱ

Որ նա կը դնէ մեր բերանը՝ ինչպէս աղանիները կե-
րակրում են իրանց ձագերին:

ՌՌՉԱԼԻՆԻ

Ուրեմն կոկորդներս խճողուելու են լրերով:

ՍԵՆԻԱ

Աւելի լաւ. աւելի գնող կը գտնենք շուկայում:— Բարի
լոյս, Մօսիէօ Լը Բօ. ինչ լուր կայ:

ԼԸ ԲՕ

Գեղեցիկ իշխանուհի, ինչ մի լաւ գուարճութիւնից
զրկուել էք դուք:

ՍԵՆԻԱ

Զուարճութիւն. ինչ գոյնի:

ԼԸ ԲՕ

Ի՞նչ գոյնի, օրիորդ. ինչպէս պատասխանեմ ձեզ:

ՌՌՉԱԼԻՆԻ

Ինչպէս խելքն ու բախտը կամենան: զն է սկիւր

ՓՈՐՉԱԲԱՐ

Կամ ինչպէս ճակատագիրը նախասահմանէ:

ՍԵՆԻԱ

Կեցցես, լաւ ծեփեցիր:

ՓՈՐՉԱԲԱՐ

Հասա՛. եթէ դիրքս չը պահեմ...

ՌՌՉԱԼԻՆԻ

Այն ժամանակ լաւ հոտդ կը կորչի:

ԼԸ ԲՕ

Դուք ինչ շփոթեցնում էք, օրիորդներ. ես ուզում էի
ձեզ պատմել մի լաւ ըմբշամարտութեան մասին, որի տե-
սարանից դուք զրկուեցաք:

ՌՌՉԱԼԻՆԻ

Գոնէ պատմիր մեզ այդ ըմբշամարտութեան պատմու-
թիւնը:

ԼԸ ԲՕ

Ես ձեզ կը պատմեմ սկիզբը, և եթէ հաճելի լինի Ձերդ
համեմտափայլութեանց՝ վերջը ինքներդ կարող էք տեսնել,
որովհետև ամենալաւ մասը դեռ ևս մնացել է, և հէնց
այստեղ, ուր որ դուք կանգնած էք՝ նօքա գալիս են վեր-
ջին մասը լրացնելու:

ՍԵՆԻԱ

Լա՛ւ, պատմիր մեզ այդ առաջին մասը, որ արդէն մե-
ռել և թաղուել է:

ՆԸ ԲՕ

Գալիս է մի ծերունի իւր երեք որդիների հետ...

ՍԵՆԻԱ

Շատ լաւ է սկսում. կարծես մի հին հէքիաթ լինի:

ՆԸ ԲՕ

Երեք կտրիճ երիտասարդներ, սքանչելի կազմուածքով և շէնք ու շնորհքով:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Վզերից տախտակներ կախած, որոնց վերայ գրուած է. — «Թող այս թղթով յայտնի լինի ամենին, որ...»

ՆԸ ԲՕ

Երեքից անդրանիկը ըմբշամարտեց Շարլի հետ, որ դուքսի ըմբիշն է: Շարլը նրան մի վայրկեանի մէջ գետին տապալեց և նորա կողքի ոսկրերից երեքը ջարդեց, այնպէս որ քիչ յոյս կայ, որ նա ապրի: Միևնոյն ձևով նա երկրորդին ծառայեց, միևնոյն ձևով երրորդին: Հիմա նոքա այնտեղ տարածուած են. խեղճ ծեր մարդը, նոցա հայրը, այնպիսի սրտաշարժ կերպով ողբ ու կոծ է անում՝ որ բոլոր հանդիսականները կարեկցում են նորան և լաց են լինում:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Խեղճիկ:

ՓՈՐՉԱՔԱՐ

Բայց, պարոն, որն է եղել այն զուարճութիւնը, որից, ասում ես, տիկիները զրկուել են:

ՆԸ ԲՕ

Վա՛, այս որ ասում եմ:

ՓՈՐՉԱՔԱՐ

Ես որ ասում եմ, մարդիկ ամեն օր աւելի խելօքանում են՝ դուք չէք հաւատում: Այս առաջին անգամն էմ լսում, որ կողքերի ջարդուելը տիկիների համար մի զուարճութիւն է:

ՍԵՆԻԱ

Ես էլ նոյնպէս, ես իմ հոգիս:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Բայց կա՛յ դարձեալ մի մարդ, որ փափաքի լսել այս կոտորատողական երաժշտութիւնը իր կողքերի մէջ. կա՛յ դեռ մէկը, որ կողքերի ջարդուելուն սիրահար լինի:— Ուզում ես տեսնենք այս ըմբշամարտը, Սելիս:

ՆԸ ԲՕ

Եթէ այստեղ մնաք՝ ուզէք չուզէք կը տեսնէք. որովհետեւ ըմբշամարտի համար որոշուած տեղը հէնց այս տեղն է, և արդէն պատրաստ են սկսելու:

ՍԵՆԻԱ

Ահա գալիս են. սպասենք և տեսնենք:

(Փողեր, մտնում են դուքս, Ֆրեդերիկ, աղնուականներ, Օրլանդո, Շարլ և սպասուորներ):

ԳՈՒՔԱ ՓՐՆԻՆԻՆԻ

Իհէ՛հ, սկսեցէք. քանի որ այս պատանին չէ զիջանում գլուխը քարը. թող իր յանդգնութիւնը ինքը քաւէ:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Ա՛յս է այն մարդը:

ՆԸ ԲՕ

Այո՛, սա է տիկին:

ՍԵՆԻԱ

Ա. փսնս, շատ երիտասարդ է, բայց ինչ յաղթական դէմք ունի:

ԴՈՒՔԱՄ ՓՐԵԴԵՐԻԿ

Այդ դո՛ւ ես, աղջիկս, և դու, սիրելի. դուք մտել էք այստեղ ըմբշամարտը տեսնելու:

ՌՈՋԱԼԻՆԻ

Այո՛, տէր իմ, եթէ կը բարեհաճիք թոյլ տալ:

ԴՈՒՔԱՄ

Ձեզ շատ քիչ դիւրեկան կը լինի, ասեմ ձեզ. որովհետեւ մեծ անհաւասարութիւն կայ երկու կողմերի մէջ. ախոյեանի երիտասարդութեան վերայ խղճալով՝ ես շատ կը ցանկանայի նորան համոզել, որ իր մտքից լետ կանգնէր, բայց նա չէ լսում: Խօսեցէք նորա հետ, տիկիններ, կարելի է դո՛ւք կարողանաք նորա սիրտը շարժել:

ՍԵՆԻԱ

Կանչեցէք նորան այստեղ, սիրելի Մօսիէօ Լը Բօ:

ԴՈՒՔԱՄ ՓՐԵԴԵՐԻԿ

Կանչեցէք նորան, ես կը հեռանամ: (Ինքըստ հեռանում է):

ԼԸ ԲՕ

Պարոն ախոյեան, իշխանուհիները ձեզ կանչում են:

ՕՐԼԱՆԴՈ

Ես պատրաստ եմ նոցա հրամանին, ամենայն յարգանքով և ակնածութեամբ:

ՌՈՋԱԼԻՆԻ

Երիտասարդ, դո՛ւք էք ասպարէզ կանչել ըմբիշ Շարլին:

ՕՐԼԱՆԴՈ

Ո՛չ, գեղեցիկ իշխանուհի. նա ինքն է ընդհանուր ախոյեանը. ես միայն գալիս եմ այստեղ՝ միւսների նման պատանութեանս ոյժը նորա հետ չափելու:

ՍԵՆԻԱ

Երիտասարդ պարոն, ձեր ոգին խիստ խելացի է ձեր տարիքին նայելով: Դուք ինքներդ տկանատես էիք այս մարդու ոյժի անողորմ փորձին: Եթէ դուք ձեր սեպհական աչքերով կարող էք ձեզ տեսնել, և ձեր սեպհական դատողութեամբ ձեզ դատել՝ ապա պէտք է մի այսպիսի վտանգի երկիւղը ձեզ խորհուրդ տար մի աւելի հաւասարակշիռ ձեռնարկի մէջ խիզախել: Աղաչում ենք ձեզ, ձեր սեպհական օգտի համար, որ ձեր սեպհական ապահովութիւնը աչքի առաջ ունենաք, և լետ կենաք այս փորձից:

ՌՈՋԱԼԻՆԻ

Յետ կացէք, երիտասարդ պարոն. ձեր համբաւը այս պատճառով չի նսեմանալ. մենք ինքներս դուքսից կը խնդրենք, որ նա թոյլ չը տայ որ ըմբշամարտը շարունակուի:

ՕՐԼԱՆԴՈ

Խնդրում եմ, մի պատժէք ինձ ձեր աննպաստ մտածութիւններով, թէև ես ինձ շատ յանցաւոր եմ գտնում՝ ձեզ պէս շնորհալի և չքնաղ տիկիներին որևէ մի բան զլանալով: Բայց թող ձեր գեղանի աչքերը և ազնիւ բարեմաղթութիւնները ընկերանան ինձ հետ իմ այս փորձի մէջ: Եթէ յաղթուիմ՝ ամաչողը այնպիսի մէկը կը լինի, որ երբէք բատխաւոր չէ եղած: Եթէ սպանուիմ՝ մեռնողը այնպիսի մէկը կը լինի, որ փափազում է մեռնել: Ես իմ բարեկամներիս ոչ մի վնաս չեմ հասցնիլ, որովհետև ոչ մէկ հատ չունիմ, որ իմ վերայ ողբայ. ոչ էլ աշխարհին մի զրկանք, որովհետև ոչինչ չունիմ նորա մէջ. միայն՝ աշխարհի մէջ

ես բռնում եմ մի տեղ՝ որ աւելի լաւ կը լեցուի, երբ ես զատարկ թողնեմ:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Այն քիչ ոյժը, որ ես ունիմ՝ ես կուզէի այն էլ տալ ձեզ:

ՍԵՆԻԱ

Ես էլ իմս զորա հետ:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Ձեզ բարի յաջողութիւն. տար Ստոտլաճ, որ ձեր մասին սխալուած լինէի:

ՍԵՆԻԱ

Ձեր սրտի փափաքին արժանանաք:

ՇԱՐԼ

Հալգէ, ուր է այն երիտասարդ պարոնը, որ այնպէս ջերմ փափաք ունի պառկիլ իր մօր, գետնի գրկում:

ՕՐԼԱՆԻՕ

Պատրաստ է, պարոն. բայց նորա կամքը աւելի համեստ յաւակնութիւններ ունի:

ԴՈՒՔՍ ՓՐԵԴԵՐԻԿ

Մէկ փորձ միայն բաւական է:

ՇԱՐԼ

Լաւ. ձերը մեծութիւնը թող հանգիստ լինի. զուք նորան չէք քաջալերիլ մի երկրորդ փորձ փորձել, դուք՝ որ այնքան համոզեցիք նորան լետ կանգնել առաջնից:

ՕՐԼԱՆԻՕ

Պուք լոյս ունիք ինձ ծաղրել մենամարտից լետոյ, բայց չը պէտք է ծաղրէք մենամարտից առաջ: Եկէք, սկսենք:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Հերկուէսը ձեզ զօրավիգ լինի, երիտասարդ:

ՍԵՆԻԱ

Ա՛խ. ես կուզէի անտեսանելի լինել, որ կարողանայի այն ուժեղ մարդու ոտքերը քաշել:

(Շարլ եւ Օրլանդօ մենամարտում են):

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Քաջ պատանի:

ՍԵՆԻԱ

Եթէ մի կայծակ ունենայի աչքումս՝ գիտեմ ո՛վ ցած կը տապալուէր:

(Շարլը տապալում է. կեցցէներ):

ԴՈՒՔՍ ՓՐԵԴԵՐԻԿ

Բաւական է, բաւական է:

ՕՐԼԱՆԻՕ

Մէկ անգամ էլ, աղաչում եմ Ձերը մեծութեան: Դեռ նոր է սկսում շունչս տաքանալ:

ԴՈՒՔՍ ՓՐԵԴԵՐԻԿ

Ի՞նչպէս ես, Շարլ:

ԼԸ ԲՕ

Ձէ կարողանում խօսել, տէր իմ:

ԴՈՒՔՍ ՓՐԵԴԵՐԻԿ (իր մարդկանց)

Դուրս տարէք նորան: (Շարլին դուրս են տանում): Անունդ ի՞նչ է, պատանի:

ՕՐԼԱՆԻՕ

Օրլանդօ է, տէր իմ. Սըր Ռօլանդ Դը Բուալի կրտսեր որդին:

ԴՈՒՔՍ ՓՐԵԴԵՐԻԿ

Երանի՛ լինէիր մի այլ հօր որդի.
 Ամբողջ աշխարհը յարգում էր հօրըդ,
 Բայց նորան ես գտայ միշտ ինձ թշնամի:
 Քո այս կատարած քաջագործութեամբ
 Կու ինձ շատ աւելի հաճոյ կը լինէիր՝
 Թէ մի այլ տընից սերած լինէիր.
 Բայց մընաս բարով, դու ազնիւ տղայ ես:
 Երանի՛ մի այլ հօր անունը տայիր:
 (Կուրքը, ինտելեքտուրը եւ Լը Բօ դուրս են գնում):

ՍԵՂԻԱ

Եթէ ես լինէի իմ հօրըս տեղը,
 Կարծում ես, քոյրիկ, այնպէս կ'անէի:

ՕՐԼԱՆԴՈ

Ինձ փնւք է լինել Սըր Ռոլանդի որդին,
 Նորա կրտսեր որդին: Ա՛հ, այդ անունը
 Ես չէի փոխիլ, լինելու համար
 Փրեզերիկոսի գահաժառանգը:

ՌՈՂԱՆԴԻ

Հայրըս Սըր Ռոլանդին այնքան սիրում էր,
 Որքան իւր հոգին. և բոլոր աշխարհը
 Նորան զատում էր իմ հօրըս աչքով:
 Եթէ գիտենայի նորա որդին էր՝
 Արտասուքներով ես կաղերսէի,
 Եւ չէի թողնիլ, որ իրան ենթարկէ
 Այսպիսի վաճառի:

ՍԵՂԻԱ

Իմ ազնիւ քոյրիկ,
 Ե՛կ, գնանք նորանից շնորհակալ լինինք,
 Խրախուսենք նորան: Հօրըս նախանձը
 Եւ բիրտ վարմունքը սիրտըս խոցեցին:

(Օրլանդոյին)

— Պարոն, դուք ցոյց տուիք ձեր արժանիքը:
 Թէ սիրոյ մէջ էլ ձեր խօսքը պահէք
 ձիւղ, ինչպէս այստեղ գերազանցեցիք
 Ձեր տուած խօսքը՝ ապա ձեր սիրուհին
 Երջանիկ կը լինի:

ՌՈՂԱՆԴԻ (Տալով նորան իւր վզի շղթան)

Պարոն, կրեցէք այս
 Իմ խաթեր համար, այնպիսի մէկի,
 Որ բախտից լքուած է. այնպիսի մէկի,
 Որ աւելի կը տար՝ թէ նորա ձեռքը
 Միջոց ունենար:— Գալիս ես, սիրելիս:

ՍԵՂԻԱ

Ս.յն:— Մընաք բարով, սիրելի պարոն:

ՕՐԼԱՆԴՈ

Ձե՛մ կարող ասել՝ «շընորհակալ եմ».
 Բոլոր ձիրքերըս ցած են տապալուած,
 Եւ այն որ դեռ ևս այստեղ կանգուն է՝
 Մի խրտուիլակ է, անկենդան մի կոյտ:

ՌՈՂԱՆԴԻ

Նա մեզ կանչում է. իմ խրոխտութիւնը
 Խոնարհուել է այժմ՝ ինչպէս իմ բախտը:
 Հարցնեմ ինչ է ուզում:— Դո՛ւք կանչեցիք, պարոն:
 Պարոն, լու կուռեցիք. և դուք յաղթեցիք
 Աւելի քան թէ ձեր թշնամիներին:

ՍԵՂԻԱ

Գալի՛ս ես, քուրիկ:

ՌՈՂԱՆԴԻ

Ա.հա գալիս եմ:
 — Մնաք բարև, պարոն:
 (Ռոզալինդ եւ Սելիս դուրս են գնում):

ՕՐԼԱՆԴՈ

Խնչալիսի յուզմունք

Կախում է լեզուիս վրայ այս ծանրութիւնը.
Չեմ կարողանում խօսել նորա հետ
Թէպէտև նա ինքը խօսք էր բաց անում:

(Մտնում է ԼԸ ԲՕ)

Վայ քեզ, խեղճ Օրլանդօ, դու յաղթըլած ես:
Եթէ ոչ Շարլը՝ նորանից թուրը
Քեզ նուաճել է:

ԼԸ ԲՕ

Սիրելի պարոն, բարեկամաբար
Խորհուրդ եմ տալիս ձեզ գնալ այստեղից:
Թէև արժանանաք բարձրը գովեստի,
Անկեղծ ներբողի և համակրութեան՝
Սակայն այնպէս է դուքսի բնութիւնը,
Որ թիւր է մեկնում ձեր բոլոր արածը:
Նա մաղձոտ մտրդ է. թէ նա ինչ է, իրաւ՝
Լաւ է որ դուք խորհիք, քան թէ ես ասեմ:

ՕՐԼԱՆԴՈ

Շնորհակալ եմ, պարոն. բայց խնդրեմ ասէք.
Գուքսի աղջիկը ո՞րն է այն երկուսից,
Որոնք ներկայ էին այս ըմբշամարտին:

ԼԸ ԲՕ

Եթէ բարքերից դատենք՝ ոչ մէկը:
Բայց դարձեալ նրա դուստրը կարճահասակն էր:
Միւսը աքսորուած դուքսի աղջիկն է,
Որին յափըշտակիչ իր հօրեղբայրը
Պահած է այստեղ իր աղջրկայ մօտ
Իբր ընկերուհի: Նոցա մէջ սէրը
Աւելի սերտ է՝ քան երկու քոյրերի
Բընական կապը: Բայց պէտք է ասեմ,

Որ դուքսը վերջերս սկսել է ասել
Իր եղբօր աղջրկան, առանց այլ հիման
Թէ ոչ այն՝ որ մարդիկ նորան դովում են
Նորա առաքինի յատկութեանց համար,
Եւ նորան խղճում են ի սէր իր հօրը.
Եւ, երգւում եմ ես, դուքսի այդ քէնը
Օրիորդի դէմ՝ յանկարծ է պայթելու:
— Պարոն, մընաք բարով, և այսուհետև
Սորանից լաւագոյն մի աշխարհի մէջ
Կը ցանկանայի ձեզ հետ ունենալ
Աւելի շատ սէր և ծանօթութիւն:

ՕՐԼԱՆԴՈ

Երախտագէտ եմ ձեզ, և Տէրը ձեզ հետ:
(Դուրս է գնում ԼԸ ԲՕ)
Այսպէս պէտք է անցնիմ ծըխից հեղձանոց.
Բռնակալ մի դքսից՝ դէպ բռնակալ եղբայր:
Բայց, ախ, երկնային իմ Ռոզալինդըս:
(Դուրս է գնում):

ՏԵՍԱՐԱՆ ԵՐՐՈՐԴ

Մի սնննակ պալատում՝

Մտնում են ՌՈԶԱԼԻՆԴ և ՍԵԼԻԱ.

ՍԵԼԻԱ

Վահ, անուշիկօ, վահ, Ռոզալինդս: — Կուսվիտան, ողոր-
միր: — Ոչ մի բան:

ՌՈԶԱԼԻՆԴ

Ոչ մէկը շան առաջ ձգելու:

ՍԵՂԻԱ

Ո՛չ. քո բառերը չափազանց թանկագին են շներէ առաջ ձգուելու համար. ձգիր նորանցից մի քանիսը իմ վերայ. եկ. ոտքս կոտրիր քո պատճառաբանութիւններով:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Այն ժամանակ երկու հօրեղբօրաղջիկներ կը լինէին հիւանդ պառկած. մէկը կաղ կը լինէր պատճառներով, միւսը խելագար՝ առանց պատճառի:

ՍԵՂԻԱ

Բայց ասա. հօրդ պատճառով է այս բոլորը:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Ո՛չ. մէկ մասն էլ իմ հօրս երեխայի պատճառով է: Օ՛, ինչպէս փշերով լի է այս լի օրերի աշխարհը:

ՍԵՂԻԱ

Դոքա միայն փշփշուկներ են, սիրելիս, որ ձգուած են քո վերայ մի տօն օրուայ խենթութեան ժամանակ: Եթէ մենք կսխտուած շաւիղներով չը դնանք՝ նոքա մեր եռապկաներին կը կաչին:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Ես կարող էի այդ փշփշուկները թափ տալ իմ զգեստից. բայց նոքա սրտիս մէջ են խրուած:

ՍԵՂԻԱ

Հագալով դուրս բեր:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Ես կը փորձէի, եթէ կարող լինէի դուրս բերել նրանց, և ներս բերել նորան:

ՍԵՂԻԱ

Լա՛ւ, լա՛ւ, մարտնչիւր զգացումներիդ դէմ:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Օ՛հ, նոքա կուսակից են դարձել ինձնից լաւ մի ըմբշի:

ՍԵՂԻԱ

Օ՛, բարի յաջողութիւն քեզ: Կը գայ ժամանակ, երբ դու այդ բանը կը փորձես, և ընկնելուց էլ չես վախենայ: — Բայց թողնենք այս կատակները և լըջութեամբ խօսինք. միթէ կարելի բան է, որ այսպէս յանկարծ ձերուկ Սըր Ռոլանդի կրտսեր որդին քո խելքդ գլխիցդ թռցրած լինի:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Դուքսը, իմ հայրս, սաստիկ սիրում էր նորա հօրը:

ՍԵՂԻԱ

Միթէ դորանից հետեւում է, որ դու էլ պէտք է սաստիկ սիրես նորա որդուն: Այս տրամաբանութեամբ՝ ես էլ պէտք է սաստիկ ատեմ նորան, որովհետեւ հայրս սաստիկ ատում էր նորա հօրը, բայց Օրլանդօյին ես չեմ ատում:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Ո՛չ, սիրեկանս, մի ատեր նորան. դոնէ իմ խաթեր համար:

ՍԵՂԻԱ

Ինչո՞ւ չատեմ. միթէ տեղը չէ:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Թող ես նրան սիրեմ հէնց այդ պատճառով. դու էլ սիրիր նորան՝ որովհետեւ ես եմ սիրում: — Նայիր, ահա դուքսը գալիս է:

ՍԵՂԻԱ

Աչքերը բարկութեամբ լեցուած:
(Մտնում է դուրս Ֆրեդերիկ, ազնուականների հետ):

ԴՈՒՔՍ ՓՐԵԴԵՐԻԿ

Աղջիկ, պատրաստուիր քո բոլոր փոյթով
Եւ շուտով հեռացիր մեր արքունիքից:

ՌՈՋԱԼԻՆԻ

Ե՛ս, իմ հօրեղբայր:

ԴՈՒՔՍ ՓՐԵԴԵՐԻԿ

Ի՞նչ, իմ ազգական:

Եթէ մինչև տասն օր քեզ տեսնող լինի
Ոչ աւելի հեռու մեր արքունիքից,
Քան քրտան մղոն՝ վճիռը մահ է:

ՌՈՋԱԼԻՆԻ

Ես պաղատում եմ Ձերըզ բարձրութեան՝
Թող տաք ինձ մեղքիս գիտակից լինել:
Թէ ինքս ինձանից տեղեկութիւն ունիմ,
Կամ ծանօթութիւն փափաքներիս հետ,
Կամ թէ չեմ երազում, և ոչ էլ խենթ եմ,
(Որպէս վստահ եմ)՝ ուրեմըն, հօրեղբայր,
Ոչ երբէք, և ոչ իսկ անծին խորհրդով
Մեղանչած եմ ես Ձեր բարձրութեան դէմ:

ԴՈՒՔՍ ՓՐԵԴԵՐԻԿ

Գաւաճանները բոլորն այդպէս են:
Եւ եթէ նոցա արգարացումը
Լոկ բառերի մէջ կայացած լինէր՝
Նոքա կը լինէին անբիծ և անմեղ,
Որպէս երկնային սրբութիւնն ինքը:
Այսքան քեզ բաւ լինի, որ ես քո մասին
Կասկածանք ունիմ:

ՌՈՋԱԼԻՆԻ

Եւ սակայն չէ կարող

Ձեր կասկածանքը ինձ մատնիչ չինել:
Սաացէք խնդրեմ, թէնչ ապացոյցներ
Ունիք դուք իմ դէմ:

ԴՈՒՔՍ ՓՐԵԴԵՐԻԿ

Ի՞նչ քո հօր աղջիկն ես.

Այս բաւական է:

ՌՈՋԱԼԻՆԻ

Ես նոյնն էի՝
Երբ Ձեր բարձրութիւնը իսկ նորանից՝
Նորա դքսութիւնը. ես նոյնն էի՝
Երբ Ձեր բարձրութիւնը աքսորեց նորան:
Գաւաճանութիւնը ժառանգական չէ.
Եւ նոյն իսկ թէ լինէր, տէր իմ, այդ ինձ ինչ:
Հայրըս դաւաճան չէր. ուրեմն, ազնիւ տէր,
Մի դատէք դուք ինձ այդչափ թիւր կերպով,
Որ աղքատութիւնըս դաւադիր կարծէք:

ՍԵԼԻԱ

Սիրելի վեհապետ, ականջ դրէ՛ք ինձ:

ԴՈՒՔՍ ՓՐԵԴԵՐԻԿ

Ոչ, Սելիա. քեզ համար պահեցինք նորան,
Թէ ոչ՝ իր հօր հետ այժմ կը թափառէր:

ՍԵԼԻԱ

Ո՛չ. այն ժամանակ ես չաղաչեցի
Նրան պահել այստեղ. այդ ձեր կամքն էր,
Ձեր խղճի խայթը: Եւ այն ժամանակ
Այնքան մանուկ էի, որ չէի կարող
Գնահատել նրան. բայց այժմ ճանաչում եմ.
Եթէ նա մատնիչ է՝ ես էլ նոյնպէս եմ.
Մենք միասին ենք քրնել և զարթել:

Միասին դաս առել, միասին խաղացել,
Միասին ենք ճաշել. և ուր գնում էինք՝
Գիցուհի Յունույի կարասները պէս
Զոյգ էինք գնում, և միշտ անբաժան:

ԴՈՒՔՍ ՓՐԵԴԵՐԻԿ

Ոչ, նա քեզ համար խիստ նրբամիտ է:
Նորա փափկութիւնը, նոյն իսկ լուսութիւնը
Եւ համբերութիւնը խօսում են ամբոխին,
Որ խղճում է նորան: Դու խենթ ես, աղջիկ,
Նա քեզնից խլում է նոյն իսկ անունը:
Եւ դու կ'երևաս աւելի պայծառ
Եւ առաքինի՝ երբ նա քո մօտ չէ:
Մի բանար ուրեմըն քո շրթունքները:
Վճիռըս հաստատ է և անդառնալի:
Նա աքսորուած է:

ՍԵՂԻԱ

Ուրեմըն, հայր իմ,
Միևնոյն վճիռը տուր և իմ մասին,
Ես ապրել չեմ կարող նորանից անջատ:

ԴՈՒՔՍ ՓՐԵԴԵՐԻԿ

Դու խելագար ես. իսկ դու, այ աղջիկ,
Պատրաստութիւն տես. լսիր, ասում եմ քեզ,
Թէ մի օր ուշանաս որոշուած օրից՝
Երզում եմ պատուովս և խօսքիս վեհութեամբ,
Վճիռը մահ է:
(Դուքը եւ ազնուականները դուրս են գնում):

ՍԵՂԻԱ

Ո՛հ, իմ խեղճ Ռոզալինդ,
Ո՛ւր պէտք է գնաս: Եկ, փոխենք հայրերըս:
Ես իմըս քեզ կը տամ: Պաղատում եմ քեզ,
Մի լինիր ինձնից աւելի տխուր:

ՌՈԶԱԼԻՆԴ
Ես ունիմ պատճառ քեզնից աւելի:

ՍԵՂԻԱ

Զունիս, սիրելիս: Խնդրեմ, ուրախ եղիր:
Զը գիտես, դուքսը ինձ աքսորել է,
Ինձ, իր աղջկան:

ՌՈԶԱԼԻՆԴ

Ո՛հ, այդ ոչ:

ՍԵՂԻԱ

Ո՛հ, ինչպէս ոչ:
Ուրեմըն Ռոզալինդ չունի այն սէրը,
Որ քեզ ասում է՝ թէ դու և ես մէկ ենք:
Կարող ենք մենք զատուիլ, կարող ենք բաժանուիլ,
Սիրելի աղջիկ. ո՛չ: Թող հայրս իր համար
Այլ ժառանգ գրանէ. դէհ, եկ, մտածենք,
Թէ ինչ ձևով փոխչինք, դէպի ո՛ւր գնանք,
Եւ ինչ տանենք մեզ հետ. և մի աշխատիր
Քեզ սեպհականել բախտիդ շրջումը,
Միայնակ կըրել սրտիդ ցաւերը,
Եւ ինձ դուրս թողնել: Վրկայ այս երկինքը,
Որ արդէն գունատ է մեր թախճութիւնից՝
Ինչ կ'ուզես ասա՝ կը գամ ես քո հետ:

ՌՈԶԱԼԻՆԴ

Լաւ, սրտեղ գնանք:

ՍԵՂԻԱ

Իմ հօրեղբոր մօտ:

ՌՈԶԱԼԻՆԴ

Վայ ինձ, մեզ համար ինչ մեծ վտանգ է,

Երկու աղջրկայ, գնալ այսչափ հեռու:
Գեղեցիութիւնը քարշում է գողերին
Աւելի քան ոսկին:

ՄԵԼԻԱ

Լաւ, ես կը հազնիմ
Աղքատիկ զգեստներ, չքաւոր ձեռով.
Երեսս կ'աղտոտեմ մի տեսակ կաւով.
Նոյնն արաւ և դու. այսպէս մենք կ'անցնինք
Առանց զարթնացնելու աւագակներին:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Արդեօք լաւ չի՞ լինի, որ ես, որ ունիմ
Քիչ բարձրը հասակ սովորականից՝
Հագնուիմ ճիշդ և ճիշդ տղամարդու պէս:
Գեղեցիկ մի թուր կողքից քաշ արած,
Վարազի նիզակ*) ձեռքումս բռնած,
Եւ—իմ սրտի մէջ որչափ էլ թաքչի
Կանացի երկիւղը—գոնէ արտաքուստ
Կունենամ ազմասէր և վէս կերպարանք,
Ինչպէս շատ առնադէմ երկչոտներ ունին,
Որոնք խրոխտում են իրանց երևոյթով:

ՄԵԼԻԱ

Ի՞նչ անուն տամ քեզ, երբ որ այլ լինիս:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Ես պէտք է ունենամ նոյնչափ լաւ անուն՝
Որչափ Արամազդի մանկլաւիկինը.
Ապա պէտք է ինձ «Գանիմեդ» կանչես:
Իսկ դու ի՞նչ անուն ուզում ես կրբել:

*) Վարազ սպանելու նիզակ:

ՄԵԼԻԱ

Այնպիսի մի անուն, որ յարմար լինի
Իմ վիճակիս հետ. ոչ այլ ևս Սելիա,
Այլ Ալիէնա*):

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Բայց քուրիկ, լսիր.
Փորձենք գողանալ և տանել մեզ հետ
Քո հօր պալատից այն խեղկատակին:
Չէս կարծում, որ նա ճամբորդութեան մէջ
Մեզ համար կը լինի մի մխիթարիչ:

ՄԵԼԻԱ

Աշխարհի միւս ծայրը նա կը գայ ինձ հետ:
Ինքըս կը փորձեմ նրբան համոզել:
Ե՛կ, գնանք հաւաքենք մեր գոհարները
Եւ հարստութիւնը, և յետոյ ընտրենք
Ապահով ճանապարհ և յարմար առիթ՝
Որ ազատ մընանք հետապնդումից,
Որ կը կատարեն մեր փախչելուց յետ:
Դէ՛հ, գնանք գոհ սրտով դէս ազատութիւն,
Ոչ դէպի աքսոր:

(Դուրս են գնում):

*) Ալիէնա նշանակում է օտարուհի:

ԱՐԱՐՈՒԱԾ

ԱՐԱՐՈՒԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

Արդենի անտառը:

Մտնում են ԱՆԳՐԱՆԻԿ ԳՈՒԲՍՈՂ, ԱՄԻԷՆՍ և այլ ազնուականներ,
անտառաբնականների ձևով հազնուած:

ԱՆԳՐԱՆԻԿ ԴՈՂՔՍ

Այժմ, իմ ընկերներ, աքսորակիցներ,
Ասացէք խնդրեմ, սովորութիւն չէ
Գարձրել այս կեանքը աւելի անուշ,
Քան պալատների սնգուրած շուքը:
Ձեն այս անտառները աւելի ազատ
Ամեն վտանգներից, քան նախանձայնի
Արքունիքները: Մենք այստեղ զգում ենք
Նախահայր Ազամի պատիժը միայն—
Եղանակների տարբերութիւնը,
Ինչպէս ձմեռնային խստաշունչ հողմի
Սառցային ճիրանը և բիրտ տրտունջը:
Բայց երբ նա կծում է, փչում է մարմնիս վրայ,
Մինչև իսկ երբ ցրտից ես սարսըռում եմ՝
Ժպտում եմ և ասում. «Փաղաքշանք չէ այս.
Սօքա են այնպիսի խորհրդականներ,

Որոնք զգալուպէս ինձ համոզում են
Թէ ես ինչ բան եմ»: Քաղցր են ձախորդութեան
Արգասիքները, որ, ինչպէս գորտը,
Տղեղ և ժահրալից՝ ունի սակայն գլխին
Թանկագին մի գոհար: Եւ այս մեր կեանքը,
Ազատ խուժանի ամբոխումներից՝
Գտնում է լեզուներ խիտ ծառերի մէջ,
Գրքեր՝ սրբունթաց առուակների մէջ,
Քարոզ՝ քարերի մէջ, բարիք՝ ամեն բանում:

ԱՄԻԷՆՍ

Ես չէի կամենայ փոխել այս կեանքը:
Բայց երանի է Ձերըզ բարձրութեան,
Որ կարող է բախտի դաժանութիւնը
Թարգմանել այս խաղաղ և անուշ ոճով:

ԱՆԳՐԱՆԻԿ ԴՈՂՔՍ

Եկէք. կուզէք գնանք երէ ըսպանենք.
Եւ սակայն այդ բանը ներհակ է խզիս.
Խեղճ խայտաբերդէտ այդ անմիտները,
— Լինելով բընիկներ այս անմարդ շէնի,—
Իրանց սեպհական սահմանների մէջ՝
Երկճղի նետերով վէրք են ստանում
Իրանց կոլորակ, զերուկ զիստերում:

ԱՌԱՋԻՆ ԼՈՐԴ

Իրաւ է, տէր իմ, մեղամաղձիկ ժաքը
Սաստիկ ցաւում է այդ բանի վերայ.
Եւ նա երդւում է, որ Ձեր այդ գործով
Ինքներըզ առաւել յափշտակիչ էք,
Քան ձեր եղբայրը, որ ձեզ աքսորեց:
Լորդ Ամիէնսն ու ես այսօր թագ կացանք
Նորա լեակը, մինչ նա պառկած էր
Մի կաղնու ներքև, որի հին արմատը

Գուրս է բերել գլուխը այն առուի ափին,
 Որ խոխոջում է անտառի միջով:
 Այնտեղ մոլորուած մի խեղճ եղջերու,
 Որտորզի աղեղից մի վէրք ըստացած,
 Եկած էր նուաղել. և, իրաւ, տէր իմ,
 Հէք անասունը գուրս էր արձակում
 Այնպիսի հեծեծանք, որ ամեն անգամ
 Նորա ասրեղէն հազուստն ուռչում էր
 Պայթելու աստիճան: Մեծ կոյր արցունքներ
 Շարոււմ, իջնում էին անմեղ քթիցը ցած
 Սրտառուչ հոսանքով: Եւ ահա այսպէս
 Այն բրդոտ կենդանին, որին նայում էր
 Մեկամաղձիկ ժաքը գորովուած սրտով՝
 Կանգնած էր սրբնթաց առուակի ափին,
 Յորդացնելով այն իր արցունքներով:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒՔՍ

Բայց պատմիր, ժաքը ինչէր էր ասում.
 Չէր բանախօսում այն տեսարանի վրայ:

ԱՌԱՋԻՆ ԼՈՐԴ

Ի՞նչպէս չէ. հազար կերպ նմանութիւններով.
 Նախ նորա լալու վրայ այն առուակի մէջ,
 Որ նորա արցունքին կարօտ չէր բընաւ.
 Հո՛ւ՛ղձ նղնիկ, ասում էր, դու կտակ ես անում՝
 Աշխարհի մարդկանց պէս՝ տալով գումարը
 Այնպիսի մէկին, որ արդէն շատ ունի»:
 Յետոյ նկատելով, որ նա մենակ է,
 Լքուած իր թաւշամորթ բարեկամներից՝
 «Այսպէս է, ասում էր. թշուառութիւնը
 Այսպէս ցրում է ընկերների խումբը»:
 Յանկարծ երևաց անհոգ և ուրախ
 Եղջերուներէ մի ամբողջ նախիր.
 Նոքա կուշտ կերած և ոստոսելով

Անցան վերաւոր եղջերուի մօտից,
 Եւ չը կանգնեցին նոյն իսկ մի ըուպէ՝
 Նրբան ողջունել: «Ա՛յ, ասաց ժաքը,
 Փախէք, ծարալալից, գէր քաղաքացիք,
 Այնպէս է կարգը. ինչո՞ւ պէտք է նայնա
 Այն խեղձ եւ ջարդուած սրնանկացածին»:
 Այսպէս դառնաղին իր սըլաքները
 Արձակում էր երկրի, քաղաքի, պալատի,
 Այն, և նոյն իսկ մեր այս կեանքի դէմ,
 Երգուելով, որ մենք բռնակալներ ենք
 Եւ յափշտակող, և դեռ աւելի վատ,
 Որ սարսափեցնում ենք անասուններին,
 Եւ նոցա սեպհական բնակավայրի մէջ՝
 Նրբանց հալածում և ըսպանում ենք:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒՔՍ

Եւ նրան թողեցիք զխողովթեան մէջ:

ԵՐԿՐՈՐԴ ԼՈՐԴ

Այո, տէր արքայ. նա դեռ լալիս էր
 Եւ խորհրդածում խեղճ եղնիկի վրայ:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒՔՍ

Ցոյց տուէք ինձ տեղը. ես շատ սիրում եմ
 Վիճել նորա հետ այդ թղպած ժամերին,
 Քանզի այդ ժամանակ նա լի է նիւթով:

ԵՐԿՐՈՐԴ ԼՈՐԴ

Ես ձեզ կը տանիմ ուղղակի այնտեղ:

(Գուրս են գնում):

ՏԵՍԱՐԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Մի սենեակ պալատի առաջ:

Մտնում են ԴՈՒՔՍ ՖՐԵԴԵՐԻԿ, ազնուականներ և սպասաւորներ:

ԴՈՒՔՍ ՓՐԵԴԵՐԻԿ

Կարելի է միթէ, որ ոչ ոք նըրանց
Տեսած չը լինի. անկարելի է:
Մի քանի սրիկաներ իմ արքունիքից
Նըրանց հետ համախոհ և գործակից են:

ԱՌԱՋԻՆ ԼՈՐԴ

Չեմ կարողացել գտնել դեռ մի ոք,
Որ ձեր աղջրկան նըկատած լինի.
Բայց նաժիշտները նորա սենեակի՝
Նըրան տեսել են իր անկողնի մէջ,
Եւ, վաղ առաւօտեան, գտել են մահիճը
Իր գանձից թափուր:

ԵՐԿՐՈՐԴ ԼՈՐԴ

Տէր, այն խենթուկը,
Որ այնքան յաճախ Ձեր բարձրութեանը
Ծիծաղեցնում էր՝ նա էլ չէ երևում:
Եւ իշխանուհու նաժիշտ Հեսպերիան,
Խոստովանում է, որ ինքը թաքուն
Ականջ է դըրել, երբ որ ձեր դուստրը
Եւ իր ազգականը գովում են եղած
Սյն ըմբշի կաղմուածքը և վայելչութիւնը,
Որ այս վերջերքս այնպէս տապալեց
Սյն ջղոտ Շարլին. և նա կարծում է,
Որ ուր և իցէ գընացած լինին՝
Սյն պատանին էլ անշուշտ այնտեղ է:

ԴՈՒՔՍ ՓՐԵԴԵՐԻԿ

Մարդ ուղարկեցէք նորա եղբօր մօտ,
Եւ այստեղ բերէք ազնիւ պարոնին.
Եթէ նա չը կայ՝ եղբօրը բերէք:
Ես կը հարկադրեմ որ նըրան գտնէ.
Դէհ, ըշտապեցէք. թող ոչ մի խուզարկում,
Ոչ մի քննութիւն գործադուլ չանեն՝
Մինչև որ այդ խենթ փախստականները
Յետ բերուին կրկին:

(Դուրս են գնում):

ՏԵՍԱՐԱՆ ԵՐՐՈՐԴ

ՕԼԻՎԻԷԻ տան առաջ:

Մտնում են ՕՐԼԱՆԴՅՈ և Ա.ԳԱՄ, միմեանց հանդիպելով:

ՕՐԼԱՆԴՅՈ

Ո՛վ է:

Ա.ԳԱՄ

Վահ, դուք էք, երիտասարդ տէրըս.
— Ո՛վ իմ ազնիւ տէր, ո՛վ իմ անուշ տէր,
Ո՛վ դուք, Սըր Ռօլանդի բարի լիշատակը,
Ի՞նչ էք անում այստեղ. ի՞նչու ազնիւ էք դուք.
Ինչո՞ւ պէտք է մարդիկ ձեզ այնքան սիրեն.
Ինչո՞ւ վեհանձն էք դուք, ուժեղ, քաջասիրտ.
Ինչո՞ւ յանդգնեցիք գետին տապալել
Նախանձոտ դուքսի ոսկրուտ ըմբիշին.
Ձեր համբաւն եկաւ ձեզնից շատ առաջ:
Ձը գիտէք, տէր իմ, շատ մարդկանց համար

Իրանց ձեռքերը թշնամիներ են.
 Նոյնպէս են և ձերոնք. ձեր յատկութիւններն
 Են ձեր սուրբ և անմեղ դաւաճանները:
 Օհ, այս ինչ աշխարհ է, ուր ամեն մի բան
 Որ շնորհալի է՝ թունաւորուծ է
 Իր ունեցողին:

ՕՐԼԱՆԴՕ

Վահ, ինչ է եղել:

ԱԴԱՄ

Ոհ, գոբախտ պատանի.

Մի մտնէք այս դռնից. այս յարկի ներքև
 Ապրում է ոսոխը ձեր բոլոր ձիրքերի,
 Ձեր եղբայրը.— բայց ոչ, ոչ թէ եղբայրը...
 Եւ սակայն որդին... ոչ, ոչ էլ որդին...
 Ես նրան չեմ կարող անուանել որդի
 Այն անձին, որին կամենում էի
 Կոչել նորա հայրը.— նա արդէն լսել է
 Ձեր յաղթանակը, և այս իսկ գիշեր
 Միտք ունի այրել այն բնակարանը՝
 Ուր դուք ապրում էք, ձեզ էլ նորա մէջ:
 Եւ եթէ այս բանում անյաջող մնայ՝
 Ունի այլ միջոցներ ձեզ ըսպանելու—
 Ես ծածուկ լսեցի նորա դաւերը.
 Այս տունը տուն չէ, այլ ըսպանդանոց.
 Սոսկացէք, վախեցէք, մի մտնէք այստեղ:

ՕՐԼԱՆԴՕ

Վահ, Ագամ, ինչ անեմ, ուրեմն ո՞ւր գրնամ:

ԱԴԱՄ

Ուր կուզէք գրնացէք, միայն ոչ այստեղ:

ՕՐԼԱՆԴՕ

Ուրեմն ուզում ես գրնամ հաց մուրամ,
 Կամ թէ մի խառնակիչ և ըստոր սրբով
 ձանապարհ կտրելով գողի կեանք շահեմ.
 Այդ է մնում միայն, ուրիշ բան չը գիտեմ:
 Բայց ինչ էլ անեմ՝ այդ ես չեմ անիլ.
 Աւելի կը սիրեմ ենթարկել անձրս
 Փչացած մի արեան, արիւնխում մի եղբոր
 Նիւթած դաւերին՝ քան թէ այդ անել:

ԱԴԱՄ

Ո՛չ, լսիր. ես ունիմ հինգ հարիւր ոսկի,
 Որ ես խնայել եմ ձեր հօր ժամանակ.
 Ես այդ պահել եմ սև օրուայ համար,
 Երբ որ զառամած իմ անդամներըս
 Անկարող դառնան ծառայել այլ ևս,
 Կամ երբ ծերութիւնս, անտէր, անպաշտպան,
 Անխրնամ լքանուի անկիւնների մէջ:
 Վեր առ այդ. և նա, որ ազուաներին
 Մնունդ է տալիս, և նախախնամաբար
 շրնճրողուկներին կուտ է հայթայթում՝
 Նա ինքը թող լինի միտթարիչը
 Իմ ծեր հասակի: Ահա ձեզ ոսկին.
 Ես այդ բոլորը տալիս եմ ձեզի.
 Ինձ էլ թոյլ տուէք լինել ձեր ծառան:
 Թէև ծեր եմ թուում՝ բայց ուժեղ եմ ես
 Եւ առողջակազմ. քանզի չեմ խառնած
 Տաք և թունդ խմիչքներ իմ արեանըս մէջ՝
 Երբ պատանի էի. ոչ էլ որոնել եմ,
 Անշիկնած ճակատով, անկարողութեան
 Եւ տրկարութեան բուն պատճառները:
 Այսպէս, իմ տարիքըս մի զօրեղ ձմեռ է,
 Սառն, բայց գորովի: Թողէք գամ ձեզ հետ,

Ես կը կատարեմ նոյն ծառայութիւնը՝
Ինչ կանէր ինձանից երիտասարդը,
Ձեր բոլոր պէտքերի և գործերի մէջ:

ՕՐԱՆՆԻՑ

Օ՛հ, բարի ծերուկ. ինչ լաւ երևում է
Քո մէջ այն տոկուն ծառայութիւնը
Նախկին աշխարհի, երբ մարդ տքնում էր
Ոչ թէ վարձի համար, այլ պարտականութեան:
Դու չես այս դարու մարդ, երբ ոչ ոք չէ տքնում
Եթէ ոչ միայն բարձրանալու համար.
Եւ երբ ձեռք են բերում իրանց փափաքը՝
Նոյն իսկ բոպէին նոքա վերջ են տալիս
Իրանց ծառայութեան. իսկ դու չես այդպէս,
Այլ, խեղճ ծերունի, խնամք ես շրուայում
Մի փրտած ծառի, որ անկարող է
Տալ մի կոկոն անգամ փոխարէն քո խնամքի
Եւ մշակութեան: Բայց եկ, այդ հոգ չէ:
Մենք կերթանք միասին, և նախ քան վատնենք
Քո պատանութեան օրերիդ վարձը՝
Կը ճարենք մի յարմար և համեստ վիճակ:

ԱՂԱՄ

Տէր իմ, առաջ անցէք. մինչև վերջին շունչս
Ես ձեզ կը հետևիմ հաւատարմութեամբ
Եւ ճշմարտութեամբ: Տասնեօթնից մինչ այժմ,
Մինչ ութսուն տարիս, այստեղ եմ անցրել,
Բայց էլ այսուհետ չեմ ուզում կենալ:
Տասնեօթը տարում շատեր բախտ են խնդրում,
Իսկ ութսունի մէջ այդ արդէն ուշ է:
Եւ սակայն բախտը չէր կարող ինձ տալ
Աւելի մեծ տրիտուր՝ քան թէ լաւ մեռնել,
Ոչ թէ պարտական դէպի իմ տէրըս: (Դուրս են գնում)

ՏԵՍԱՐԱՆ ԶՈՐՐՈՐԴ

Արդենի անտառը:

Մտնում են ՌՈԶԱԼԻՆԻ, պատանու հագուստներով, ՍԵԼԻԱ, հագ-
նուած որպէս մի հովուհի, և ՓՈՐԶԱՔԱՐ:

ՌՈԶԱԼԻՆԻ

Ո՛վ Արամազդ, ինչպէս յոգնած է ոգիս:

ՓՈՐԶԱՔԱՐ

Ոգիս հոգըս չէ, եթէ ոտքերս այսքան յոգնած չը լի-
նէին:

ՌՈԶԱԼԻՆԻ

Սիրտս ինձ ասում է. շնորհագուրդ արա այդ ալրական
զգեստները, և նստիր մի կնոջ պէս լաց եղիր: Բայց ես
պէտք է պահպանեմ աւելի զիւրաբեկ անօթը, քանի որ
բաճկոնը և անդրավարտիքը պէտք է քաջարտութեան օրի-
նակ լինին եուպիաներին. ուրեմն, սիրտ առ, Ալիէնա:

ՍԵԼԻԱ

Խնդրում եմ, նեցուկ եղիր իմ թուլութեանս. ես էլ
չեմ կարող դալ:

ՓՈՐԶԱՔԱՐ

Ինձ որ ասէք՝ ես աւելի կը սիրէի նեցուկ լինել ձեր
թուլութեան, քան թէ նեցուկ լինել ձեզ. բայց մինչև ան-
գամ եթէ ձեզ ուսերիս վրայ տանիմ՝ խաչ տարած չեմ լինի.
որովհետեւ, կարծեմ, մէկ սև փող չունիք ձեր քսակի մէջ:

ՌՈԶԱԼԻՆԻ

Վերջապէս հասանք Արդենի անտառը:

ՓՈՐՁԱԼԻՆԻ

Լաւ, հիմա ես Արդենուսմն եմ, աւելի խենթ քան առաջ: Երբ ես տանն էի՝ աւելի լաւ տեղ էի, բայց ճանապարհորդ մարդը ամեն բանով պէտք է գոհ լինի:

ՌՈՉԱԼԻՆԻ

Այո՛, այդպէս լաւ է, բարի Փորձաքար: Բայց նայիր, այդ ո՞վ է գալիս. մի երիտասարդ և մի ծեր մարդ, տաք տաք խօսակցութեան բռնուած:

(Մտնում են Քորին և Սիլվիոս)

ՔՈՐԻՆ

Այդ մի միջոց է, որով ևս աւելի Արհամարհելի կը դարձնես դու քեզ:

ՍԻԼՎԻՈՍ

Ա՛խ, Քորին, երանի՛ մի հասկանայիր Ո՛րքան եմ սիրում նրան:

ՔՈՐԻՆ

Մասամբ հասկանում եմ.

Իմ ժամանակին ես էլ եմ սիրել:

ՍԻԼՎԻՈՍ

Ոչ, Քորին, դու այժմ ծերացած լինելով՝ Չես կարող այդ բանը երևակայել, Թէև եղած լինիս պատանութեան մէջ Ամենամանկեղծ և ջերմ տարփածուն, Որ երբ և իցէ հառաչած լինի Կէս գիշերային մի բարձի վերայ: Բայց երբ և իցէ եթէ քո սէրը Նմանած է իմիս (մինչդեռ վստահ եմ, Որ երբէք ոչ մի մարդ չէ սիրած ինձ պէս), Ասա ինձ թէ՛ որքան ծաղրելի գործերում Քեզ քարշ է տուած սիրային խանդը:

Բիւրաւոր գործերում, որ մոռացել եմ:

ՍԻԼՎԻՈՍ

Օ՛հ, երբէք ուրեմն այնպէս սրտազին Չես սիրահարուած: Եթէ չես լիշում Ամենաթեթև խենթութիւնները, Որոնց մէջ ձգում էր քեզ բուռն սէրը՝ Ապա դու չես սիրած: Կամ եթէ չես նստած, ինչպէս ես հիմա, Եւ քո ունկնդրիդ ձանձրոյթ չես տուած Անվերջ գովեստներով սիրուհուդ մասին՝ Ապա դու չես սիրած: Եւ կամ թէ յանկարծ քո ընկերներդ Չես թողած հեռացած, ինչպէս իմ կիրքս Ինձ այս րոպէիս բռնադատում է՝ Ապա դու չես սիրած: Օ՛հ, Ֆերէ, Ֆերէ, Ֆերէ...

(Սիլվիոս գուրս է գնում):

ՌՈՉԱԼԻՆԻ

Աւանդ, խեղճ հովիւ, գննելով քո վերքերդ՝ Ես, ախուր դիպուածով, գտնում եմ իմըս:

ՓՈՐՁԱԼԻՆԻ

Ես էլ իմս: Ես լիշում եմ, երբ ես սիրահարուած էի՝ սուրս զարկում էի քարին և ջարդում էի, և ասում էի. «էլի՛ գիշերով կը գաս օրիորդ ծանեթին կը գտնես». և ես լիշում եմ, թէ ինչպէս համբուրում էի նորա վուշ ծեծողիկը և այն կովի ստինքները, որ նորա սիրունիկ ճաքճքած ձեռքերը կթել էին. և ես լիշում եմ մի օր իմ սիրաբանութիւնը մի ոլոռնի կեղևի հետ, որ ես դրել էի իմ սիրուհու տեղը, և որից հանելով երկու կեղևները՝ յետոյ կրկին յետ

տուլի նրան ասելով. «կրիւ սորանք իմ սիրուս համար»: Մենք, ճշմարիտ սիրահարներս, տարօրինակ քմահաճոյքներ ունինք. բայց ինչպէս որ ամեն բան մահացու է բնութեան մէջ՝ նոյնպէս էլ ամեն բնութիւն, որ սիրահարուած է՝ մահացու կերպով խենթ է:

ՌՈՂԱԼԻՆԻ

Դու շատ իմաստուն խօսքեր ես խօսում, աւելի քան ինքդ ուշ ես դարձնում:

ՓՈՐՉԱԲԱՐ

Ոչ, ես երբէք ուշ չը պիտի դարձնեմ իմ սեպհական սրամտութեան վերայ, մինչև որ մէկ օր բաղխուիմ նորան և ոտքերս ջարդուին:

ՌՈՂԱԼԻՆԻ

Աստուած իմ, Աստուած. այս հովուի ցաւը Ո՛րքան է նրման իմ սրտիս ցաւին:

ՓՈՐՉԱԲԱՐ

Նոյնպէս և իմիս. բայց իմ մէջ դա արդէն Մի քիչ մաշուել է:

ՄԵԼԻԱ

Աղաչում եմ ձեզ, Թող ձեզնից մէկը հարցնէ այն մարդուց, Թէ նա մեզ փողով ուտելիք կը տայ. Ես քաղցածութիւնից մօտ է նրւաղուիմ:

ՓՈՐՉԱԲԱՐ

Օհօ, դու, խեղկատակ:

ՌՈՂԱԼԻՆԻ

Ձայնդ կարիւր, խենթուկ, Ազգականըդ չէ նա:

ՔՈՐԻՆ

Ո՛վ է ինձ կանչում:

ՓՈՐՉԱԲԱՐ

Քեզնից լուերը, պարոն:

ՔՈՐԻՆ

Մտա թշուառ մարդիկ պէտք է լինէին:

ՌՈՂԱԼԻՆԻ

Սուս կաց, ասում եմ:— Բարի երեկոյ, Բարեկամ:

ՔՈՐԻՆ

Աստուծոյ բարին, իմ ազնիւ պարոն, բոլորիդ ողջոյն:

ՌՈՂԱԼԻՆԻ

Խնդրում եմ, հովիւ, թէ գութը կամ ոսկին Կարող են հալթալթել այս ամալի տեղում Հիւրասիրութիւն՝ ապա տար մեզ մի տեղ, Ուր հանգիստ գտնենք և մի քիչ սնունդ: Ահա մի օրիորդ, որ ճամբորդելուց Սաստիկ յոգնած է, և սիրտը գընում է Անօթութիւնից:

ՔՈՐԻՆ

Իմ ազնիւ պարոն, Ես նրբան խղճում եմ, և կուզենայի Ոչ այնքան իմ խաթեր, որչափ նրա համար, Որ բախարս լինէր աւելի ընդունակ Նորան օգնելու: Բայց ինքս հովիւ եմ Մի այլ մարդու մօտ, և ես չեմ խուզում

Իմ արածացրած հօտերիս բուրդը:
 Իմ տէրըս մի տեսակ բարկացկոտ մարդ է,
 Եւ շատ քիչ հոգս ունի արքայութիւն գնալ՝
 Հիւրասիրութեան գործեր գործելով.
 Բացի դորանից՝ նորա խրճիթը,
 Նորա հօտերը և արօտները
 Բոլորը ծախու են. և այժմ նա ինքը
 Բացակայ լինելով՝ մեր տնակի մէջ
 Ոչ մի բան չը կայ ձեզ կերակրելու:
 Բայց այն ինչ որ կայ՝ եկէք և տեսէք.
 Ես ինքս ձեզ կասեմ բարով, հազար բարով:

Ռ.Ռ.ՉԱԼԻՆԻ

Ո՞վ է ուզում գրնել հօտն ու արօտը:

ՔՈՐԻՆ

Այն գեղջուկ պատանին, որ հիմա այստեղ էր,
 Թէև նա առ այժմ շատ քիչ հոգս ունի
 Մի բան գնելու:

Ռ.Ռ.ՉԱԼԻՆԻ

Խնդրում եմ հովիւ,
 Թէ ազնւութեան հակառակ չէ այդ՝
 Գրնիր այդ տնակը, հօտն ու արօտը,
 Եւ մեզնից կ'ստանաս նորանց արժէքը:

ՍԵԼԻԱ

Եւ քո ռոճիկդ էլ մենք կաւելացնենք:
 Իրաւ, այս տեղը ինձ դիւր է գալիս,
 Եւ յօժարութեամբ կը կամենայի
 Այստեղ անց կացնել իմ բոլոր կեանքը:

ՔՈՐԻՆ

Անշուշտ, այդ բոլորը վաճառելի է:

Եկէք դուք ինձ հետ: Թէ հարց ու փորձից լետ
 Դուք սիրէք այս հողը և իր հասույթը
 Եւ այս տեսակ կեանքը՝ ապա ես կը լինիմ
 Ձեր հաւատարիմ սպասաւորը,
 Եւ խփոյն ձեր ոսկով կը գնեմ բոլորը:
 (Դուրս են գնում):

ՏԵՍԱՐԱՆ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

Նոյն տեղը:

Մտնում են ԱՄԻԷՆՍ, ԺԱՔ և ՈՒԻՒՇՆԵՐ:

Ե Ր Գ

ԱՄԻԷՆՍ

Ով սիրում է ընկողմանել
 Ինձ հետ դալար ծառի տակ,
 Եւ իր ուրախ երգը զուգել

Թռչնի ծայնին ներդաշնակ՝
 Այստեղ զայ, այստեղ զայ, այստեղ զայ:

Այստեղ չը կայ

Այլ թշնամի՝

Թէ ոչ ձմեռ

Եւ ցուրտ քամի:

ԺԱՔ

Կրկին, կրկին, խնդրեմ, կրկին:

ԱՄԻԷՆՍ

Գա ձեզ մելամաղձոտ կը դարձեմ, Մօսիէօ ծաք:

ԺԱՔ

Աւելի լաւ. կրկնիր, խնդրեմ, կրկին երգիր: Ես կարող եմ ծծել մելամաղձութիւն մի երգից՝ ինչպէս աքիսը, ծծում է հաւկիթները: Դարձեալ, խնդրեմ, դարձեալ:

ԱՄԻԷՆՍ

Իմ ձայնս խուստ է, գիտեմ. չեմ կարող քեզ դիւր գալ:

ԺԱՔ

Ես չեմ էլ ցանկանում որ դու ինձ դիւր գաս. ես ուզում եմ որ երգես. դէհ, նորից, մի տուն էլ. ինչպէս էք ասում, տո՛ւն էք ասում:

ԱՄԻԷՆՍ

Ինչպէս ուզում ես այնպէս ասա, Մօսիէօ ծաք:

ԺԱՔ

Բահ, ինչ հոգս է թէ անուններն ինչ են. ինձ հօ պարտական չեն, որ անունները գիտենամ: Չե՞ս ուզում երգել:

ԱՄԻԷՆՍ

Աւելի քո խնդիրքդ կատարելու, քան թէ իմ հաճոյքիս համար:

ԺԱՔ

Լաւ ուրեմն, եթէ երբ և իցէ մի մարդուց շնորհակալութիւն անեմ՝ այդ կը լինի քեզնից. բայց այն, ինչ որ անուանում են կոմպլիմէնտ՝ նմանում է երկու կապիկների միմեանց հանդիպելուն. և երբ մի մարդ ինձնից ջերմ շնորհակալութիւն է անում՝ ինձ թւում է, որ նորան մի քանի սև փող եմ տուել, և նա ինձ վերադարձնում է մուրացկանի շնորհակալութիւն: Դէհ, երգիր. իսկ դուք, որ չէք երգում՝ սուս կացէք:

ԱՄԻԷՆՍ

Լաւ, ես կը վերջացնեմ երգի մնացորդը:— Պարոններ, դուք էլ ձեր կողմից սեղանը փակեցէք, դուքսը ուզում է այս ծառի տակ խմել:— (Ժաքին) Այս բոլոր օրը նա քեզ էր որոնում:

ԺԱՔ

Ես էլ այս բոլոր օրը նորանից էի խոյս տալիս: Նա շատ վիճասէր է իմ ընկերութեան համար: Ես մտածում եմ նոյնչափ նիւթերի մասին, որքան նա ինքը. բայց փառք եմ տալիս Աստծուն և չեմ պարծենում դորանցով: Դէհ, գեղգեղիր, հայդէ:

(Ամիէնս երգում է բոլորի ընկերակցութեամբ):

Ե Ր Գ

Ով ուզում է փառքից խոյս տալ,

Արեւի տակ կեանք վարել,

Իր սրնունդը ինքը հոգալ

Եւ գտածով գոհ ապրել՝

Այստեղ գայ, այստեղ գայ, այստեղ գայ:

Այստեղ չը կայ

Այլ թշնամի՝

Թէ ոչ ձմեռ

Եւ ցուրտ քամի:

ԺԱՔ

Ես քեզ կը տամ մի ոտանաւոր այդ եղանակով, որ երէկ ես շինեցի, հակառակ երեւակալութեանս բթութեանը:

ԱՄԻԷՆՍ

Ես էլ կ'երգեմ:

ԺԱՔ

Այսպէս է:

Թէ պատահի, որ մի հարուստ

Յանկարծ դառնայ մի յիմար,

Թողնէ տուն, տեղ, պատիւ, ապրուստ,

Որ կատարէ կամքն յամստ

Դուկդամ, դուկդամ, դուկդամ:

Այստեղ շատ կայ

Իր պէս դիտտ'

Եթէ նա գայ

Ամի մօտ:

ԱՄԻՆՆՍ

Այդ դուկդամը ինչ է:

ԺԱԲ

Այդ մի յունարէն ձայնարկութիւն է՝ խենթերին շրջանակի մէջ հաւաքելու համար: Ես գնում եմ. եթէ կարողանամ՝ կը քնեմ, եթէ չը կարողանամ՝ կը գողգողամ Եգիպտոսի բոլոր անդրանիկների դէմ:

ԱՄԻՆՆՍ

Ես էլ կը գնամ դուքսին կը գտնեմ. նորա խնջուքը պատրաստ է:

(Առանձին առանձին դուրս են գնում):

ՏԵՍԱՐԱՆ ՎԵՅԵՐՈՐԴ

Նոյն տեղը:

Մտնում են ՕՐԼԱՆԴՈ և ԱԴԱՄ

ԱԴԱՄ

Սիրելի տէրս, ես էլ չեմ կարող գալ. ո՛հ, քաղցածութիւնից մեռնում եմ: Հիմա այստեղ կը պառկիմ գետին, և

գերեզմանիս չափը կը բռնեմ: Մնաս բարով, իմ բարեսիրտ տէրս:

(Տարածում է գետին):

ՕՐԼԱՆԴՈ

Վա՛հ, քեզ ինչ պատահեց, Ադամ. սիրտդ հէնց ա՛յսքան էր. մի քիչ էլ ապրիր, մի քիչ էլ կազդուրուիր, դու քեզ մի քիչ սիրտ տուր: Եթէ այս վայրի անտառը որևէ մի վայրենի բան արտադրում է՝ կամ ես նորան կերակուր կը լինիմ, կամ նրան կը բերեմ քեզ կերակուր: Երևակայութիւնդ աւելի մօտ է մահուան քան թէ ոյժերդ: Իմ խաթերս համար՝ կազդուրուիր, բազուկներովդ մահը քեզնից հեռու պահիր: Այս ըոպէիս ես յետ կը գամ, և եթէ ուտելիք չը բերեմ քեզ համար՝ այն ժամանակ քեզ թող կը տամ մեռնել. բայց եթէ իմ գալուց առաջ մեռնես՝ այդ կը նշանակէ, որ դու ծաղրում ես իմ քաջած նեղութիւնը: Շատ լաւ, դու հիմա լաւ ես երևում. այս ըոպէիս կը գամ:— Բայց դու այդտեղ սառն օդի տակ ես պառկած. թող քեզ տանիմ մի ծածկոցի տակ. և եթէ այս անտառում մէկ հատ շնչաւոր գտնուի՝ չեմ թողնիլ սովից մեռնես: Դէհ, կազդուրուիր, բարի Ադամս:

(Դուրս են գնում):

ՏԵՍԱՐԱՆ ԵՐԹՆԵՐՈՐԴ

Նոյն տեղը:

Մի սեղան պատրաստուած.

Մտնում են ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒՔՍԸ, ԱՄԻՆՆՍ, ԼՈՐԴԵՐ և ՈՒՐԻՇՆԵՐ:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒՔՍԸ

Կարծեմ այս մարդը փոխակերպուած է

Վայրի գազանի, քանզի ոչ մի տեղ
ես նրան չեմ գտնում մարդկային ձևով:

ԱՌԱՋԻՆ ԼՈՐԴ

Տէր իմ, ճիշդ հիմա նա հէնց այստեղ էր,
Եւ մինչև հիմա զըւարճանում էր:

Մի երգ լսելով:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒՂՍ

Եթէ երբէք նա,

Տարածայնութեանց այդ համախումբը,

Երաժշտութեան սիրահար դառնայ՝

Ապա շատ շուտով պէտք է ունենանք

Մոլորակների մէջ իրարանցում:

— Գնացէք, նըրան բերեցէք այստեղ:

Ասացէք ուզում եմ նորա հետ խօսել:

(Մտնում է ժաքը):

ԱՌԱՋԻՆ ԼՈՐԴ

Նա ինձ ազատեց այդ նեղութիւնից:

Ահա նա ինքը...

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒՂՍ

Վահ, ո՞ւր ես, պարոն,

Ի՞նչ տեսակ կեանք է այդ, որ պէտք է այսպէս

Խեղճ բարեկամներըդ այսքան թախանձեն

Ընկերութիւնըդ: Ի՞նչ, դ՞ու ուրախ...

ԺԱՔ

Վահ, մի խենթ, մի խենթ: Սյուր անտառում

Մի խենթ եմ գըտել, խայտաճամուկ խենթ:

— Ա՛խ, թշուառ աշխարհ:— Եթէ ճշմարիտ է,

Որ ես ապրում եմ սնունդ առնելով՝

Ապա ճշմարիտ է, որ մի խենթ տեսայ:

Գետնի վրայ պառկած արեգակի տակ

Նա տաքանում էր, և նոյն ժամանակ

Նա բարբառում էր տիկին բախտի դէմ,

Լաւ լաւ խօսքերով, կշռած խօսքերով,

Այնու ամենայնիւ գոյնըգոյն մի խենթ:

Բարի լոյս, այ խենթ, ասացի նորան.

Ոչ, պարոն, ասաց նա, ինձ խենթ մի կանչեր,

Մինչեւ որ երկինքը ինձ քախտ ուղարկէ:

Յետոյ նա դուրս քաշեց իր Ժամացոյցը՝

Եւ աղօտ աչքով նայելով նորան՝

Իմաստուն կերպով ասաց. ժամը տասն է,

Ահա տեսնում ենք, ասում է, թէ ի՞նչպէս

Աշխարհն անցնում է: Դեռ մի ժամ առաջ

Ժամի ինըն էր, եւ մի ժամ յետոյ

Կը լինի տասնըմէկ, եւ այդպէս ժամից ժամ՝

Հասունանում ենք եւ հասունանում,

Իւ յետոյ ժամից ժամ փտում ենք, փտում,

Եւ այստեղ կախուած է մի ամբողջ պատմութիւն:

Երբ ես լսեցի այդ խելագարի

Տրամախօսելը ժամանակի վրայ՝

Թռքերս ըսկսան աքլորի նըման

Կանչել ու կանչել. շուարել էի,

Թէ ի՞նչպէս խենթերը կարող են լինել

Այդչափ խոր դիտող, և ճիճաղեցի

Նորա ժամացոյցով անընդհատ մէկ ժամ:

Օ՛հ, դու ազնիւ խենթ, արժանաւոր խենթ:

Խայտաճամուկից լաւ հազուստ չը կայ:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒՂՍ

Այդ ո՞ր խենթըն է:

ԺԱՔ

Օ՛հ, ազնիւ խենթ...

Մի խենթ, որ եղել է մի պալատական:

Երբ տիկինները, ասում է այդ խենթը,

Մատղաշ են և սիրուն՝ նոքա ձիրքն ունին
 Իրանք հասկանալու: Եւ իր ուղեղում,
 Որ չոր է, որպէս վերջին փշուրը
 Ճամբորդութիւնից մընացած հացի,
 Այդ խենթը ունի տարօրինակ խորշեր,
 Խճողուած պէս-պէս դիտողութիւններով:
 Որ դուրս է թողնում կցկտուր խօսքերով:
 Ա՛խ, երանի թէ ես խենթ լինէի:
 Իմ միակ փափաքս է մի գոյն-գոյն հագուստ:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒՔՍ

Գու այդ կ'ստանաս:

ԺԱՔ

Այդ՝ ինձ յարմարուող միակ հագուստն է,
 Բայց այն պայմանով, որ դուք դուրս հանէք
 Ձեր առողջամիտ դատողութիւնից
 Այնտեղ արմատացած որ և է կարծիք՝
 Թէ ես խելօք եմ: Պէտք է միւս կողմից
 Վայելեմ կատարեալ մի ազատութիւն,
 Այնչափ լայն իրաւունք, որչափ հողմն ունի՝
 Փչելու ում վերայ որ կամենում է.
 Քանզի այդ՝ խենթերի արտօնութիւնն է.
 Եւ նոքա, որոնք իմ խենթութիւնից
 Աւելի ճանկութունն՝ պէտք է միւսներից
 Աւելի ծիծաղին: Եւ ինչո՞ւ, տէր իմ.—
 Այդ «ինչուն» յայտնի է գիւղի եկեղեցու
 ձանապարհի պէս: Նա, որին մի խենթ
 Խելացի մի խօսքով վերաւորում է,
 Որչափ էլ որ ցաւի ըստացած վէրքը՝
 Շատ լիմար մարդ է, եթէ ցոյց չը տայ.
 Որ անզգայ է նորա հարուածին.
 Եթէ ոչ խելօքի լիմարութիւնը
 Կանգամազնուի մերկապարանոց

Խենթի վայրիվերոյ ակնարկներովը:
 Պէ՛հ, հագցրէք ինձ գոյն-գոյն ղգեստը,
 Տուէք ինձ իրաւունք ասել իմ միտքըս.
 Եւ ես կը մաքրեմ մէկ ծայրից միւս ծայր,
 Վարակուած աշխարհի աղտոտ մարմինը,
 Եթէ համբերութեամբ ընդունեն դեղըս:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒՔՍ

Գրողը քեզ տանի, գիտեմ ինչ կ'անէիր:

ԺԱՔ

Եւ ինչ կանէի, եթէ ոչ լաւ բան:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒՔՍ

Ամենաշար, ժանտ մեղք, կշտամբելով մեղքը.
 Քանզի դու ինքըդ ցոփակեաց ես եղել,
 Նոյնչափ վաւաշոտ, որչափ նոյն ինքը
 Գաղանային խայթը, և այն հին ախտերը
 Եւ ամեն թարախուած այն պալարները,
 Որ դու, ազատ ոտքի շուայտութեան մէջ
 Ստացել ես՝ հիմա դու լետ կը փսխես
 Ընդհանուր աշխարհի վրայ:

ԺԱՔ

Վահ, ո՞վ, բարբառելով հպարտութեան դէմ՝
 Սմբաստանում է մի յատուկ անձի.
 Այդ մոլութիւնը չէ՛ յորդում միթէ
 Ահեղ, որպէս ծովը, մինչև ի վերջոյ
 Իր միջոցներն իսկ լետ են նահանջում:
 Ինչ կին եմ անուանում ամբողջ քաղաքում՝
 Երբ որ ասում եմ, քաղաքացի կինը
 Մի իշխանուհու փառքը կրբում է
 Անարժան ուսի վրայ, ո՞վ կարող է դուրս գալ
 Եւ ասել, թէ ես նրան եմ ակնարկում,

Երբ ինչպէս նա ինքն է՝ նոյնն էլ իր դրացուհին.
 Եւ ո՞վ է այն մարդը, ամենաստոր դասից,
 Որ ասէ, «է՛հ պարոն, իմ շրճալուծիւնը
 Դու չես վճարում», այնպէս կարծելով
 Թէ իրան եմ ասում: Բայց ով այսպէս անէ,
 Նոյն իսկ այս վարքով նա ենթարկում է
 Իր խենթութիւնը իմ խօսքիս ոգուն:
 Լաւ ապա, ինչպէս, ասացէք, ինչ բանով
 Իմ լեզուս նըրան վիրաւորել է:
 Թէ նորա մասին ասածըս ճիշդ է՝
 Ապա նա ինքն է իր դէմ մեղանչել.
 Եթէ նա մեղք չունի՝ վա՛հ, էլ ինչ վընաս.
 Իմ մեղադրանքը վայրի սազի պէս
 Թուչում է, և ոչ ոք չէ պահանջում նրան:
 — Բայց այս ո՞վ է գալիս,

ՕՐԼԱՆԻՕ

Կացէք, էլ չուտէք:

ԺԱՔ

Դեռ ոչինչ չեմ կերել:

ՕՐԼԱՆԻՕ

Ոչ էլ պէտք է ուտես,

Մինչև կարօտեալը չը բաւարարուի:

ԺԱՔ

Ո՞րտեղից լոյս ընկաւ այս նոր աքլորը:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒՔՍ

Թշուառութիւնդ է այս կերպով, ա՛յ մարդ,
 Քեզ յանդգնացնում, թէ բարի ձևերի
 Կոպիտ քամահրանքը, որ այդպէս զուրկ ես
 Բարեկրթութիւնից:

ՕՐԼԱՆԻՕ

Ձեր առաջին խօսքը
 Գտաւ երակրս: Մերկ թշուառութեան
 Փշալից ծայրը ինձնից խլած է
 Քաղաքավարութեան հարթ արտաքինը.
 Եւ սակայն ծնուած եմ մի կրթուած երկրում
 Եւ մի քիչ տեսել եմ դաստիարակութիւն:
 Բայց կացէք, ասում եմ, ով դպչի այս պտղին,
 Նախ քան ես ու գործըս գոհացում գտնենք՝
 Կսպանեմ նըրան:

ԺԱՔ

Եթէ կարող չէ

Խոհականութիւնը գոհացում տալ քեզ՝
 Ապա պէտք է մեռնիմ:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒՔՍ

Ասա, ինչ ես ուզում.

Քո մեղմութիւնը մեր վերայ կարող է
 Առաւել բռնանալ, քան բռնութիւնըդ
 Կարող է շարժել մեզ դէպի մեղմութիւն:

ՕՐԼԱՆԻՕ

Ես մերձ ի մահ եմ քաղցածութիւնից.
 Սընունդ տուէք ինձ:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒՔՍ

Դէ՛հ, նստիր ու կեր,
 Եւ մեր սեղանին գալուստըդ բարի:

ՕՐԼԱՆԻՕ

Այդպէս քաղցր էք խօսում: Ա՛խ, ներեցէք ինձ,
 Ես կարծում էի որ ամենայն բան
 Վայրենի է այստեղ, և այդ պատճառով

Գաժան և պահանջող ձևացրի ես ինձ:
 Բայց լսեցէք ինձ, ո՞վ որ էլ լինիք
 Այս անմատչելի անապատի մէջ,
 Թախծալից ճիւղերի ստուերի ներքոյ,
 Որ ժամանակի սահուն ժամերը
 Անխընայ վատնում էք անհոգութեան մէջ.—
 Թէ երբէք տեսել էք լաւագոյն օրեր.
 Թէ երբէք եղել էք՝ ուր զանգակները
 Ձեզ հրաւիրել են դէպ եկեղեցի.
 Թէ երբէք նստել էք մի ազնիւ մարդու
 Սիրալիլ խնճուիքին. թէ երբէք սրբել էք
 Ձեր թարթիչներէն մի կաթիլ արցունք,
 Եւ գիտէք թէ ինչ է գթալ և դուժ շարժել—
 Թող մեղմութիւնը լինի ուրեմըն
 Իմ ամենամեծ բռնադատումը:
 Եւ ես այդ յոյսով ամօթահարում եմ
 Եւ սուրբս թագցնում:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒԲՍ

Այո, մենք տեսել ենք
 Լաւագոյն օրեր. և սուրբ զանգակը
 Մեզ էլ է հրաւիրել դէպ եկեղեցի.
 Մենք էլ ենք նստել լաւ մարդկանց խնջուիքին,
 Սրբել մեր աչքից այն կաթիլները,
 Որ ծնեցրել է սուրբ գթութիւնը:
 Ուրեմն նստեցէք մեղմութեամբ և առէք
 Ամեն օգնութիւն՝ որ մենք կարող ենք
 Մատակարարել ձեր կարօտութեան:

ՕՐԼԱՆԴՕ

Ուշացրէք ուրեմն մի քիչ ձեր ճաշը,
 Մինչ ես, այժեամի պէս, երթամ ձագըս բերեմ
 Եւ կերակրեմ նրան: Կայ մի խեղճ ծերուկ,

Որ խոնջեալ քայլերով ինձ հետևած է
 Լոկ սիրուց դրդուած: Մինչև չը յագենայ
 Նա, որ տանջւում է երկու թուլութիւնից,—
 Տարիք և նօթութիւն, ես ոչ մի պատառի
 Չեմ կարող դալչել:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒԲՍ

Գնա բեր նըրան,
 Եւ մինչև ձեր դարձը ոչինչ չենք ուտիլ:

ՕՐԼԱՆԴՕ

Երնորհակալ եմ: Աստուած ձեզ օրհնէ
 Ձեր օգնութեան համար: (Դուքս է դնում):

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒԲՍ

Տեսնում ես հիմա,
 Լոկ մենք չենք դժբախտը այս աշխարհի մէջ:
 Համաշխարհային այս մեծ թատրոնը
 Ունի տեսիլներ աւելի վշտալից՝
 Քան այն տեսարանը, ուր մենք ենք խաղում:

ԺԱԲ

Աշխարհը համայն մի բեմ է միայն,
 Եւ մարդիկ ու կանայք սոսկ դերասաններ.
 Ամեն մէկն ունի իր մուտքն ու ելքը,
 Եւ մի մարդ իր կեանքում խաղում է շատ դեր:
 Արարուածները եօթը հասակն են.
 Սկզբում, երեսայ՝ ճշում է, փոխում
 Իր ըստընտուի բազուկների մէջ.
 Յետոյ՝ դպրոցի լալկան աշակերտ,
 Պայուսակ ձեռքին, և առաւօտեան
 Փայլուն երեսով՝ խխունջի նման
 Սողում է ականջի դէպի վարժարան.

Յետոյ՝ մի սիրահար, որ հառաչում է
 Հրնոցի նրման, մի տխուր բալլադով,
 Որ նուիրած է սիրուհու յօնքերին.
 Յետոյ՝ զինուորական, հայհոյանքով լի,
 Սրածայր մօրուքով՝ ընձառիւծի պէս,
 Եւ պատուի կողմից նախանձախնդիր,
 Կռուի անհամբեր և զիւրաբորբօք,
 Որ թնդանօթի բերնի մէջ անգամ
 Հետապնդում է պղպղակ համբաւին.
 Յետոյ՝ մի դատաւոր, սիրուն, կլոր փորով,
 Հաւի մսով լցուած, աչքերը խոժու,
 Մօրուքը խուզուած պաշտօնական ձևով,
 Լի իմաստալից ասացուածներով
 Եւ նոր առածներով:
 Սա էլ այս կերպով խաղում է իր դերը:
 Վեցերորդ տարիքը տեղափոխուած է
 Հողաթափաւոր նեղ վարտիքի մէջ,
 Ակնոցները քթին, մի տոպրակ կողքից,
 Երիտասարդութեան իր գուլպաները
 Գեռ լաւ պահպանուած, բայց խիստ լայնացած
 Նորա կծկրած սրունքների համար.
 Այրական բամբ ձայնը նորից լետ դարձած
 Գէպի մանկութեան զիւ գոչիւնները՝
 Շաչում է և սուլում իր հնչիւնի մէջ:
 Ամենավերջին այն տեսարանը,
 Որ աւարտումն է այս արկածալից
 Եւ օտար պատմութեան՝ է երկրորդ մանկութիւն
 Եւ սոսկ մոռացութիւն, առանց ատամների,
 Առանց աչքերի, առանց ճաշակի,
 Առանց ամեն բանի:

(Մտնում են Օրլանդօ եւ Ադամ):

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒԲՍ

Զեր գալուստը բարի:

Դէհ, հիմա ցած դրէք ձեր յարգելի բեռը
 Եւ թողէք սնանուի:

ՕՐԼԱՆԴՕ

Շնորհակալ եմ ձեզ

Այս մարդու կողմից:

ԱԴԱՄ

Եւ հարկաւոր է.

Լեզուս ոյժ չունի մի բառ խօսելու,
 Որ ինքս իմ կողմից շնորհակալ լինիմ:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒԲՍ

Զեր գալուստը բարի. դէհ, թող ըսկըսենք.
 Ես ձեզ չեմ ձանձրացնիլ հարցեր անելով
 Զեր արկածների վրայ: Դէհ, մի քիչ մուզիկ.
 Բարեկամ, երգիր դու:

ԱՄԻԷՆՍ (երգում է)

Ե Ր Գ

Ա

Փչի՛ր դու, փչի՛ր, հողմ՝ ծմեռնային.
 Չեն այնքան անգուլթ ստոնամանիքը՝
 Որչափ ապերախտ սիրտը մարդկային.
 Եւ ոչ էլ այնչափ սուր են ժանիքը.
 Բանգի գէթ աչքի չես երեւում դու,
 Թէեւ քո շունչը է այնպէս հատու:
 Հէյ հօ, օ, հէյ հօ, կեցցէ քուք ու ծիւն,
 Շատ սէր կայ կեղծիք է, շատ սէր խեն-
 թուծիւն:

Կեցցէ քուք ու ծիւն,

Այս կեանքն է ցնծութիւն:

ՕԼԻՎԻԻԷ

Օ՛հ, երանի՜ թէ Ձեր յարգութիւնը
ձանաչէր իմ սիրտս այս պարագայում.
Ես երբէք իմ կեանքում եղբօրս չեմ սիրած:

ԴՈՒՆԸՍ

Ուրեմն առաւել անզգամ ես դու:
Տըղերք, այս մարդուն դունից դուրս արէք,
Եւ թող իմ յատուկ պաշտօնեաներըս
Գրաւեն նրա տունը և կալուածները:
Դէհ, շուտ կատարեցէք և սրան դուրս արէք:
(Դուրս են գնում):

ՏԵՍԱՐԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Անտառը:

Մտնում է ՕՐԼԱՆԴՅՈՒՆ, մի թուղթ կախելով մի ծառից:

ՕՐԼԱՆԴՅՈՒՆ

Կախուի՜ր այստեղ, քերթուած, իմ սիրոյս վկայ.
Եւ դ՛ու, եռապսակ գշխոյ գիշերուայ,
Դիտիր զգօն աչքով քո դժգոյն գնդից,
Որսորդուհուդ անուան նայիր այդտեղից,
Որին հպատակ է իմ ամբողջ կեանքը:
Ռողալինդ, այս ծառերն են իմ գըրեանքը,
Որոնց կեղևի վրայ կը դրոշմեմ մտքերս,
Որ ամեն մէկ աչք, որ նայում է ներս
Սյա անտառի մէջ՝ տեսնէ քանդակուած
Ս.ա.ա.քինութիւնըդ, ամեն տեղ յիշուած:

Դէհ, վազիր, Օրլանդօ, ամեն ծառի վրայ

Քանդակիր անունը չքնաղ աղջըկայ:

(Դուրս է գնում):

(Մտնում են Քորին և Փորձաքարը):

ՔՈՐԻՆ

Ի՞նչպէս ես գտնում այս հովուական կեանքը, վարպետ
Փորձաքար:

ՓՈՐՁԱԲԱՐ

Ճիշդն ասած՝ հովիւ, ինքն ըստ ինքեան վեր առած,
սա լաւ կեանք է. բայց որովհետեւ մի հովուի կեանք է՝ ոչինչ է:
Քանի որ մենակութիւն է՝ ինձ շատ դիւր է գալիս.
բայց որովհետեւ առանձնութիւն է՝ շատ փուչ կեանք է:
Միւս կողմից, քանի որ դաշտերի մէջ է անցնում՝ ինձ շատ
հաճելի է. բայց որովհետեւ պալատի մէջ չէ՝ տաղակալի է:
Քանի որ մի ժուժկալ կեանք է, լսիր, իմ բնաւորութեան
շատ յարմար է գալիս. բայց որովհետեւ առատութիւն չը
կայ մէջը՝ շատ ներհակ է իմ ստամոքսիս: Փիլիսոփայութիւն
ունի՜ս բնաւ քո մէջ, հովիւ:

ՔՈՐԻՆ

Իմ բոլոր իմացածս այս է, որ որչափ մի մարդ աւելի
հիւանդ է՝ այնչափ աւելի վատ է զգում իրան. թէ նա, որ
զուրկ է դրամից, միջոցներից և բաւականութիւնից՝ զուրկ
է երեք լաւ բարեկամներից. թէ անձրևի յատկութիւնն է
թրջել, և կրակինը՝ այրել: Թէ լաւ արօտը պարարտ ոչխար-
ներ է առաջ բերում, և թէ գիշերուայ մի մեծ պտտածառը՝
արևի բացակայութիւնն է. թէ նա, որ խելք չէ սովորել
ոչ բնութիւնից, ոչ արհեստից՝ իրաւունք ունի գանգատուե-
լու, որ լաւ դաստիարակութիւն չէ ստացել, և կամ թէ
շատ լիմար ծնողների գաւակ է:

ՓՈՐՉԱԲԱՐ

Այս մարդը մի բնական փելիսովայ է:—Երբ և իցէ երանձ ես պալատում, հովիւ:

ՔՈՐԻՆ

Ո՛չ, երբէք:

ՓՈՐՉԱԲԱՐ

Ուրեմն դու դժոխքի արժանի ես:

ՔՈՐԻՆ

Ոչ, յոյս ունիմ որ...

ՓՈՐՉԱԲԱՐ

Իրաւ, դու դժոխքի արժանի ես, ինչպէս մի հաւկիթ, միայն մէկ կողմից խորովուած:

ՔՈՐԻՆ

Եւ ինչո՞ւ, որովհետեւ պալատում չեմ եղած: Պատճառ:

ՓՈՐՉԱԲԱՐ

Վահ, պարզ բան է. եթէ երբէք պալատում չես երանձ՝ ապա երբէք չես տեսած լաւ բարք ու վարք, ուրեմն քո բարք ու վարքը պէտք է վատ լինի, և վատութիւնը մեղք է, և մեղքը դժոխքի արժանի: Քո բանը բուրդ է, հովիւ:

ՔՈՐԻՆ

Իրաւ, Փորձաբար. ինչ որ պալատի մէջ լաւ բարք ու վարք է՝ նոյնչափ ծիծաղելի է գիւղում՝ որչափ գիւղական վարուեցողութիւնը ծիծաղելի է պալատում: Ինչ ասացիր, որ պալատում դուք բարեւ չէք տալիս, այլ ձեռք էք համբուրում. այդ շատ անմաքուր կը լինէր՝ եթէ պալատականները հովիւ լինէին:

ՓՈՐՉԱԲԱՐ

Ապացոյց, շուտ, արարցոյց: Ինչպէ՞ս որոնեցաւ որ իջեալն ունի սմ զցան:

ՔՈՐԻՆ

Վահ, մենք միշտ ձեռքերս քսում ենք ոչխարներին, և նոյն բուրդը, իմանում ես, ճարպոտ է:

ՓՈՐՉԱԲԱՐ

Վահ, միթէ պալատականների ձեռքերը չեն քրտնում, և միթէ ոչխարի ճարպը նոյնչափ առողջարար չէ, որչափ մարդու քրտինքը: Այդ ծանծաղ է, ծանծաղ. եթէ կարող ես՝ աւելի լաւ ապացոյց բեր:

ՔՈՐԻՆ

Բացի դորանից մեր ձեռքերը կոշտ են:

ՓՈՐՉԱԲԱՐ

Ինչ վնաս, ձեր շրթունքներն աւելի լաւ վիզզան: Այդ էլ ծանծաղ է, աւելի շնորհքով ապացոյց բեր:

ՔՈՐԻՆ

Եւ նոքա շատ անգամ կտրոտ են, երբ որ մենք ոչխարների վերքերը բուժում ենք. կուզէիր որ մենք կուպր համբուրէինք: Պալատականների ձեռքերը մուշկով օծուած են:

ՓՈՐՉԱԲԱՐ

Ծանծաղամիտ մարդ, դու, որդ ընկած միս՝ մի գեղեցիկ կտոր մսի մօտ: Լսիր իմաստունից և լաւ մտածիր. մուշկը աւելի ցած ծագում ունի քան կուպրը. մուշկը կատուի ամենակեղտոտ արտաթորումն է: Աւելի լաւ ապացոյց բեր, հովիւ:

ՔՈՐՈՒՄ

Քո սրամտութիւնդ չտփագանց պալատային էինձ համար: Ես յետ մնացի:

ՓՈՐՉԱՔԱՐ

Հիմա կ'ընդունես մնալ դժոխքի բաժին: Աստուած քեզ օգնութեան հասնի, ծանծաղ մարդ: Աստուած քեզ խելք տալ, դու շատ հուժ ես եղել:

ՔՈՐՈՒՄ

Պարոն, ես մի պարզ մշակ եմ. ես կարող եմ կերածն շահել և հագածս վատտակել. ոչ ոքի դէմ որևէ չունիմ, ոչ ոքի երջանկութեանը չեմ նախանձուժ, ուրիշները օգտին ես ուրախ եմ, և իմ վնասիս գոհ: Իմ ամենամեծ պարծանքս է՝ տեսնել ոչխարներին արածելը և գառնուկներին ծիծ ուտելը:

ՓՈՐՉԱՔԱՐ

Այդ էլ մի ուրիշ պարզամիտ միտք է քո մէջ, որ մաքիներին և խոյերին իրարու մօտ ես բերում, և աշխատում ես քո ապրուստդ շահել արջառի գուգաւորութեամբ: Թո՛ւ՛՛ք, մի խոյի միջնորդը լինել, մի տասներկու ամսական էգ գառնուկ տանել զցել մի եղջիւրաւոր, պառաւած, խայտառակ խոյի ճանկը, հակառակ բոլոր օրինաւոր գուգակցութեան օրէնքներին: Եթէ դորա համար դու դժոխքի կրակից ազատուիս՝ ուրեմն յայտնի կը լինի, որ սատանան չէ ուզում հովիւ ունենալ: Չը գիտեմ ինչ կերպով դու կարող ես փրկուիլ:

ՔՈՐՈՒՄ

Ահա գալիս է երիտասարդ պարոն Քանիմեզը, իմ նոր տիրուհուս եղբայրը:

(Մտնում է Ռոզալինդ, կարգալով):

ՌՈԶԱԼԻՆԴ

Արևելքից արևմտեան Հնդկաստան
Չը կայ այնպէս գոհար ինչպէս Ռոզալինդ.
Իր քնքշութեան անոյշ բոյրով՝ բուրաստան
Գարձընում է ամբողջ աշխարհ Ռոզալինդ:
Սմեն պատկեր, որչափ չքնաղ լինի այն՝
Սև է միայն, երբ փայլում է Ռոզալինդ.
Թող չը լիշուի էլ ոչ մի դէմք, և միայն
Թող անմոռաց մընայ չքնաղ Ռոզալինդ:

ՓՈՐՉԱՔԱՐ

Եթէ ես ուզեմ՝ կարող եմ այդ տեսակ ոտանաւոր շինել ամբողջ ութը տարի, բացի ճաշի, ընթրիքի և քնելութեաներից: Զիշդ որ, կարծես կարագ ծախող գիւղացի կնկայ քայլերգն է, երբ որ գնում է շուկայ:

ՌՈԶԱԼԻՆԴ

Կորիւր, խենթ մարդ:

ՓՈՐՉԱՔԱՐ

Ահա մէկ նմուշը.
Թէ մի եղնիկ կարօտ լինի իր էգին՝
Թող որոնէ նա և գտնէ Ռոզալինդ.
Եթէ կատուն հետապնդի իր արուին՝
Նոյնպէս անշուշտ կանէ նաև Ռոզալինդ:
Պէտք է ձմեռուայ հագուստներըն աստառեն.
Նոյն պէտքն ունի նաև նիհար Ռոզալինդ.
Հնձողները խուրձ կը շինեն, կը կապեն,
Սայլ դնելուն նորանց կ'օգնէ Ռոզալինդ:
Թթու կեղև ունին քաղցրը նշերը,
Սյապէս նուշ է նաև սիրուն Ռոզալինդ:
Ով որ գտնէ անուշահոտ վարդերը՝
Նա կը գտնէ սիրոյ փուշ և Ռոզալինդ:

Այսպէս է այդ ոտանաւորները կեղծ արշաւանքը: Ինչո՞ւ ես դու քեզ դորանցով վարակում:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Սո՛ւս կաց, լիմար գիծ, ես մի ծառի վերայ եմ գտել այս ոտանաւորները:

ՓՈՐՉԱՔԱՆ

Ես իմ հոգիս, այդ ծառը շատ վատ պտուղ է տալիս:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Ես նրան կը պատուաստեմ քո հետ, և լետոյ կը պատուաստեմ զկեռի հետ. լետոյ դա կը լինի այս գաւառի ամենից վաղահաս պտուղը. որովհետեւ դու դեռ չը հասած արդէն կը փտիս, և զկեռի յատկութիւնն այդ է:

ՓՈՐՉԱԴԱՐ

Գու ասելիքդ ասացիր, բայց թէ խելացի էր այդ թէ ոչ՝ թող անտառը դատէ:

(Մտնում է Սելիս մի թուղթ կարդալով):

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Սո՛ւս. ահա գալիս է իմ քոյրը կարդալով. մի կողմ քաշուեցէք:

ՍԵԼԻՍ

Է՞ր այս անտառը պէտք է լուռ լինի. Բանդի բընակիչ չունի. — քաւ լիցի. Լեղուներ կը կախեմ ամեն մէկ ծառից, Որո՞նք կը խօսին խօսքեր խելացի: Ոմանք կը յայտնեն, թէ նրբան արագ Սահում է մոլոր մարդկային կեանքը, Որ մի բուռի մէջ կը պարունակուի Իր տարիների ամբողջ հոսանքը:

Ոմանք կը պատմեն, թէ նրբան յաճախ

Բեկուում են ուխտերն երկու սրտերի:

Իայց ամենալաւ ծառերի վերայ,

Ամենասիրուն նորա ոստերի,

Եւ իմ քերթուածիս ամեն մէկ տողին՝

Պէտք է Ռոզալինդ անունը գրեմ,

Եւ ամեն նորանց, որ կարգալ գիտեն՝

Պէտք է անդադար ես մըտաբերեմ,

Որ հաւաքել է երկինքը նրա մէջ

Ամենայն հրապուր և վայելչութիւն,

Եւ հրամայել է երկինքը բնութեան՝

Խմբել մէկ մարմնում ամեն քնքուրթիւն

Եւ ամեն շնորհքներն՝ որ սիրուած են

Աշխարհում համայն:

Յայնժամ բնութիւնը զատեց ու փնջեց

Կակի մէջ այն

Հելէնի թուշը, բայց ոչ թէ սիրտը,

Կլէպատրայի շքեղութիւնը,

Ատալանտայի չքնաղ հրապուրքը,

Խեղճ Լուկրեցիայի համեստութիւնը:

Այսպէս Ռոզալինդ պէս պէս մասերից՝

Երկնի սինոզով ձևակերպուեցաւ.

Տարբեր աչքերից, դէմքից, սրտերից

Ամենաքնքոյշ գծերն ըստացաւ:

Տայ երկինք, որ նա մընայ միշտ այսպէս՝

Չքնաղ ու սիրուն,

Եւ ես յաւիտեան ապրիմ և մեռնիմ՝

Գերի իր սիրուն:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Օ, բարեբար Արամազդ, այդ ինչ ձանձրալի սիրային քարոզով քո ժողովրդիդ գլուխը տանում ես, և չես էլ տաւում. «համբերութիւն ունեցէք, օրհնեալ ժողովուրդ»:

ՍԵՆԻԱ

Ահ, այդ դուք էք. քաշուեցէք, պարոններ:— Հովիւ,
հեռացիր մի քիչ. դու էլ, խենթուկ, զնա նորա հետ:

ՓՈՐՁԱԿԱՐ

Եկ, հովիւ, եկ, պատուաւոր կերպով նահանջենք, եթէ
ոչ սարք ու կարգով զոնէ պարկ ու պուրկով:

(Փորձաբար և Բորին դուրս են գնում):

ՍԵՆԻԱ

Լսեցի՞ր այս ոտանաւորը:

ՌՈՉԱԼԻՆԻ

Այո, բոլորը լսեցի, և մի բան էլ աւելի. որովհետեւ
նորանցից մի քանիսը աւելի ոտքեր ունին, քան թէ ոտա-
նաւորը կարող է տանել:

ՍԵՆԻԱ

Հոգ չէ, ոտքերը կը տանին ոտանաւորները:

ՌՈՉԱԼԻՆԻ

Բայց ոտքերը կաղ էին, և իրանք իրանց չէին կարո-
ղանում տանել, ո՞ւր մնաց ոտանաւորները տանին, և այդ
պատճառով նրանք կաղի պէս կանգնել մնացել էին ոտա-
նաւորների մէջ:

ՍԵՆԻԱ

Բայց, իրաւ, չէս զարմանում, որ այսպէս ամեն ծառերի
վերայ քո անունդ կախուած կամ փորագրուած է:

ՌՈՉԱԼԻՆԻ

Ի՞նչպէս չէ. դու դեռ չեկած՝ զարմացքը ինձ տարել
էր. որովհետեւ տես ինչ եմ գտել մի մայրի ծառի վերայ.
Երբէք իմ անունիս վրայ այնքան ոտանաւոր չէ շինուած
Պիւթազորասի ժամանակից սկսեալ, երբ ես մի իրլանդական
մուկ էի,— մի բան, որ այժմ լաւ չեմ յիշում:

ՍԵՆԻԱ

Քուշակիր, թէ ո՞վ է գրել այս բոլորը:

ՌՈՉԱԼԻՆԻ

Մի տղամարդ:

Անշուշտ մի տղամարդ, դեռ մի շղթայ էլ վզին, մի
շղթայ, որ մի ժամանակ դու էիր կրում. վահ, ինչու ես
զուսնաթափուում...

ՌՈՉԱԼԻՆԻ

Խնդրեմ ասա, ո՞վ է:

ՍԵՆԻԱ

Աստուած իմ, Աստուած. ասում են որ դժուար բան է,
որ սիրահարները իրարու հանդիպին: Բայց կարող է լինել,
որ լեռները իրանց տեղից շարժուին երկրաշարժով, և այդ-
պիսով հանդիպին միմեանց:

ՌՈՉԱԼԻՆԻ

Ի՞նչ լաւ, բայց ո՞վ է:

ՍԵՆԻԱ

Մէթէ կարելի է:

ՌՈՉԱԼԻՆԻ

Լաւ, լաւ. հիմա աղաչում եմ քեզ, պաղատում եմ,
ասա, ո՞վ է:

ՍԵՆԻԱ

Օ՛, զարմանալի է, զարմանալի, և ամենազարմանալի
կերպով զարմանալի, և զորանցից լետոյ՝ ամեն բացօգան-
չու թիւնից բարձր զարմանալի:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Վայ ինձ. ուրեմն կարծում ես, որովհետև տղամարդու հագուստ եմ հագած՝ որ բնաւորութեանս մէջ էլ բաճկոն և անդրավարտիք ունիմ. մի՛ ըստէ ուշացնելով՝ ինձ աւելի ես տանջում, քան թէ մի նաւագնացութիւնս հարաւային ծովում: Խնդրեմ ասա, ո՞վ է այն զրոյր, շուտ, և արագ խօսիր. երանի թէ լեզուդ թոթով լինէր, որ այդ թաքցըրած մարդու անունը բերնիցդ դուրս թռչէր՝ ինչպէս գինին դուրս է ժայթում մի նեղ բերանով սրուակից—կամ շատ, կամ ոչինչ: Խնդրեմ բերնիդ խցանը հանիր, որ կարողանամ խմել քո լրերը:

ՄԵԼԻԱ

Սյդ կերպով դու մի ամբողջ մարդ կուլ կը տաս:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Աստուծոյ ստեղծած է նա. ինչ տեսակ մարդ է, գլուխը գլխարկի կ'արժէ, կամ կզակը մօրուքի:

ՄԵԼԻԱ

Իրաւ, մի քիչ էլ մօրուք ունի:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Լաւ է, Աստուած էլ աւելի կը տայ՝ եթէ մարդը երախտագէտ լինի. վնաս չունի, ես կ'ընդունեմ սպասել մինչև մօրուքը երկարանայ, միայն թէ դու չ'ուշացնես նորա կզակի նկարագրութիւնը:

ՄԵԼԻԱ

Երիտասարդ Օրլանդօն է. նա, որ մէկ հարուածով թէ քմբշին տապալեց, թէ քո սիրտը:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Դէ՛հ, կատակը մնայ. խօսիր լուրջ յօնքերով և որպէս անկեղծ աղջիկ:

ՄԵԼԻԱ

Վայ իմ հոգիս, Ռոզալինդ, հէնց նա ինքն է:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Օրլանդօն:

ՄԵԼԻԱ

Օրլանդօն:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Վայ իմ գլխիս, հիմա այս բաճկոնն ու անդրավարտիքն ինչ անեմ:—Նա ինչ էր անում, երբ որ նրան տեսար. ինչ ասաց քեզ. ինչպէս էր դէմքը. ո՞ւր գնաց. ինչ է անում այստեղ. հարցրեց իմ մասին. որտեղ է կենում. ինչպէս բաժանուեց քեզանից, և երբ էք նորից տեսնուելու. դէ՛հ, շուտ արա, պատասխանիր ինձ մէկ բառով:

ՄԵԼԻԱ

Պէտք է առաջ ինձ համար փոխ առնես Գարգանտուալի բերանը. այդ քո ուղած բառը շատ մեծ է այս դարու բերանների համար: Սյդ քո ասած բոլոր բաներին լոկ «այո» կամ «ոչ» ասելը աւելի երկար կը լինի՝ քան թէ պատասխանել բոլոր քրիստոնէական վարդապետութեան:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Բայց դու այն ասա, նա գիտէ որ ես այս անտառումն եմ, այն էլ տղամարդու հագուստով. դարձեալ այնպէս կայտառ և զուճրթ է, ինչպէս այն ըմբշամարտելու օրը:

ՄԵԼԻԱ

Աւելի դիւրին է հաշուել հիւլէները, քան թէ լուծել մի սիրուհու խնդիրները: Դէ՛հ, լաւ է, թող պատմեմ քեզ թէ ինչպէս գտայ նրան, և մի քիչ բերանդ քաղցրացնեմ. դու էլ երկիւզածութեամբ ճաշակիր: Ես նրան գտայ մի ծառի տակ, որպէս մի վայրի կաղին ծառից ցած ընկած:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Այն ծառը, որ այդ տեսակ պտուղ տալի նրան պէտք է կոչել Արամազդի ծառ:

ՍԵԼԻԱ

Բարեհաճեցէք ունկնդրութիւն շնորհել ինձ, ազնիւ օրիորդ:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Շարունակիր:

ՍԵԼԻԱ

Այնտեղ նա պառկած էր, ձիգ-ձիգ տարածուած, որպէս մի վիրաւորուած անպետ:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Թէև ցաւալի է հանգիստես լինել այդ տեսակ տեսարանի՝ բայց դա շատ յարմար է գալիս շրջակալ դաշտերին:

ՍԵԼԻԱ

Ախ, այդ լեզուիդ մէկ կապ դիր, խնդրեմ. շատ անժամանակ է թռչկոտում: Նա որսորդական հագուստ էր հագած:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Օհ, չարագուշակ նշան. երևի նա գալիս է իմ սիրտս սպանելու:

ՍԵԼԻԱ

Ես ուզում եմ՝ թողնես իմ երգս երգեմ, առանց քո կրկներգիդ. դու ինձ եղանակից դուրս ես հանում:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Միթէ չը գիտես, որ ես կինարմատ եմ: Հէնց որ խորհիմ՝ պէտք է խօսիմ: Դէհ, պատմիր, անուշիկս:

(Մտնում են Օրլանդո եւ ԺԱՔ)

ՍԵԼԻԱ

Ի՞նչ բերնիս խօսքը ինձ մոռացնում ես: Սո՛ւս, այս հէնց նա ինքը չէ:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Նա ինքն է. եկ թագ կենանք այստեղ, և գաղտուկ նայենք:

(Սեյիա եւ Ռոզալինը թաղնում են):
ԺԱՔ

Շնորհակալ եմ ձեր ընկերութիւնից. բայց եթէ ճիշդն ասեմ՝ աւելի ուրախ կը լինէի, որ ինձ մինակ թողնէիք:

ՕՐԼԱՆԴՈ

Նոյնպէս և ես. բայց դարձեալ, քաղաքավարութիւնը պահելու համար՝ նոյնպէս ես շնորհակալ եմ ձեր ընկերութիւնից:

ԺԱՔ

Տէր ընդ ձեզ. որքան կարելի է քիչ տեսնուինք:

ՕՐԼԱՆԴՈ

Ես սրտանց փափաքում եմ, որ բոլորովին օտարական լինինք միմեանց հետ:

ԺԱՔ

Ես խնդրում եմ, էլ այսուհետ չը փչացնէք մեր ծառերը, սիրալին երգեր փորելով նորանց վերայ:

ՕՐԼԱՆԴՈ

Ես էլ խնդրում եմ, որ էլ այսուհետ չը փչացնէք իմ քերթուածները, անշնորհ կերպով կարդալով:

ԺԱՔ

Ձեր սիրուհու անունը Ռոզալինդ է:

ՕՐԼԱՆԻՐ

Այս Այս: Ս: Եւ Եւրոպայի Եւրոպայի Եւրոպայի Եւրոպայի

ԺԱՔ

Ինչ զիւր չէ գալիս այդ անունը:

ՕՐԼԱՆԻՐ

Ոչ ոքի մտքից չէր անց կենում, որ դա պէտք է ձեռք զիւր գայ, երբ որ նրան մկրտում էին:

ԺԱՔ

Ինչպիսի հասակ ունի:

ՕՐԼԱՆԻՐ

Ճիշդ այնչափ բարձր՝ որչափ իմ սիրտս:

ԺԱՔ

Դու լցուած ես սիրուն պատասխաններով: Չը լինի թէ դու ծանօթ ես եղած ոսկերիչների կանանց հետ, և այդ բաները մատանիների վերայից ես սովորել:

ՕՐԼԱՆԻՐ

Ոչ, այդպէս չէ. այլ ես ձեզ պատասխանում եմ մի և նոյն ներկած կտաւից, որտեղից դուք սովորել էք ձեր հարցումները:

ԺԱՔ

Դու մի աշխտի սրամտութիւն ունիս: Մտածում եմ՝ պէտք է Ստալանտալի գարշապարներից շինուած լինի դա: Եկ, նստինք գետին, և բարբառինք մեր տիրուհու, աշխարհի, և մեր բոլոր թշուառութեան դէմ:

ՕՐԼԱՆԻՐ

Ես աշխարհիս ոչ մի շնչաւորի դէմ տրտունջ չունիմ, բացի միայն իմ դէմ, և ինքս իմ մէջ շատ պակասութիւններ եմ ճանաչում:

ԺԱՔ

Քո ունեցած ամենավատ պակասութիւնը հէնց այն է, որ սիրահարուած ես:

ՕՐԼԱՆԻՐ

Այդ մի պակասութիւն է՝ որ ես չեի փոխիլ քո ամենալաւ առաքինութեան հետ: Գլուխս տանում ես:

ԺԱՔ

Ես իմ հագիս, ես մի գիժ էի որոնում՝ երբ որ քեզ գտայ:

ՕՐԼԱՆԻՐ

Քո որոնածդ առուի մէջ խեղդուել է. նայիր այնտեղ, և դու կը տեսնես նրան:

ԺԱՔ

Առուի մէջ ես իմ պատկերը կը տեսնեմ:

ՕՐԼԱՆԻՐ

Որը, իմ կարծիքով, կամ գիժ է, կամ գերօ:

ԺԱՔ

Բաւական է, որքան ժամանակ շուպլեցի քո հետ: Մնաս բարով, բարի պարոն Սէր:

ՕՐԼԱՆԻՐ

Ես ուրախ եմ, որ գնում ես: Գնաս բարով, պարոն Սեւամաղձութիւն:

(Ժաք դուրս է գնում. Սեվիա եւ Ռոզալինդ առաջ են գալիս):

Ռ.Ռ.ԶԱԼԻՆԻ

Ես նորահետ կը խօսիմ մի երես առած մանկաւիկի

պէս, և այս զգեստով նորա գլխին տես ինչ խաղ կը խաղամ:
— Լսիր, անտառապահ:

ՕՐԼԱՆԻՕ

Ի՞նչ ես ասում:

ՌՌՋԱԼԻՆԻ

Ասա խնդրեմ, ժամը քանիսն է:

ՕՐԼԱՆԻՕ

Պէտք է հարցնէք, օրուայ որ ժամանակն է. անտառում ժամացոյց չը կայ:

ՌՌՋԱԼԻՆԻ

Ուրեմն այս անտառում ոչ մի ճշմարիտ սիրահար չը կայ. ապա թէ ոչ ամեն ընդհանր մի հառաչանք, և ամեն ժամին մի հեծեծանք՝ աւելի լաւ կը նշանակէին ժամանակի դանդաղ ընթացքը՝ քան թէ մի ժամացոյց:

ՕՐԼԱՆԻՕ

Եւ ինչո՞ւ ոչ ժամանակի արագ ընթացքը. մի՞թէ այդ աւելի յարմար չէր լինի:

ՌՌՋԱԼԻՆԻ

Ամենևին, պարոն. ժամանակը քայլում է զանազան արագութեամբ զանազան մարդկանց համար. ես ձեզ կասեմ, թէ ժամանակը ո՞ւր համար է քայլում, ո՞ւր համար է տրոտ գնում, ո՞ւր համար է արշաւում, ո՞ւր համար է կանգնած:

ՕՐԼԱՆԻՕ

Ասացէք խնդրեմ. ո՞ւր համար է տրոտ գնում:

ՌՌՋԱԼԻՆԻ

Ես իմ հոգիս, տրոտ է գնում, այն էլ շատ տանջող կերպով՝ մի մանկահասակ օրիորդի համար, իր նշանադրու-

թեան օրից մինչև պսակուելու օրը: Եթէ այդ միջոցը միայն եօթն օր էլ լինի՝ ժամանակի ընթացքը այնքան նեղացնող է, որ եօթը տարի է թւում:

ՕՐԼԱՆԻՕ

Ո՞ւր համար է հանգիստ քայլում:

ՌՌՋԱԼԻՆԻ

Մի քահանայի համար, որ լատիներէնի հոտ չէ առել, և մի հարուստ մարդու համար, որ յօդացաւ չունի. որովհետեւ մէկը հանգիստ բարձի վերայ քնում է, չունենալով ոչինչ ուսանելու, և միւսը ուրախ զուարթ ապրում է, որովհետեւ ցաւ չէ զգում. մէկը ազատ է հալումաշ անող ուսման բեռից, միւսը չը գիտէ չքաւորութեան ծանր և տաղտկալի բեռը: Սոցա համար ժամանակը հանգիստ է քայլում:

ՕՐԼԱՆԻՕ

Ո՞ւր համար է արշաւում:

ՌՌՋԱԼԻՆԻ

Մի գողի համար, որին տանում են կախելու. թէև ժամանակը այնչափ դանդաղ է քայլում, որչափ որ ոտքը դանդաղ է շարժւում՝ այնու ամենայնիւ նա մտածում է, որ խիստ շուտ տեղ հասաւ:

ՕՐԼԱՆԻՕ

Ո՞ւր համար է կանգնած:

ՌՌՋԱԼԻՆԻ

Փաստաբանների համար, այն օրից, երբ դատարանը փակուում է՝ մինչև այն օրը, որ բացուում է. այդ բոլոր ժամանակը նոքա չեն նկատում, որ ժամանակը շարժւում է:

ՕՐԼԱՆԻՕ

Ո՞րտեղ էք բնակուում, սիրուն պատանի:

Այս հովուհու մօտ, որ իմ քոյրս է. այստեղ անտառի եզերքում, որպէս հաշիւ՝ եուպիլայի համար:

ՕՐԼԱՆԻՅՈ

Այստեղացի էք դուք:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Այո՛, ինչպէս ճագարը, որ աւրում է՝ որտեղ որ ծընուած է:

ՕՐԼԱՆԻՅՈ

Ձեր շեշտը քիչ աւելի նուրբ է, քան կարող էիք ստանալ այսպիսի առանձնացած մի բնակավայրում:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Շատ մարդիկ են արել ինձ այդ դիտողութիւնը. բայց բանը նորանում է, որ մի ծեր բարեպաշտ հօրեղբայր ունէի, որ ինձ սովորեցրեց խօսել. նա իր երիտասարդութեան ժամանակ ապրած է եղել քաղաքում. մի մարդ էր, որ կանանց հետ սիրաքստիկ անել շատ լաւ գիտէր, և այնտեղ մի սիրահարութիւն է ունեցել: Նա ինձ շատ քարոզներ էր կարդում սիրահարութեան դէմ, և ես շնորհակալ եմ Աստծուց, որ կին չեմ ծնուել և ազատ եմ մնացել այնքան խենթ ու խելառ պակասութիւններից, որ նա դնում էր ամբողջ նոցա սեռի գլխին:

ՕՐԼԱՆԻՅՈ

Կարո՞ղ էք լիշեւ այդ գլխաւոր պակասութիւններից մի քանիսը:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Գլխաւոր չը կար, բոլորը միմեանց նման էին՝ ինչպէս երկու խնձոր միջից կիսած. այդ լանցանքներից ամեն մէկը

ինքն ըստ ինքեան հրէշաւոր էր երևում, մինչև որ մի նոր ընկերակիցը դուրս էր գալիս և նորա հետ գոյգ էր կազմում:

ՕՐԼԱՆԻՅՈ

Խնդրեմ, պատմեցէք դորանցից մի քանիսը:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Ես զուր տեղ չեմ վատնի իմ դեղերս, այլ միայն հիւանդներին կը տամ: Մի մարդ կայ, որ այս անտառի մէջ թափառում է, որ փչացնում է մեր մատղաշ ծառերը, քանդակելով Ռոզալինդ անունը նոցա կեղևի վերայ. կախ է տալիս երգեր թուփերի վերայ, և ողբերգութիւններ մացառների վերայ, բոլորը՝ Ռոզալինդի անունը աստուածացնելու համար: Եթէ հանդիպէի այդ դատարկապորտին՝ ես նորան մի լաւ խորհուրդ կը տայի. որովհետև ինձ այնպէս է թրւում, որ նա սիրային ջերմ ու տենդ ունի:

ՕՐԼԱՆԻՅՈ

Ես եմ այդ սիրուց հիւանդ մարդը. խնդրեմ, ասացէք ինձ ձեր դեղը:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Իմ հօրեղբօր ասած նշաններից ոչ մէկը ձեր վերայ չը կայ. նա ինձ սովորացրել է ճանաչել սիրուց տանջուած մարդուն, և ես վստահ եմ, որ դուք նորա կնիւնէ վանդակի մէջ չէք ընկած:

ՕՐԼԱՆԻՅՈ

Որո՞նք էին այդ նշանները:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Նիհար թուշ, որ դուք չունիք. կապոյտ և փոս ընկած աչք, որ դուք չունիք. մուսլոտ տրամադրութիւն,

որի հետ խօսել չէ կարելի, այդ էլ դուք չունիք. թափ-
 թրփած մօրուք, որ դուք չունիք: Բայց ասենք, որ
 այդ մէկը ես ձեզ ներում եմ. որովհետև կրտսեր եղ-
 բօր բաժինը, իբրև մօրուք՝ հենց այդքան կը լինի:—Յե-
 տոյ, ձեր դուրսյան պէտք է անկապ լինի, ձեր գլխարկը
 անժապաւէն, ձեր զգեստը անկոճակ, կօշիկների թելերն ար-
 ձակած, և ամեն բան ձեր վերայ անհոգ աւերմունքի
 յայտարար: Բայց դուք այդ տեսակ մարդ չէք. դուք ձեր
 հագուստների մէջ կարելի է ասել մինչև անգամ շքեղ էք,
 և կարծես դուք աւելի ձեզ էք սիրահարուած, քան թէ ու-
 ընել:

ՕՐԼԱՆԻՇ

Սիրուն պատանի, երանի թէ կարողանայի ձեզ հաւա-
 տացնել, որ ես իրաւ սիրում եմ:

ՌՌՁԱԼԻՆԻ

Ի՞նչ հաւատացնէք այդ դուք աւելի շուտ կարող էք
 հաւատացնել այդ ձեր սիրականին, որը, խօսք եմ տալիս
 ձեզ, աւելի ընդունակ է ձեզ հաւատալու, քան թէ խոստո-
 վանուելու՝ որ հաւատում է. այդ էլ մէկն է այն կէտերից,
 որոնց մէջ կանայք խաբոււմ են իրանց խիղճը: Բայց եկէք և
 ճիշդն ասացէք, իրաւ դձուք էք այն մարդը, որ ոտանաւոր-
 ներ է կախ տալիս ծառերի վերայ, որոնց մէջ Ռոզալինդը
 այնպէս գովաբանուած է:

ՕՐԼԱՆԻՇ

Երդուում եմ ձեզ, պատանի, Ռոզալինդի սպիտակ ձեռ-
 քով, որ ես եմ այդ մարդը, այդ դժբախտ մարդը:

ՌՌՁԱԼԻՆԻ

Բայց իրաւ այնչափ սիրահարուած էք, որչափ ձեր քեր-
 թուածները խօսում են:

ՕՐԼԱՆԻՇ
 Ո՛չ քերթուած, ոչ արձակ չեն կարող յայտնել, թէ որ-
 չափ:

ՌՌՁԱԼԻՆԻ

Սէրը մի սոսկ հիւանդութիւն է, և ասեմ ձեզ, նոյն-
 չափ արժանի մութ բանդի և խարազանի՝ որչափ խեն-
 թերը. և պատճառը թէ ինչո՞ւ նրանց այդ կերպով չեն
 պատժում և բժշկում, այն է, որ այդ լուսնոտութիւնը այն-
 քան սովորական է, որ գանակոծողներն իրանք էլ վարա-
 կուած են այդ ախտով: Այնու ամենայնիւ ես խօսք եմ տա-
 լիս, որ կարող եմ խորհուրդներով բժշկել այդ ախտը:

ՕՐԼԱՆԻՇ

Երբ և իցէ մէկին այդ ձեռով բժշկել էք:

ՌՌՁԱԼԻՆԻ

Այո՛, մէկին, և այս կերպով: Ես նորան ասացի, որ ինձ
 Էրևակայէ որպէս իր սիրուհին, իր տիրուհին, և ամեն օր
 ինձ հետ սիրահարութիւն անէ. միւս կողմից, ես ինքս լի-
 նելով լուսնի պէս փոփոխական մի պատանի՝ տրտմում էի,
 կանացի էի դառնում, լեղիեղուկ, ցանկացող, սէրող, հպարտ,
 քմահաճ, կապկալին, թեթևսոլիկ, յողողող, լի արցունքնե-
 րով, լի ժպիտներով, ձեռքներով ամեն կերպ, բայց իսկա-
 պէս ոչ մի կիրք չը զգալով, ինչպէս տղերքն ու աղջկերքը
 մեծ մասամբ այդ սանտրի կտաւ են: Երբեմն նրան սիրում
 էի, երբեմն զգուում էի նորանից. յետոյ սիրտը շահում էի,
 յետոյ երդում էի՝ որ մէկ էլ նորա երեսին չեմ նայելու.
 մէկ՝ նորա համար լալիս էի, մէկ՝ թքում նորա վերայ: Վեր-
 ջապէս այնքան արեցի, որ իմ սիրահարիս քարշ տուեցի սի-
 րային խենթ տրամադրութիւնից դէպի ճշմարիտ խենթու-
 թեան տրամադրութիւնն, այն է ձգել հեռանալ աշխարհի
 մեծ հոսանքից, և մի վանական խուցի մէջ ապրել: Այսպէս
 ես նրան բժշկեցի, և ճիշդ այսպէս ես յանձն եմ առնում

լուանալ ձեր լեարդը այնպէս մաքուր, որպէս առողջ ոչ-
խարի սիրար, որ սիրոյ մի բիծ անգամ հետք չը մնայ:

ՕՐԼԱՆԻՕ

Բայց ես չեմ կամենում բժշկուել, պատանի:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Ես ձեզ կը բժշկեմ, միայն թէ դուք ինձ Ռոզալինդ
կանչէք, և ամեն օր գաք իմ խրճիթը և սիրաբանէք
ինձ հետ:

ՕՐԼԱՆԻՕ

Լաւ, ես երդուում եմ իմ սիրուս վերայ, ես կը գամ.
ասացէք, որտեղ է ձեր խրճիթը:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Եկէք ինձ հետ, և ես ցոյց կը տամ ձեզ: Բայց լաւ
միտս եկաւ, դուք պէտք է ինձ ասէք՝ թէ ինքներդ անտա-
ռի որտեղումն էք բնակուում: Գալիս էք:

ՕՐԼԱՆԻՕ

Ամենայն յօժարութեամբ, բարեսիրտ պատանի:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Չեղաւ. դուք ինձ պէտք է Ռոզալինդ կանչէք: — Ե՛կ,
բոյրիկ, չես գալիս գնանք: (Գուրս են գնում):

ՏԵՍԱՐԱՆ ԵՐՐՈՐԴ

Մտնում են ՓՈՐՉԱՔԱՐ և ԱՌԻԳՐԻ. ԺԱՔ, հեռուից նրանց
գիտելով:

ՓՈՐՉԱՔԱՐ

Շուտ եկ, սիրելի Առուզի. ես կը զնամ այժերդ կը բե-
րեմ, Առուզի: Դէհ, ասա, ինչպէս եմ, Առուզի, սրտիդ ու-
զած մարդն եմ թէ ոչ. իմ պարզ կերպարանքից զո՛հ ես:

ԱՌԻԳՐԻ

Քո կերպարանքից. Աստուած ազատէ. ի՛նչ կերպարանք:

ՓՈՐՉԱՔԱՐ

Ես այստեղ եմ, քեզ և քո այժերիդ հետ՝ ինչպէս ա-
մենից քմահաճոյ բանաստեղծը, պարկեշտ Օվիդը՝ Գոթե-
րի հետ:

ԺԱՔ (ստանմին)

Օ՛հ, իմաստութիւն վատ բնակուած, աւելի վատ քան
Արամազդը մի լարդածածկ տան մէջ:

ՓՈՐՉԱՔԱՐ

Երբ որ մի մարդու ոտանաւորները չեն հասկացուում,
կամ մի մարդու սրախօսութեանը օգնութեան չէ հասնում
այն վաղահաս երեխան, իմացականութիւնը՝ այդ բանը մար-
դուս աւելի մահացու հարուած է տալիս, քան մի մեծ
հաշիւ մի փոքրիկ հաշուեթղթի մէջ: Այո՛, ես կը ցան-
կալի, որ աստուածները քեզ բանաստեղծական ստեղծէին:

ԱՌԻԳՐԻ

Ես չը գիտեմ բանաստեղծական ասած բանը ինչ է.
պարկեշտ բան է խօսքով և զործով. մի ճշմարիտ բան է:

ՓՈՐՁԱԲԱՐ

Իրաւն ասեմ՝ ոչ. որովհետեւ ամենից ճշմարիտ բանաստեղծութիւնը ամենից կեղծն է, և սիրահարները անձնատուր են լինում բանաստեղծութեան, և ինչ որ նոքա երգւում են բանաստեղծութեամբ, կարելի է ասել որպէս սիրահար՝ նոքա կեղծում են:

ԱՌԻԴՐԻ

Դորա՞ համար էիր ուզում, որ աստուածները ինձ բանաստեղծական շինած լինէին:

ՓՈՐՁԱԲԱՐ

Իսկապէս, ես այդ եմ ուզում. որովհետեւ դու ինձ երգւում ես, որ առաքինի ես. լաւ, եթէ դու բանաստեղծ լինէիր՝ ես կարող էի մի քիչ յոյս ունենալ, որ դու սուտ ես ասում:

ԱՌԻԴՐԻ

Չես ուզում ուրեմն, որ ես առաքինի լինիմ:

ՓՈՐՁԱԲԱՐ

Ոչ, իրաւ, միայն թէ շատ տգեղ լինէիր. որովհետեւ առաքինութիւնը երբ միանում է գեղեցկութեան հետ՝ նոյն բանն է՝ ինչ որ մեղրը շաքարի հետ խառնած:

ԺԱՔ

Բանիմաց նիւթաւոր մի խենթ է սա:

ԱՌԻԴՐԻ

Լաւ, ես սիրուն չեմ, ուրեմն խնդրում եմ աստուածներից, որ ինձ առաքինի դարձնեն:

ՓՈՐՁԱԲԱՐ

Լաւ, բայց առաքինութիւնը դուրս ձգել մի տգեղ կեղ-

տոտ կնոջ վերայ՝ նոյն բանը կը լինէր, ինչպէս համեղ կերակուրը աղտեղի ամանի մէջ դնելը:

ԱՌԻԴՐԻ

Ես կեղտոտ կին չեմ, թէև շնորհակալ եմ աստուածներից՝ որ տգեղ եմ:

ՓՈՐՁԱԲԱՐ

Լաւ, փառք տուր աստուածներին քո տգեղութեան համար. կեղտոտութիւնն էլ յետոյ կը դայ: Բայց ինչ կուզէ՞ թող լինի, ես քեզ հետ պէտք է ամուսնանամ, և այդ նպատակով ես տեսել եմ Սըր Օլիվիէ Մար-Տեկստին, մերձակայ գիւղի փոխերէցին, որ խոստացել է զալ ինձ մօտ անտառի այս տեղը և մեզ պսակել:

ԺԱՔ (առանձին)

Կուզէի հանդիսատես լինել այդ տեսակցութեան:

ԱՌԻԴՐԻ

Լաւ, աստուածները քեզ ուրախութիւն տան:

ՓՈՐՁԱԲԱՐ

Սմէն. մարդ եթէ երկչոտ սիրտ ունենայ՝ կարելի է կը վարանուի այս փորձի առաջ. որովհետեւ այստեղ ոչ մի տաճար չունինք բացի անտառից, և ոչ վկայ՝ բացի եղջերաւոր անասուններից. բայց ինչ վնաս. սիրտդ պինդ պահիր. թէև եղջիւրները ատելի են՝ այնու ամենայնիւ հարկաւոր են: Առակ է, թէ շատ մարդիկ իրանց ունեցած բերիքների օգուտը չը գիտեն. ճիշդ է, շատ մարդիկ լաւ եղջիւրներ ունին, և չը գիտեն նոցա օգուտը: Վահ, դա իրանց կնոջ օժիտն է. իրանք հօ չեն շահել: Եղջիւրներ, այն: Միայն խեղճ մարդկանց համար:—Ո՛չ, ո՛չ. ամենազնիւ եղնիկն ունի նոյնչափ ահագին եղջիւրներ, որչափ ամենավատը: Ուրեմն երջանիկ է ամուրի մարդը: Ոչ, ինչպէս պատնիշապատ քաղաքն աւելի փառահեղ է քան գիւղը՝

նոյնպէս ամուսնացած մարդու ճակատը աւելի պատուա-
ւոր է, քան ամուրիի մերկ ճակատը, և որքան որ պաշտ-
պանութիւնը աւելի լաւ է անճարտար շէնքից՝ նոյնքան էլ
աւելի լաւ է եղջիւր ունենալը, քան թէ չունենալը:

(Գալիս է Սըր Օլիվիէ Մար-Տեկստ)

Ահա Սըր Օլիվիէն:— Բարև ձեզ, Սըր Օլիվիէ Մար-Տեկստ,
բարով էք եկել: Հիմա կարող էք մեզ պսակել այստեղ, հէնց
այս ծառի տակ, թէ պէտք է գանք ձեր մատուռը:

ՍԸՐ ՕԼԻՎԻԷ:

Այստեղ ոչ ոք չը կայ, որ հարսը յանձնէ փեսային:

ՓՈՐՉԱՔԱՐ

Ես չեմ առնիլ նրան որպէս ընծայ ուրիշի ձեռքից:

ՍԸՐ ՕԼԻՎԻԷ:

Բայց կարգն այնպէս է, որ մի մարդ պէտք է յանձնէ
հարսը փեսային, եթէ ոչ ամուսնութիւնը օրինաւոր չի լինի:

ԺԱՔ (դուրս գալով)

Սկսեցէք, սկսեցէք. ես կը յանձնեմ նրան:

ՓՈՐՉԱՔԱՐ

Այ, բարի իրիկուն, ազնիւ պարոն այս ինչ. ինչպէս
էք, պարոն. բարով, հազար բարի: Աստուած ձեզ վարձ տայ
ձեր այս ընկերակցութեան համար, շատ ուրախ եմ ձեզ տես-
նելով (ցոյց տալով Ժաքի դիւարը):— Ինչո՞ւ էք այս խաղալիքը ձեր
ձեռքումը բռնել. ոչ, խնդրեմ, դրէք ձեր գլխարկը:

ԺԱՔ

Ուրեմն ուզում ես ամուսնանալ, խալտաճամուկ:

ՓՈՐՉԱՔԱՐ

Ինչպէս որ եզն ունի իր լուծը, այ պարոն, ձին՝ իր
երասանակը, բազէն՝ իր զանգակները՝ նոյնպէս մարդն ունի

իր ցանկութիւնները. և ինչպէս աղաւնիները կտուց կտուցի
են տալիս՝ նոյնպէս ամուսինները սիրում են իրար փաթա-
թուել:

ԺԱՔ

Ամօթ չէ՞ քեզ պէս կրթուած մի մարդու համար, որ
մի թուփի տակ ամուսնանաս, մուրացկանի նման: Գնա
եկեղեցի, մի լաւ քահանայ գտիր, որ կարողանայ գոնէ քեզ
ասել, թէ ամուսնութիւնը ինչ բան է. այս մարդը ձեզ այն-
պէս իրար կը կցէ՝ ինչպէս տախտակները կցում են միմեանց.
մէկ էլ տեսար՝ ձեզնից մէկը դուրս կը գայ մի կճկուած
տախտակ, և ամեն թաց փայտի նման կը ծռուի ու կը ծը-
ռուի:

ՓՈՐՉԱՔԱՐ (մի կողմը)

Իմ խելքս այնպէս է կտրում, որ հէնց սորա ձեռքով
ամուսնանալս աւելի լաւ է քան թէ ուրիշի ձեռքով. որով-
հետեւ սա որ կայ, ինչպէս երևում է, չէ կարող մեզ լաւ
պսակել, և լաւ պսակուած չը լինելը իմ ձեռքում մի լաւ
պատրուակ կը լինի, որ լետոյ կնկանիցս բաժանուիմ:

ԺԱՔ

Դու եկ ինձ հետ, ես քեզ մի լաւ խորհուրդ կը տամ:

ՓՈՐՉԱՔԱՐ

Ե՛կ, իմ անուշ Աուդրի, կամ պէտք է պսակուի՞նք, կամ
անառակութեամբ ապրինք:— Դէ՛հ, մնաս բարով, ազնիւ
Սըր Օլիվիէ:

Ոչ թէ (երգում է) «Ո՛վ անոյշ Օլիվիէ,
Ով իմ քաջ Օլիվիէ,
Ինձ ետեւ մի՛ թողնիր»:
Բայց զնա հեռացի՛ր.
Ոչ, ես էլ չեմ գալու
Բո ձեռքով պսակուելու:

ՍԸՐ ՕԼԻՎԻԻ

Հոգս չէ. այս բոլոր փոփոխամիտ սրիկաներից ոչ մէկը չէ կարող անպատուել իմ պաշտօնս:

(Դուրս է գնում):

ՏԵՍԱՐԱՆ ՉՈՐՐՈՐԴ

Նոյն տեղը մի խրճիթի առաջ:

Մտնում են ՌՈԶԱԼԻՆԻ և ՍԵԼԻԱ:

ՌՈԶԱԼԻՆԻ

Ել մի խօսիր ինձ հետ. ես լաց կը լինիմ:

ՍԵԼԻԱ

Լաց եղիր, խնդրեմ. բայց դարձեալ բարեհաճիր նկատի առնել, որ արտասուքը տղամարդուն չէ վայելում:

ՌՈԶԱԼԻՆԻ

Լաց չը լինիմ, ինչ անեմ. պատճառ չունիմ լաց լինելու:

ՍԵԼԻԱ

Այնքան լաւ պատճառ՝ որչափ ուզում ես. ուրեմն լաց եղիր:

ՌՈԶԱԼԻՆԻ

Նորա մազերն էլ մինչև անգամ կեղծաւոր գոյն ունին:

ՍԵԼԻԱ

Քիչ աւելի թուխ են Յուզայի մազերից, ես իմ հոգիս համբուրները հօ իսկ և իսկ Յուզայի զաւակներն են:

ՌՈԶԱԼԻՆԻ

Բայց ճշմարիտը խօսինք, մազերը լաւ գոյն ունին:

ՍԵԼԻԱ

Սքանչելի գոյն. շագանակագոյնը վաղուց քո սիրած գոյնդ է:

ՌՈԶԱԼԻՆԻ

Եւ նորա համբուրները նոյնչափ լի են սրբութեամբ՝ որչափ սուրբ նշխարի հպաւորութիւնը:

ՍԵԼԻԱ

Նա Անահիտից գնած կը լինի մի գոյգ շրթունք: Զմեռ-նային միաբանութեան կոյսերից ոչ մէկը չէ կարող աւելի ջերմեռանդութեամբ համբուրել: Զգաստութեան նոյն իսկ սառույցը նրա համբուրների մէջ է:

ՌՈԶԱԼԻՆԻ

Բայց ինչո՞ւ երդուեց, որ այս առաւօտ կը գայ, և հիմա չէ գալիս:

ՍԵԼԻԱ

Լաւ, տեսնում ես, որ նրա մէջ ճշմարտութիւն ասած բանը չը կայ:

ՌՈԶԱԼԻՆԻ

Կարծում ես:

ՍԵԼԻԱ

Անպատճառ. ես չեմ ասում, որ նա զրպանահատ է, ոչ էլ ձիու գող. բայց գալով նորա ճշմարտութեան սիրային գործերում՝ կարծեմ նա այնչափ փուք է, որչափ որդնոտած ընկոյզը, և այնչափ դատարկ, որչափ բերանը ծածկած մի գաւաթ:

ՌՈՉԱԼԻՆԻ

Հիմա դու ասում ես, որ նա սիրոյ մէջ ճշմարիտ չէ:

ՍԵՆԻԱ

Այո, երբ որ նա մէջն է. բայց ես մտածում եմ, որ նա մէջը չէ:

ՌՈՉԱԼԻՆԻ

Դու հօ լսեցիր. նա ինձ երգումներ էր անում հաստատելու համար՝ որ ինձ սիրում էր:

ՍԵՆԻԱ

«Էր» ուրիշ բան է, «Է՛» ուրիշ. բացի դորանից, սիրահարի երգումը աւելի ուժեղ չէ, քան գինեվաճառինը. երկուքն էլ երգում են իրանց կեղծ հաշիւները հաստատելու համար: Նա այստեղ անտառի մէջ է կենում քո հօրդ, դքսի ծառայութեան մէջ:

ՌՈՉԱԼԻՆԻ

Ես երէկ հանդիպեցի դքսին, և շատ ասուլիս արեցինք: Նա ինձնից հարցրեց, թէ դու ինչ տոհմից ես. ասացի, իմ տոհմս ձեր տոհմից պակաս չէ. նա ծիծաղեց և ինձ թողեց գնաց: Բայց ինչո՞ւ խօսինք հայրերի մասին՝ երբ որ Յրլան՝ դօյի պէս մի տղամարդ կայ:

ՍԵՆԻԱ

Օ՛հ, նա մի քանի տղամարդ է, գրում է քանի ոտանաւորներ, խօսում է քանի խօսքեր, երգում է քանի երգումներ, և երգումները բեկանում է քաջութեամբ, ճիշտ իր սիրուհու սրտի վերայ, ինչպէս մի անփորձ նիզակ խաղացնող, որ իր ձին միայն մէկ կողմից է խթում և կոտրում է իր նիզակը քաջ լիմարի պէս. բայց քաջ է ինչ որ երի-

տասարգութիւնը հեծնում է և խենթութիւնը առաջնորդում է:— Ո՞վ է գալիս այստեղ:

(Մտնում է Քորին)

ՔՈՐԻՆ

Տիրուհի և տէր, դուք յաճախ հարցրել էք Այն հովուի մասին, որ սիրուց հիւանդ էր, Որ, ինձ հետ տեսաք մարզի վրայ նստած, Գովում էր այն գոռոզ և խրոխտ հովուհուն, Որ իր սիրուհին էր:

ՍԵՆԻԱ

Լաւ, հիմա ի՞նչ կայ:

ՔՈՐԻՆ

Թէ ուզում էք տեսնել մի ճիշդ տեսարան Որ հանդիսացնում են, բընական խաղով, Անխարդախ սիրոյ դալկատիպ գոյնը, Եւ սէգ անարգանքի և քամահրանքի Կարմրաժառ շողքը՝ ապա եկէք մի քիչ, Ես ձեզ կ'առաջնորդեմ, եթէ կամք ունիք Հանդիսատես լինել:

ՌՈՉԱԼԻՆԻ

Օ՛հ, եկ, եկ գնանք,

Սիրոյ տեսարանը սնունդ է սիրողին:— Տար մեզ նըրանց մօտ, և դու կը տեսնես, Որ ես էլ կը գառնամ մի ժիր դերասան՝ Նոցա խաղի մէջ:

(Դուրս են գնում):

ՏԵՍԱՐԱՆ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

Անտառի մի այլ մասը:

Մտնում են ՍԻԼՎԻՈՍ և ՖԵԲԷ:

ՍԻԼՎԻՈՍ

Իմ անուշիկ Ֆեբէ, ինձ մի քամահրեր,
 Մի աներ, Ֆեբէ. ասա՛ քեզ չեմ սիրում,
 Բայց ոչ դառնութեամբ: Նոյն խոսք հասի՛ճը,
 Որ մահուան առօրեայ տեսարաններից
 Սիրտը քարացել է՝ չէ դարկում տապալը
 Խոնարհած վզին՝ առանց նախապէս
 Ներում խնդրելու: Աւելի՛ խիստ ես դու,
 Քան նա, որ ապրում է մինչև իր մահը
 Արեան կաթիլներով:

(Մտնում են Ռոզալինդ, Սելիա եւ Քորին հետուից):

ՓԵՔԷ

Ես չեմ կամենում լինել քո դահիճը.
 Ես քեզնից փախչում եմ. քանզի չեմ ուզում
 Քեզ տանջանք պատճառել: Դու ինձ ասում ես՝
 Քո աչքերիդ մէջ ըստանութիւն կայ:
 Այդ սիրուն է, անշուշտ, շատ էլ հաւանական,
 Որ մարդուս աչքերը, որոնցից փափուկ
 Եւ նուրբ բան չը կայ, որոնք մէկ հիւլէից
 Փակում են իրանց երկչոտ դռները՝
 Կոչուին բռնակալ, դահիճ, մարդասպան:
 Դէ՛հ, հիմա ես բոլոր իմ կարողութեամբ
 Խոթոռացնում եմ աչքերս քո վրայ,
 Եւ եթէ նոքա կարող եմ վերք տալ՝
 Թող քեզ ըստանեն. դէ՛հ, ուշաթափուիր,

Վահ, ցած տապալուիր, եթէ չես կարող՝
 Օ, ամօթ, ամօթ, էլ սուտ մի խօսիր,
 Ասելով աչքերըս մարդասպաններ են:
 Դէ՛հ, հիմա ցոյց տուր, որն է այն վերքը,
 Որ իմ աչքերըս գործել են քո մէջ:
 Դու քեզ ճանկընթիր մի զնդասեղով—
 Ելի մի ըստի կը մընայ այնտեղ.
 Մի բոպէ լենուիր եղէգի վրայ—
 Դարձեալ մի վայրկեան քո ձեռքիդ ափը
 Կը կրէ նորա տալուորումը
 Եւ թողած հետքը. բայց այժմ աչքերըս,
 Որ քո վրայ յառել եմ՝ քեզ չեն վնասում,
 Ոչ էլ երբէք ոյժ կայ որևիցէ աչքում,
 Որ վնասել կարենայ:

ՍԻԼՎԻՈՍ

Օ՛հ, սիրելի Ֆեբէ:

Եթէ երբ և իցէ (և այդ երբ և իցէն
 Կարող է մօտ լինել) մի թարմ թշի մէջ
 Դու տեսնես զիւթելու կարողութիւնը՝
 Յայնժամ կիմանաս այն թաքուն վերքերը,
 Որ սիրոյ նետերը կարող են գործել:

ՓԵՔԷ

Բայց մինչև այն ժամը մի գար դու ինձ մօտ,
 Եւ երբ որ հասնի այդ ժամանակը՝
 Դու ինձ չարչարիր քո ծաղրերովդ,
 Եւ ինձ մի գթար, ինչպէս մինչ այն ըսպէն
 Ես քեզ չեմ գթալու:

ՌՈԶԱԼԻՆԴ

Եւ ինչո՞ւ, խնդրեմ,
 Քեզ ո՞վ է ծնել, որ այսպէս անխրնայ
 Լուտանք ես թափում թշուառների վրայ

Եւ հրճուանք անուամ նոցա ցաւերով:
 Եւ մինչև անգամ թէ սիրուն լինիս,
 (Այն էլ, ես իմ հոգիս, չեմ տեսնում քո մէջ
 Առաւել քան այն, որ առանց ճրագի
 Կարող ես մութը տեղ անկողին մտնել):
 Միթէ տալիս է դա քեզ իրաւունք
 Լինել անողորմ և այդքան դուռդ:
 Վահ, այդ ինչ միտք ունի. ինչո՞ւ ես նայում ինձ:
 Ես քո մէջ չեմ տեսնում աւելի մի բան
 Քան բնութեան հասարակ շուկայի ապրանք:
 Վայ իմ խեղճ կաշուս. կարծես այս կինը
 Իմ էլ աչքերըս ուզում է դիւթել:
 Ոչ, միամիտ կաց, հպարտ օրիորդ,
 Կտրիր այդ յոյսըդ և լաւ իմացիր,
 Ո՛չ թանաքի գոյն սիրուն յօնքերըդ,
 Ո՛չ այդ մետաքսեայ սեփ-սև մազերըդ,
 Ո՛չ էլ թուխ աչքերիդ այդ գնտակները,
 Ո՛չ կաթի երես այդ թշիկները՝
 Կարող չեն հոգիս այնպէս հմայել՝
 Որ պաշտեմ ես քեզ:— Դու, իմար հովիւ,
 Ինչո՞ւ ես ընկել սորա ետեւից,
 Որպէս միգամած հարաւը՝ փչելով
 Քամի և անձրև: Ինքդ հազար անգամ
 Աւելի լաւ ես, որպէս տղամարդ,
 Քան նա՝ որպէս կին: Զեզ պէս լիմարներն են,
 Որ աշխարհ լցնում են տգեղ զաւակներով:
 Նորա հայելին չէ, այլ դուք էք այդպէս
 Շողոքորթում նրան, և նա ձեր աչքով
 Ինքն իրան տեսնում է աւելի սիրուն,
 Քան իր գծերից որ և է մէկը
 Ցոյց կը տար նըրան:— Իսկ դու, օրիորդ,
 Չանաչիր դու քեզ: Պէտք է ծնկաչոք
 Եւ ծոմ պահելով փառք տաս Աստուծոյ,

Որ մի լաւ մարդուց այդպէս սիրուած ես:
 Քանզի պէտք է ես բարեկամաբար
 Ականջիդ ասեմ. ծախիր՝ երբ տեղն է:
 Դու ամեն շուկայի յարմար ապրանք չես:
 Ներում խնդրիր մարդուց, և սիրիր նըրան,
 Եւ շուտ ընդունիր նորա առաջարկը:
 Տգեղը բիւր անգամ աւելի տգեղ է՝
 Երբ տգեղ լինելով՝ և՛ ծաղր անող է:
 Դէհ, հովիւ, ա՛ռ նըրան, և մընաք բարով:

ՓԵՐԷ

Խնդրեմ ինձ կշտամբիր, անոյշ պատանի,
 Ամբողջ մէկ տարի. աւելի քաղցր է ինձ
 Լսել քեզանից յանդիմանութիւն,
 Քան թէ այս մարդուց սիրային խօսքեր:

ՌՌԶԱԼԻՆԴ

Այս հովիւը սիրահարուած է այս կնոջ տգեղութեանը,
 և այս կինը կը սիրահարուի իմ բարկութեանը: (Սիւլիոսին)
 Հիմա որ այդպէս է, երբ որ նա քեզ պատասխանէ խոժոռ
 աչքերով՝ ես էլ նրան կը համեմեմ դառն բառերով:— Ին-
 չո՞ւ ես այդպէս նայում ինձ:

ՓԵՐԷ

Ոչ մի չար մտքով:

ՌՌԶԱԼԻՆԴ

Խնդրում եմ չը լինի ինձ սիրահարուիս.
 Ես աւելի կեղծ եմ՝ քան արբեցութեան մէջ
 Տրուած խոստումները: Եւ այդ էլ թողած՝
 Դու ինձ դիւր չես գալիս: Եթէ ուզում ես
 Իմանալ իմ տունըս՝ ահա այստեղ է,
 Զիթենիների այն պուրակի մէջ:

— Չես գալիս, քոյրիկ: — Հովիւ, դու նըրան
 Սաստիկ ստիպիր: — Եկ, գընանք, քոյրիկ:
 — Հովուհի, նորա հետ աւելի լաւ վարուիր,
 Եւ հպարտ մի լինիր: Ամբողջ աշխարհը
 Եթէ իր աչքը տնկէր քեզ վերայ՝
 Մէկը չէր լինի, որ այս մարդու չափ
 Շըլանար քեզմով: — Դէհ, եկէք գընանք
 Մեր հանգրուանը:
 (Դուրս են գնում Ռոզալինդ, Սելիա եւ Բորին):

ՓԵՐԷ

Դու մեռեալ հովիւ,
 Հիմա տեսնում եմ խօսքիդ զօրութիւնը,
 Երբ ասում էիր. «Ո՞վ երբէք սիրած է,
 Եթէ չէ սիրած առաջին ակնարկից»:

ՍԻԼՎԻՈՍ

Իմ անոյշ Ֆերէ:

ՓԵՐԷ

Հա, ինչ է, Սիլվիոս:

ՍԻԼՎԻՈՍ

Անուշիկ Ֆերէ, գթա ինձ վերայ:

ՓԵՐԷ

Վահ, սիրելի Սիլվիոս, տխուր եմ քեզ համար:

ՍԻԼՎԻՈՍ

Ուր տխրութիւն կայ՝ կայ և՛ ըսփոփանք:
 Եթէ դու տխուր ես իմ սիրուս ցաւից,
 Տալով ինձ քո սէրը՝ քո ցաւն ու իմ վիշտը
 Երկուքն էլ միասին բնաջինջ կը լինին:

ՓԵՐԷ

Դու ունիս իմ սէրս: այդ գթութիւն չէ:

ՍԻԼՎԻՈՍ

Ես քեզ եմ ուզում:

ՓԵՐԷ

Ս. դ. ագահութիւն է:

Սիլվիոս, կար ժամանակ, երբ քեզ ատում էի.
 Չեմ ուզում ասել՝ որ այժմ սիրում եմ.
 Բայց որ դու կարող ես սիրային լեզուն
 Ս. դ. քան լաւ խօսել՝ քո ընկերութիւնը,
 Որ առաջ ինձ համար ձանձրացուցիչ էր,
 Հիմա տանելի է: Քեզ մի գործ կը տամ.
 Բայց մի լսպասիր աւելի մեծ տրիտուր,
 Քան քո սեփական ուրախութիւնը՝
 Որ ինձ ծառայում ես:

ՍԻԼՎԻՈՍ

Իմ սէրս այնպէս սուրբ և կատարեալ է
 Եւ այնպէս չքաւոր գթութեան կողմից՝
 Որ ինձ կը թուի մի շատ առատ հունձք՝
 Թէ միայն հասկերի բեկոր ժողովեմ
 Հնձողի ետեից: Երբեմն երբեմն
 Մի ժպիտ միայն թող դու վայր ընկնի,
 Ես հէնց այդքանով ապրել կարող եմ:

ՓԵՐԷ

Չանաչում ես դու այն պատանեակին,
 Որ ինձ հետ հիմա այստեղ խօսում էր:

ՍԻԼՎԻՈՍ

Ոչ շատ լաւ. բայց յաճախ տեսել եմ նըրան:
 Ս. դ., նա է որ գընեց այն հիւղն ու մարդը,
 Որ պատկանում էր այն ծեր գիւղացուն:

ՓՆԲԷ

Ձը կարծես, Սիլվիոս, նըրան սիրում եմ,
 Որ նորա մասին հարցեր եմ անում:
 Մի խռովկան տղայ է, բայց լաւ է խօսում:
 Բայց ինձ ինչ բառերը. այնու ամենայնիւ
 Բառերն ախորժ են՝ երբ որ խօսողը
 Դիւր է գալիս նորանց, որոնք լսում են:
 Մի սիրուն տղայ է, բայց ոչ շատ սիրուն:
 Սակայն նա հպարտ է, այնու ամենայնիւ՝
 Հպարտութիւնը նորան սազ է գալիս.
 Նա շատ կարգին մարդ կարող է դառնալ:
 Ամենից լաւ բանը, որ կայ նորա մէջ՝
 Մորթի գոյնըն է. և աւելի շուտ,
 Քան նորա լեզուն վիրաւորում էր՝
 Աչքը բուժում էր: Բարձրահասակ չէ,
 Եւ սակայն բարձր է տարիքին նայած.
 Ոտքը՝ էհ, վատ չէ, մինչև անգամ լաւ է,
 Եւ շրթունքում կայ մի սիրուն կարմրութիւն,
 Քիչ աւելի հասուն և առողջ մի գոյն,
 Քան նորա թշին խառնըած թոյրը,
 ձիշդ այնքան տարբեր, որչափ թունդ կարմիրը
 Խառնած զամասկից: Կանաչք կան, Սիլվիոս,
 Որ եթէ նըրան զննած լինէին,
 Այնպէս մաս առ մաս, ինչպէս ես զննեցի՝
 Մինչև անգամ նորան կը սիրահարուէին:
 Գալով ինձ՝ ես նրան բընաւ չեմ սիրում,
 Ոչ էլ ատում եմ, և սակայն առաւել
 Ես պատճառ ունիմ նըրան ատելու,
 Քան թէ սիրելու: Նորա ինչ գործն էր
 Ինձ պախարակել: Նա ինձ ասում էր,
 Աչքերըդ սև են, մազերըդ սև են,
 Եւ հիմա տեսնում եմ, նա ինձ ծաղրում էր:
 Ձը գիտեմ ինչո՞ւ պատասխան չը տուի.

Բայց բոլորը մէկ է: Մոռացումը ներում չէ:
 Ես նորան կը գրեմ մի շատ խիստ նամակ,
 Եւ դու պէտք է տանիս. կը տանիս, Սիլվիոս:

ՍԻԼՎԻՈՍ

Ֆեբէ, բոլոր սրտով:

ՓՆԲԷ

Հէնց հիմա կը գրեմ:

Այս բանը գամուել է գլխիս, սրտիս մէջ:
 Ես դառն կը լինիմ նորա հետ, և շատ կարճ:
 Եկ ինձ հետ, Սիլվիոս:
 (Գնում են):

ԹԱԶ

Դէ՛հ, լաւ, Տիմա որ դուք սկսեցիք ոտանաւորով խօսել՝ ես չը կամ:

(Գնում է):

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Գնաս բարով, պարոն ճանապարհորդ: Տես, քեզ բան եմ ասում, աշխատիր լեզուդ ծումուել և օտարազգի զգեստներ հագնել: Վատաբանիք քո հայրենիքիդ բոլոր բարութիւնները. վայ տուր ծնուած օրիդ, և մինչև անգամ տըրտնջիր Աստուծոյ դէմ, որ քեզ այդ դէմքով է ստեղծել. եթէ ոչ՝ ես չեմ կարող հաւատալ, որ դու երբ և իցէ մի գոնդուլի մէջ նաւարկել ես:—Վա՛հ, այդ դո՛ւք էք, Օրլանդօ, որտեղ էիք մնացել այս բոլոր ժամանակը: Դո՛ւք սիրահար:—Եթէ մէկ էլ այս տեսակ խաղ խաղաք ինձ հետ էլ աչքիս չերևաք:

ՕՐԼԱՆԴՕ

Իմ ազնիւ Ռոզալինդ, ես իմ խոստացած ժամանակից միայն մի ժամ ուշացել եմ:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Մի ժամով խոստումը կտարել: Ով որ մի րոպէն բաժանէ հազար մասի, և մի րոպէի հազարերորդ մասի մի չնչին մասի չափ ուշանայ սիրային գործերում՝ նորա համար կարելի է ասել, որ Կուպիդոնը միայն թեւահարել է նորա ուսը, բայց ես երաշխաւոր եմ, որ նորա սիրտը ողջ առողջ է:

ՕՐԼԱՆԴՕ

Ներիր ինձ, սիրելի Ռոզալինդ:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Ոչ, եթէ դուք այդքան յապաղկոտ լինիք՝ մէկ էլ չը գաք իմ մօտ: Որ այդպէս լինի՝ ես աւելի կը սիրէի իբրև սիրահար ունենալ մի խխունջ:

ՕՐԼԱՆԴՕ

Մի խխունջ:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Այո, մի խխունջ. որովհետև թէև նա կամաց կամաց է գալիս, բայց իր տունը իր գլխին է կրում. այդ աւելի լաւ օժիտ է կարծեմ, քան ինչ որ դու կարող ես բերել քո կնոջդ: Բացի դորանից՝ նա իր ճակատագիրը իր հետն է բերում:

ՕՐԼԱՆԴՕ

Այդ ո՞րն է:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Վա՛հ, եղջիւրները, որոնց մասին դուք որ կաք, պարոններ, պէտք է ձեր կանանցից տկնկալութիւն ունենաք. բայց նա գալիս է իր բախտով արդէն զինուած, և առիթ չէ տալիս, որ իւր կինը բամբասանքի առարկայ լինի:

ՕՐԼԱՆԴՕ

Առաքինութիւնը եղջիւր շինող չէ, և իմ Ռոզալինդս առաքինի է:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Եւ ես քո Ռոզալինդն եմ:

ՍԵԼԻԱ (Ռոզալինդին)

Նորան դիւր է գալիս քեզ այդպէս անուանել, բայց նա ունի քեզնից լաւ Ռոզալինդ:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Դէ՛հ, սիրաբանիք ինձ հետ, սիրաբանիք, որովհետև հիմա ես մի տօն օրուայ տրամադրութեան մէջ եմ, և բաւական պատրաստ եմ տեղի տալու:—Լաւ, Տիմա ինձ ի՞նչ կասէիր, եթէ ես իրաւ քո Ռոզալինդը լինէի:

ՕՐԱՄԵՆԻ

Առաջ մէկ կը համբուրէի, յետոյ կը խօսէի:

ՌՈՋԱԼԻՆԻ

Ոչ, աւելի լաւ կը լինէր, որ առաջ խօսէիր, և երբ որ խօսքդ վերջանար և նեղն ընկնէիր՝ այն ժամանակ կարող էիր առթից օգուտ քաղել և մէկ համբոյր առնել: Լաւ ատենախօսները, երբ խօսքի թելը կորցնում են, սկսում են հազալ. դալով սիրահարներին՝ երբ որ էլ խօսք չեն գտնում (Աստուած հեռու անէ), այն ժամանակ ամենից մաքուր հնարքը, որին դիմում են՝ համբուրելն է:

ՕՐԱՄԵՆԻ

Իսկ եթէ համբոյրը զլացուի:

ՌՈՋԱԼԻՆԻ

Այն ժամանակ դու կ'աղաչես սիրուհուդ, և ահա նոր նիւթ կը բացուի:

ՕՐԱՄԵՆԻ

Ո՞վ է որ խօսքից զուրկ լինի, երբ որ իր պաշտելի սիրուհու մօտ է:

ՌՈՋԱԼԻՆԻ

Հէնց մէկը դու, եթէ քո սիրուհիդ լինէի. ապա թէ ոչ պէտք է իմ առաքինութիւնը աւելի բերտ լինէր, քան իմ սրախօսութիւնը:

ՕՐԱՄԵՆԻ

Զուրկ ինչքց, զգեստներին:

ՌՈՋԱԼԻՆԻ

Ոչ զգեստներին, այլ սրտիդ փափաքին: Միթէ ես քո Ռոզալինդը չեմ:

Յո ուրախ եմ ասել այո, որովհետև ես փափաքում եմ նորա վերայ խօսել:

ՌՈՋԱԼԻՆԻ

Լաւ, յանձին նորա՝ ես ասում եմ՝ որ քեզ չեմ ուզում:

ՕՐԱՄԵՆԻ

Ուրեմն յանձին իմ՝ ես մեռնում եմ:

ՌՈՋԱԼԻՆԻ

Ոչ, նեղութիւն մի քաշիր. փոխանորդով մեռիր: Խեղճ աշխարհը մօտ վեց հազար տարեկան է, և այս բոլոր ժամանակ դեռ մարդ չէ եկած աշխարհ, որ անձամբ մեռած լինի, այսինքն սիրոյ պատճառով: Տրոյլիտսի գլուխը մի յունական լախտից ջախջախուեց, և սակայն մինչև այն ժամանակ ամեն ջանք արել էր սիրուց մեռնելու համար, և չէր յաջողել, և նա տիպար սիրահարներից մէկն է: Իսկ Լէանդը շատ ու շատ տարիներ կարող էր ապրել, մինչև իսկ եթէ Հէրօ միանձնուհի դարձած լինէր, եթէ այն ամառնային գիշերը այնպէս սաստիկ տօթ չը լինէր: Խեղճ տղան զնաց Հելլեսպոնտէսի մէջ լողանալու, և ջրային կծկումից բռնուելով՝ ջրի մէջ խեղդուեց. այն դարու տխմար ժամանակագիրները ձեացրին, որպէս թէ մահուան պատճառը Սեստոսցի Հէրօն էր: Բայց այս բոլորը սուտ է: Ամեն ժամանակ մարդիկ մեռած են, և որդերը նորանց կերած են, բայց ոչ թէ սիրոյ պատճառով:

ՕՐԱՄԵՆԻ

Ես չէի կամենալ, որ իմ իսկական Ռոզալինդը այդ տեսակ զաղափարներ ունենար. որովհետև, երզում եմ, նորա մէկ խոժոռ նայուածքը ինձ տեղն ու տեղը կ'սպանէր:

ՌՈՋԱԼԻՆԻ

Ես էլ այս ձեռքովս երզում եմ, մի ճանճ անգամ չէր

կարող սպանել: Բայց լաւ, եւ Տիմա քո Ռոզալինդը կը դառնամ աւելի հաճոյակատար բնաւորութեամբ, և ինչ որ կուզես՝ խնդրիր ինձնից, ես քեզ կը տամ:

ՕՐԼԱՆԴՈ

Ուրեմն սիրիր ինձ, Ռոզալինդ:

ՌՈՂԱԼԻՆԴ

Լաւ, երդուում եմ, կը սիրեմ, ուրբաթներն էլ, շաբաթներն էլ, միւս օրերն էլ:

ՕՐԼԱՆԴՈ

Ուրեմն ինձ ուզո՞ւմ ես:

ՌՈՂԱԼԻՆԴ

Այո՛ և քսան քեզպէսները:

ՕՐԼԱՆԴՈ

Այդ ինչ ես ասում:

ՌՈՂԱԼԻՆԴ

Միթէ դու լաւ բան չես:

ՕՐԼԱՆԴՈ

Յոյս ունիմ:

ՌՈՂԱԼԻՆԴ

Դէ՛հ, լաւ լաւ բանը որչափ շատ՝ այնչափ լաւ: — Ե՛կ, քոյրիկ, դու քահանայ դարձիր և մեզ պսակիր: — Տուր ինձ ձեռքդ, Օրլանդօ: — Ի՛նչ ես ասում, քոյրիկ:

ՕՐԼԱՆԴՈ

Խնդրում եմ, պսակիր մեզ:

ՍԵԼԻԱ

Ես բառերը գիտեմ:

ՌՈՂԱԼԻՆԴ

Պէտք է այսպէս սկսես. Յօժար ես, Օրլանդօ...

ՍԵԼԻԱ

Լաւ, այդ գիտեմ: — Յօժար ես, Օրլանդօ, կնութեան առնել այս Ռոզալինդին:

ՕՐԼԱՆԴՈ

Յօժար եմ:

ՌՈՂԱԼԻՆԴ

Այո, բայց երբ:

ՕՐԼԱՆԴՈ

Վա՛հ, Տիմա, որչափ շուտ՝ այնչափ լաւ:

ՌՈՂԱԼԻՆԴ (Օրլանդօին)

Ուրեմն պէտք է ասես. Ես քեզ, Ռոզալինդ, առնում եմ ինձ կնութեան:

ՕՐԼԱՆԴՈ

Ես քեզ, Ռոզալինդ, առնում եմ ինձ կնութեան:

ՌՈՂԱԼԻՆԴ (Սելիային):

Ես կարող էի քեզնից պահանջել քո արտօնագիրդ: (Օրլանդօյին): Բայց ես քեզ, Օրլանդօ, առնում եմ ինձ ամուսին: Ահա մի աղջիկ, որ քահանայից տուած է ընկնում, և անշուշտ մի կնոջ մտածութիւնը աւելի արագ է թուչում, քան իր գործերը:

ՕՐԼԱՆԴՈ

Այդպէս են բոլոր մտածութիւնքը. նոքա թւեր ունին:

ՌՈՂԱԼԻՆԴ

Դէ՛հ, ասա ինձ, որչափ ժամանակ դու կը սիրէիր սիրուհուդ, նրան սեպհականելուց յետոյ:

ՕՐԱՄՈՒԿ

Մինչև յաւիտեան, և մէկ օր էլ աւելի:

ՌՈՉԱԼԻՆԻ

Ասա մէկ օր, առանց յաւիտեանի: Ոչ, ոչ, Օրամորս. մարդիլ ապրիլ են սիրահարուելիս, դեկտեմբեր՝ պսակուելիս. օրիորդները մայիս են՝ քանի դեռ օրիորդ են, բայց երկինքը փոխուում է, երբ կին են դառնում: Ես քեզ վերայ աւելի նախանձոտ պէտք է լինիմ, քան մի Բարբառիայի՝ աղանի իր էգի վերայ. աւելի աղմկալից, քան թուրքալը անձրևի դէմ. աւելի տարօրինակ, քան կապիկը. աւելի գիժ իմ փափաքներիս մէջ, քան կապիկի ձագը. ոչնչի համար լաց կը լինիմ, ինչպէս Գիանան աղբիւրի մէջ, և այդ հէնց այն ժամանակ՝ երբ դու տրամագրուած ես ուրախութեան. մի ընձի նման կը ծիծաղեմ, և այդ՝ երբ որ քո քունդ տանում է:

ՕՐԱՄՈՒԿ

Բայց իմ Ռոզալինդս երբէք այդպէս բաներ չի անիլ:

ՌՈՉԱԼԻՆԻ

Ես իմ հոգիս, ինչ որ ես անում եմ՝ նա էլ կանէ:

ՕՐԱՄՈՒԿ

Բայց նա խելօք է:

ՌՈՉԱԼԻՆԻ

Անշուշտ, եթէ ոչ բաւական խելք չէր ունենայ այդպէս անելու: Որչափ խելօք՝ այնչափ թափառաշրջիկ: Գուռը կապիր մի կնոջ խելքի առաջ—պատուհանից դուրս կը գնայ. այն էլ կապիր—բանալիքի ծակից դուրս կը գայ. այն էլ գոցիլ—ծխի հետ ծխնելոյցից դուրս կը թռչի:

ՕՐԱՄՈՒԿ

Մի մարդ, որ այս տեսակ սուր խելքով կին ունի՝ կարող է ասել. խելք, ո՞ւր ես մտրուում:

ՌՈՉԱԼԻՆԻ

Ոչ, այդ բացազանչութիւնը պահիր այն օրուայ համար, որ տեսնես կնոջը խելքը գնում է դրացուդ անկողնի մէջ:

ՕՐԱՄՈՒԿ

Եւ խելքը այդ ժամանակ ինչ խելք կունենայ պատուակ գտնելու համար:

ՌՈՉԱԼԻՆԻ

Բահ, բաւական է որ ասէ. «եկել էի քեզ գտնելու»: Գուռ երբէք նրան առանց պատասխանի չես տեսնիլ, միայն թէ առանց լեզուի տեսնես: Օ՛, այն կինը, որ չէ կարող իր մեղքը իր ամուսնի վզին դնել՝ նա երբէք արժանի չէ իր երեխային կաթ տալու, որովհետեւ նրան կը յիմարացնէ:

ՕՐԱՄՈՒԿ

Մինչև երկու ժամ, Ռոզալինդ, պէտք է քեզնից հեռանամ:

ՌՈՉԱԼԻՆԻ

Վայ, ինձ, սիրականս, ես չեմ կարող երկու ժամ քեզ կարօտ մնալ:

ՕՐԱՄՈՒԿ

Պէտք է ճաշին դքսի հետ լինիմ. ժամը երկուսին նորից կը գամ քեզ մօտ:

ՌՈՉԱԼԻՆԻ

Լաւ, գնա՛, գնա՛:—Ես իմանում էի դու ինչ ես դառնալու. իմ բարեկամներս էլ ասում էին, ես էլ իմանում էի. քո այդ շողոքորթ լեզուդ խելքս ձեռքիցս առաւ: Ահա մի խեղճ կին դուրս ձգուած: Գէհ, եկ, մահ:—Ասացիլ ժամը երկուսին կը գաս:

ՕՐԱՆԵՐԻ

Այո, իմ անուշիկ Ռոզալինդս:

ՌՈԶԱԼԻՆԴ

Երբևում եմ ես, և շատ լուրջ կերպով և, Աստուած վկայ, ամեն սիրուն երգումներով, որոնք վտանգաւոր չեն. եթէ պատահի, որ դու քո տուած խոստմանդ մէկ նշանախեցը կոտրես, կամ որոշուած ժամից մէկ ըստ «ուշանաս» ես քեզ կը համարեմ ամենաճոռոմախօս ուխտադրուժը, ամենախարդախ սիրահարը և ամենաանարժանը նորան, որին Ռոզալինդ ես կանչում, որ երբ և իցէ կարելի է գտնել ուխտադրութեան անհազին հրոսախմբի մէջ: Ուրեմն զգուշացիր իմ կծու լեզուից, և խօսքդ պահիր:

ՕՐԱՆԵՐԻ

Ես իմ խօսքս կը պահեմ այնպիսի բարեպաշտութեամբ, որպէս եթէ դու իսկապէս իմ Ռոզալինդը լինէիր: Ուրեմն ցտեսութիւն:

ՌՈԶԱԼԻՆԴ

Լաւ, ժամանակը այն ծերունի դատաւորն է, որ դատում է բոլոր այդ տեսակ յանցաւորներին, և թող ժամանակը դատէ: Ցտեսութիւն:

(Օրանդո գնում է):

ՍԵԼԻԱ

Ինչ որ հօ ուղղակի խայտառակեցիր մեր սեռը քո սիրալին զրոյցների մէջ. պէտք է բաճկոնդ ու անդրավարտիքդ հագնից հանենք և ցոյց տանք ամբողջ աշխարհին՝ թէ թրջունը ինչ աւերմունքներ է գործել իր սեպհական բոյնի մէջ:

ՌՈԶԱԼԻՆԴ

Օհ, քուրիկ, քուրիկ. իմ սիրուն պատիկ քուրիկ. ե-

րանի մէկ գիտենայիր քանի հազար կանգուն խորասուզուած եմ սիրոյ մէջ. բայց անկարելի է չափել այդ խորութիւնը. իմ սիրուս յատակը դեռ անծանօթ է, Պորտուգալեան ծոցի պէս:

ՍԵԼԻԱ

Կամ աւելի լաւ է ասել՝ բնաւ յատակ չունի... որովհետեւ որքան մէկ կողմից սէր ես թափում նորա մէջ՝ միւս կողմից դուրս է վազում:

ՌՈԶԱԼԻՆԴ

Ոչ, այդ միւսնոյն Վեներայի չար լակտը, որ ծագում առաւ մտածութիւնից, լղացուեցաւ մաղձտութիւնից և ծնաւ խենթութիւնից, այդ կոյր սրիկայ տղան, որ ամենի աչքերը եղծում է, որովհետեւ ինքն աչք չունի— թող հէնց նա ինքը դատէ, թէ ես սրբան խոր մխուած եմ սիրոյ մէջ: Ասեմ քեզ, Սլիէնա, ես չեմ կարող ապրել Օրլանդօյի աչքից հեռու: Գնամ մէկ ծառ գտնեմ, և նորա շուքի տակ նստած հառաչեմ, մինչև որ նա յետ գառնայ:

ՍԵԼԻԱ

Ես էլ կը քնեմ:

(Դուրս են գնում):

ՏԵՍԱՐԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Անտառի մի այլ մասը:

Մտնում են ԺԱՔ և ԼՈՐԴԵՐ, որսորդի զգեստով:

ԺԱՔ

Եղջերուն սպանողը սրն է:

ԱՌԱՋԻՆ ԼՈՐԴ

Պարոն, ես եմ:

ԺԱՔ

Տանինք սրան ներկայացնենք դքսին, որպէս մի հոռ-
մայեցի աշխարհակալ, և լաւ կը լինէր եղջերուի եղջիւր-
ներն էլ տնկէինք սորա գլխին, որպէս յաղթական պսակ:

Գուռ ոչ մի երգ չը գիտէս, որսորդ, այս պարագայի համար:

Ինչո՞ւ չէ:

ԺԱՔ

Ուրեմն երգիր. եղանակը ինչ կուզէ լինի, միայն թէ
բաւական աղմուկ հանէ:

Ե Ռ Ք

1 ձայն Ի՞նչ է վարձը այն մարդու,
որ եղնիկ է որսացել.—

2 ձայն Կրել գլխին եղջիւրները
եւ կաշին էլ գործ ածել:

1 ձայն Դէ՛հ ամենքըս թող երգենք
եւ երգելով տուն տանենք:

Մի՛ ամաչեր եղջիւր կրել.—
Շատ առաջ քո ծնունելոց } Խումբը պէտք է
Դա պըսակ էր, եւ ոչ ոք } երգէ կրկներգը:
Չէր ամաչում կրրելոց:

1 ձայն Հօրըդ հայրը կրրում էր:

2 ձայն Եւ հայրըդ էլ սիրում էր:

ԱՄԵՆՔԸ

Կեցցէ եղջիւր,
Առոյգ եղջիւր.
Չէ ծաղրելի,
Անարգելի:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԵՐՐՈՐԴ

Անտանու՞մ:

Մտնում են ՍԵԼԻԱ և ՌՈԶԱԼԻՆԴ:

ՌՈԶԱԼԻՆԴ

Հիմա ի՞նչ ես ասում. ժամը երկուսն է, և դեռ Օրլան-
դօյից նշան չը կայ:

ՍԵԼԻԱ

Ես քեզ խօսք եմ տալիս, որ նա, իր անբիծ սիրով և
խառնակուած ուղեղով, առել է իր նետն ու աղեղը և գնա-
ցել է... քնելու:— Նայիր, մէկը գալիս է. ո՞վ է:

(Սիլվիոս ներս է մտնում):

ՍԻԼՎԻՈՍ (Ռոզալինին)

Ես ձեզ հետ գործ ունիմ, սիրուն պատանի:

Իմ սիրուն Ֆեբէն ինձ հրամայել է

Տալ ձեզ այս թուղթը:

(Տարվ մի նամակ)

Ես ինքս չը գիտեմ բովանդակութիւնը.

Բայց որքան դատում եմ այն խենթ նայուածքից

Եւ խալթիչ շարժուածքից, որ գրած ժամանակ

Նորա դէմքն ունէր՝ դա պէտք է ունենայ

Չայրալից մի նիւթ. բայց ինձ ներող եղէք,

Ես միայն մի անմեղ պատգամաբեր եմ:

ՌՈԶԱԼԻՆԴ

Համբերութիւնն իսկ այսպիսի նամակից

Ոտքի կը կանգնէր և կը յոխորտար:

Սորան հանդուրժողը ինչ չի հանդուրժիլ:

Նա այստեղ ասում է, որ ես ազնիւ չեմ,

Թէ բարեկիրթ չեմ, թէ ես հստարտ եմ,
 Եւ թէ նա չէր կարող ինձ երբէք սիրել՝
 Թէ մարդիկ նոյն էսի Փիւնիկի նման
 Հազուազիւտ լինէին: Բայց, փնռք Աստուծոյ,
 Նորա սէրը չէ այն նապաստակը,
 Որ ուզում եմ որսալ: Ինչո՞ւ է այսպէս
 Նամակ գրրում ինձ:— Լաւ, հովիւ, հասկացայ:
 Այս մի նամակ է, որ ինքդ ես գրրել:

ՍԻԼՎԻՈՍ

Ոչ, երդում եմ ձեզ. ես չեմ իմանում
 Ինչ կայ դորա մէջ. Ֆեբէն է գրել:

ՌՈԶԱԼԻՆԴ

Բ՛ա՛հ, բ՛ա՛հ, դու խենթ ես, և սիրոյ տազնապից
 Միտքդ խառնակուել է: Ես տեսայ նրա ձեռքը.
 Նա ունի ցամաքած կաշեղէն մի ձեռք՝
 Որ ձաքարի գոյն: Նիշդը, ես կարծեցի
 Որ նա կրում էր հին ձեռնոցները.
 Բայց լեռոյ տեսայ իր ձեռքերն էին:
 Նա ունի տընարար մի կնոջ ձեռքեր:
 Բայց դա իմ գործըս չէ. ես քեզ ասում եմ,
 Որ այս նամակը նա չէ շարագրած,
 Այլ մի մարդու գործ է, այլ մարդու ձեռք է:

ՍԻԼՎԻՈՍ

Հաւատացնում եմ ձեզ, դա նորա գիրն է:

ՌՈԶԱԼԻՆԴ

Սա մի պոռոտախօս և վայրագ ոճ է,
 Ըմբիշների մի ոճ. ինձ կուռի է կանչում,
 Ինչպէս մի տաճիկ մի քրիստոնեայի.
 Երբէք մի կընոջ քնքոյշ ուղեղը
 Չէր կարող ժայթքել այսպէս բիրտ բառեր,

Այսպէս ահագին խուժադուժ լուտանք,
 Այսպէս եթովպեան դառնաշունչ խօսքեր,
 Աւելի սև՝ նիւթով, քան արտաքինով:
 Ուզում ես արդեօք լրսել նամակը:

ՍԻԼՎԻՈՍ

Եթէ կը հաճիք. քանզի դեռ չեմ լսած՝
 Թէ և Ֆեբէի անգըթութիւնը
 Խիստ շատ եմ լսել:

ՌՈԶԱԼԻՆԴ

Նա ինձ խաբում է.

Լսիր ինչ է գրում բռնապետուհին.
 Աստուած ես միթէ դու, հովիւ դարձած,
 Որ մի խեղճ կոյսի սիրտըն ես այրած:—
 Կարո՞ղ է մի կին այսպէս նախատել:

ՍԻԼՎԻՈՍ

Այդ նախատինք է:

ՌՈԶԱԼԻՆԴ

Աստուածութիւնը ինչո՞ւ ես թողնում,
 Մի կնոջ սրտի դէմ պատերազմ մըղում:—
 Լսել ես երբէք այսպէս նախատինք:
 Քանի մարդկային մի աչք ինձ հայցեց՝
 Երբէք այդ աչքը սիրտըս չը խցեց:—
 Ուզում է ասել, թէ ես գազան եմ:
 Թէ պայծառ աչքիդ արհամարհանքը
 Կարող է ինձ տալ այսպիսի մի սէր,
 Ինչ կլինէր ապա՝ եթէ զգուանքը
 Քո ակնարկի մէջ խառնուած լինէր:
 Ես քեզ սիրեցի՝ երբ կուում էիր,
 Ինչ կլինէր ապա՝ թէ ինձ շոյէիր:
 Նա, որ ըերում է քեզ այս նամակը,

Իմ այս ջերմ սիրուց ընձաւ լուր չունի:
 Եւ նորա ձեռքով յայտնիր քո կամքը,
 Թէ մատողաշ սիրտըդ արդեօք կընդունի՞,
 Որ ես քեզ ձօնեմ հաւատարմութեամբ
 Իմ անձը, ըստ իմ ըստացուածքով:
 Եւ եթէ մերժես իմ սիրուս ձօնը՝
 Լուր տուր ինձ դարձեալ այս մարդու ձեռքով:
 Յայնժամ ինձ միայն կը մընայ խորհել՝
 Թէ ի՞նչպէս մեռնել:

ՍԻԼՎԻՍ

Այդ կշտամբել է:

ՍԵԼԻԱ

Աւանդ, խեղճ հովիւ:

ՌՈՉԱԼԻՆԻ (Սելիային)

Դու խղճում ես նորա վերայ. ոչ, նա արժանի չէ խըղ-
 ճալու:—(Սիլվիոսին) Դու ի՞նչպէս կարող ես սիրել այս տեսակ
 կին: Վահ, որ քեզ մի գործիք շինէ և սխալ եղանակներ
 նուազէ քեզ վերայ. միթէ կարելի է հանդուրժել: Դու գի-
 տես, գնա նորա մօտ, — որովհետեւ տեսնում եմ, սէրը քեզ մի
 ընտելացած ոձ է դարձել, — և ասա այս նորան, որ եթէ
 նա ինձ սիրում է՝ ես նորա վերայ պարտականութիւն եմ
 դնում սիրել քեզ. եթէ ոչ, ես նրան երբէք չեմ ուզի՝
 միայն թէ դու նորա համար բարեխօսես: — Եթէ դու մի
 անկեղծ սիրահար ես՝ գնա առանց մի բառ ասելու, որով-
 հետեւ ահա ուրիշ մարդիկ են գալիս: (Սիլվիոս գնում է):

(Մտնում է Օլիվիէն)

ՕԼԻՎԻԷ

Բարի լոյս, սիրուններ. ասացէք խնդրեմ,
 Եթէ դուք գիտէք, թէ որ կողմն արգեօք
 Այս անտառների շրջականերում

Կայ ոչխարի մի գոմ, վանդակափակուած
 Ծիթենու ծառերով:

ՍԵԼԻԱ

Իէպի արեւմուտք
 Մերձակայ ձորի մէջ, աջ կողմ թողնելով
 Մրմնջուն առուակի եզերքին տնկուած
 Ուռիների շարքը՝ կը հասնէք այնտեղ:
 Բայց օրուայ այս ժամում այնտեղ մարդ չը կայ,
 Եւ տունը ինքն է իրան պահպանում:

ՕԼԻՎԻԷ

Թէ աչքը լեզուից օգուտ կը քաղէ՝
 Պէտք է ձեզ ճանաչեմ նրկարագրութեամբ:
 ձիշդ նոյն հագուստները, ճիշդ նոյն տարիքը. —
 «Տղան գնդեցիկ է, կանացի քնքշութեամբ,
 Բոլորովին նման մի հասած քրրոջ.
 Բայց աղջիկը կարճ է, եւ աւելի թուխ
 Զան իւր եղբայրը: Ասացէք, դուք չէք
 Իմ որոնած տան կալուածատէրքը:

ՍԵԼԻԱ

Պարծենալ չի լինիլ, երբ դուք հարցնում էք,
 Ձեզ պատասխանել՝ թէ այո, մենք ենք:

ՕԼԻՎԻԷ

Օրլանդօն զրկում է ձեզ երկուսիդ էլ
 Յարգական բարեւներ, և այն պատանուն,
 Որին նա կոչում է իւր Ռոզալինդը՝
 Նա ուղարկում է արիւնաթաթախ
 Այս թաշկինակը: Դուք նա՞ էք:

ՌՈՉԱԼԻՆԻ

Բայց մենք գորանով ինչ պէտք է հասկանանք:

ՕԼԻՎԻԻՆԻ

Ամօթ ինձ համար՝ եթէ կամենաք
Հարցնել ինձանից, թէ ինչ մարդ եմ ես,
Թէ ինչո՞ւ, և ինչպէս, և ինչտեղ արդեօք
Այդ թաշկինակը ներկուել է այսպէս:

ՍԵԼԻԱ

Պատմեցէք ինչդրեմ:

ՕԼԻՎԻԻՆԻ

Երբ վերջին անգամ

Պատանի՝ Օրլանդօն հեռացաւ ձեզնից՝

Նա ձեզ խոստացաւ մէկ ժամից լետ գալ,

Եւ անտառի մէջ շրջագայելով

Եւ որոճալով երևակայութեան

Քաղցր ու դառն սնունդը՝ յանկարծ նա նայեց,

Եւ վնձ, ինչ է տեսնում.— մի կաղնու ներքոյ,

Որի ճիւղերը տարիքից մամռոտած,

Եւ բարձր կատարը չոր հնութիւնից

ձաղատ էր դարձած՝ մի խեղճ թշուառ մարդ,

Յնցոտիներ հազած, մաղերը երկարած՝

Քնած էր մէջքի վրայ: Նորա վզի շուրջը

Գալարուած էր մի օձ, կանաչ և ոսկեգոյն,

Որ իր սպառնալից և թեքուն գլխով

Մօտենում էր մարդու կիսաբաց բերնին:

Բայց հէնց որ օձը Օրլանդօյին տեսաւ՝

Նա կամաց կամաց լետ արձակուեցաւ

Եւ ատամնաձև գալարումներով

Սողաց ու մտաւ մի թրփի ներքև:

Բայց նոյն թրփի տակ մի մատակ առիւծ,

Յամաքած ծծերով, գլուխը գետին դրած՝

Մի կատուի նման դարան էր մտած,

Հսկելով, թէ երբ այն քընած մարդը

Կը շարժուէր տեղից: քանզի այդ անասնի
Թագաւորական սովորութիւնն է՝

Չ'որսալ ոչ մի բան, որ մեռած թուայ:

Օրլանդօն տեսնելով մօտեցաւ նորան

Եւ տեսաւ, որ ինչ—իւր եղբայրըն է,

Անդրանիկ եղբայրը:

ՍԵԼԻԱ

Օ՛հ, նա ինձ խօսել է

Այդ եղբօր վերայ, նկարագրելով

Որպէս ամենից հրէշաւոր եղբայրը,

Որ երբ և իցէ ապրած է մարդկանց մէջ:

ՕԼԻՎԻԻՆԻ

Եւ իրաւունք ունէր. ես շատ լաւ գիտեմ,
Որ հրէշաւոր էր:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Բայց գանք Օրլանդօյին:

Թողեց իր եղբօրը, որ ճարակ դառնայ

Այն սովալըլուկ ցամաքած առիւծին:

ՕԼԻՎԻԻՆԻ

Նա երկու անգամ կռնակ դարձրեց,

Եւ այդ միտքն ունէր. բայց բարութիւնը,

Միշտ աւելի ազնիւ, քան վրէժ առնելը,

Եւ բընութիւնը, աւելի զօրաւոր,

Քան արդար քէնը՝ նըրան ըստիպեց

Կռուել առիւծի դէմ, որ անմիջապէս

Յատկեց նրա առջև, և այդ աղմուկից

Ես վեր ցատկեցի իմ անուշ քընից:

ՍԵԼԻԱ

Դ՞ուք էք եղբայրը:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Նա ձեզ է փրկել:

ՍԵԼԻԱ

Գո՛ւք էք ուրեմըն, որ այնքան յաճախ
Դաւեր էք նիւթել նորա կեանքի դէմ:

ՕԼԻՎԻԻ

Ես էի, բայց ես չեմ, և չեմ ամաչում
Ասել թէ ինչ էի, երբ իմ փոխարկմամբ
Այնքան անոյշ է ինձ լինել՝ ինչ որ եմ:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Իսկ թաշկինակը:

ՕԼԻՎԻԻ

Հիմա կը պատմեմ:—

Երբ մեր երկուսի մէջ արտասուքները
Քաղցրութեամբ թանացին մեր պատմութիւնքը
Սկզբից մինչև վերջ, և երբ ես պատմեցի,
Թէ ինչպէս պատահեց, որ եկայ այստեղ,
Այս անբնակ տեղը՝ կարճ, նա ինձ տարաւ
Բարի դքսի մօտ, որ ինձ շքանորհեց
Հիւրընկալութիւն և նոր ըզգեստներ,
Յանձնարարելով եղբօրքս սիրոյն.
Եւ նա անմիջապէս տարաւ ինձ իւր այրը:
Այնտեղ նա հանուելով՝ տեսանք որ առիւծը
Պատուել էր թևիցը մի մեծ կտոր միս,
Որից արիւնը այս բոլոր ժամանակ
Հոսել էր անդադար, և այնտեղ իսկոյն
Նա ուշքից դնաց, և թալկանալիս՝
Իւր Ռոզալինդի անունն էր տալիս:
Մէկ խօսքով՝ նրբան ուշքի բերեցի,
Վէրքը կապեցի, և մի քիչ յետոյ,

Երբ որ կաղաւթուեց՝ ինձ անծանօթիս
Այստեղ ուղարկեց, որ անցքը պատմեմ
Եւ խնդրեմ ձեզանից, որ ներող լինիք
Նորա խոստմնազանց լինելուն համար,
Եւ այս թաշկինակը, իր արեամբ ներկուած՝
Տամ այն սիրուն հովուին, որին կատակելով
Նա անուանում է իր Ռոզալինդը:

ՍԵԼԻԱ

Վահ, ինչ է, Գանիմեդ, անուշիկ Գանիմեդ:
(Ռոզալինդ ուշաժպիտում է:)

ՕԼԻՎԻԻ

Շատ մարդիկ, իրաւ, արիւն տեսնելիս
Ուշաթափուում են:

ՍԵԼԻԱ

Աւելի պատճառ կայ:

— Սիրելիս, Գանիմեդ:

ՕԼԻՎԻԻ

Տես, ըսթափուում է:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

Ա՛խ, տանը լինէի:

ՍԵԼԻԱ

Քեզ տուն կը տանինք:
(Օլիվիէին):

Խնդրեմ, բռնեցէք նորա բազուկից:

ՕԼԻՎԻԻ

Քաջ եղիր, պատանի:— Գո՛ւ, մի տրղամարդ.
Քո մէջ բնաւ չը կայ տրղամարդու սիրտ:

ՌՌԶԱԼԻՆԻ

ձիշդ է. խոստովանուում եմ: Ա՛հ, պարոն, ամեն մարդ

կը խոստովանուէր, որ ես լաւ ձեացրի. խնդրեմ պատմեցէք ձեր եղբօրը, թէ որքան լաւ ձեացրի: Հն, հն:

ՕԼԻՎԻՅԷ

Ոչ, այդ ձեացնել չէր: Ձեր երեսի գոյնը լաւ վկայում է, որ այդ ճշմարիտ տառապանք էր:

ՌՌՋԱԼԻՆԻ

Կեղծ էր, հաւատացէք:

ՕԼԻՎԻՅԷ

Լաւ ուրեմն, սիրտ առէք և ձեացրէք, որպէս թէ տղամարդ էք:

ՌՌՋԱԼԻՆԻ

Ես էլ այդ եմ անում. բայց իրաւ աւելի պատշաճ կը լինէր, որ ես կին եղած լինէի:

ՍԵԼԻԱ

Վահ, ինչ է, աւելի և աւելի գունաթափւում ես: Խնդրեմ դառնանք տուն:—Ս.գնիւ պարոն, եկէք մեզ հետ:

ՕԼԻՎԻՅԷ

Անշուշտ կը գամ, որովհետեւ պէտք է պատասխան տանիմ, թէ դուք ինչ բառերով ներում էք իմ եղբօրս, Ռոզալինդ:

ՌՌՋԱԼԻՆԻ

Ես պէտք է մի բան երեւակայեմ. բայց, խնդրեմ, գովեցէք նորա մօտ, թէ ինչպէս լաւ կեղծեցի:—Ձէք գալիս: (Գնում են):

ԱՐԱՐՈՒԱԾ ԳԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

Նոյն տեղը:

Մտնում են ՓՈՐՁԱՔԱՐ և ԱՌԻԴՐԻ:

ՓՈՐՁԱՔԱՐ

Մենք յարմար ժամանակ կը գտնենք, Առաջրի, համբերիր, սիրելի Առաջրի:

ԱՌԻԴՐԻ

Ես իմ հոգիս, այն քահանան բաւական լաւ էր, հակառակ այն ծերուկի բոլոր ասածներին:

ՓՈՐՁԱՔԱՐ

Մի շատ անպիտան մարդ էր այդ Սըր Օլիվիէն, Առաջրի, մի ամենախայտառակ Մար-Տեկտ*): Բայց լսիր, Առաջրի, մի պատանի կայ այստեղ անտառի մէջ, որ քո վերայ աչք ունի:

*) Մար-Տեկտ բառացի թարգմանութեամբ նշանակում է «բնագիր եղծող»:

ԱՌԻԴՐԻ

Այո, իմանում եմ ո՛ւմ ես ասում. նա իմ վերայ ոչ մի տեսակ իրաւունք չունի: Ահա ասածդ մարդը գալիս է: (Մտնում է Վիլիամ):

ՓՈՐՉԱՔԱՐ

Ինչ համար ուտելիք և խմելիք է մի ծիծաղելի գեղ- ջուկ տեսնել: Գլուխս վկայ, մենք սրախօս մարդիկս շատ էլ հաշիւ ունինք տալու: Մենք միշտ պէտք է մէկը գըտ- նենք ծաղրելու. չենք կարող մեզ զսպել:

Վիլիամ

Բարի իրիկուն, Աուզրի:

ԱՌԻԴՐԻ

Աստուծոյ բարին, Վիլիամ:

Վիլիամ

Ձեզ էլ բարի իրիկուն, պարոն:

ՓՈՐՉԱՔԱՐ

Բարի իրիկուն, ազնիւ բարեկամ. գլուխդ ծածկիր, գլուխդ ծածկիր, խնդրեմ, գլուխդ ծածկիր: Քանի տարեկան ես, բարեկամ:

Վիլիամ

Քսան և հինգ, պարոն:

ՓՈՐՉԱՔԱՐ

Հասուն տարիք է. անունդ Վիլիամ է:

Վիլիամ

Այո, պարոն:

ՔՈՐՉԱՔԱՐ

Սիրուն անուն է: Այս անտառի մէջ ես ծնուել:

Վիլիամ

Այո, պարոն, փառք Աստուծոյ:

ՓՈՐՉԱՔԱՐ

Փառք Աստուծոյ.— լաւ պատասխան է: Հարձուտ ես:

Վիլիամ

Է՛հ, պարոն, քչից շատից:

ՓՈՐՉԱՔԱՐ

Քչից շատից.— լաւ է, շատ լաւ, շատ շատ պատուա- կան: Բայց այնու ամենայնիւ շատ լաւ չէ, այլ միայն քը- չից շատից: Խեղացի ես:

Վիլիամ

Է՛հ, պարոն, բաւական լաւ խելք ունիմ:

ՓՈՐՉԱՔԱՐ

Վահ, լաւ ասցիր. հիմա լիշում եմ մի առած, ասում են «խենթն իրան խելօք է կարծում, ըսյց խելօքը գիտէ, որ ինքը խենթ է: Հեթանոս փիլիսոփան, երբ խղող էր ցանկանում ուտել՝ բաց էր անում շրթունքները, բերանը դնելիս. դորանով նա ուզում էր ասել, որ խաղողը ստեղծուած է ուտելու և շրթունքները՝ բացուելու համար: Ի՞նչ օրիորդին սիրում ես:

Վիլիամ

Սիրում եմ, պարոն:

ՓՈՐՉԱՔԱՐ

Ձեռքդ տուր ինձ. գիտուն ես:

ՎԻՂԻՍՄ

Ոչ, պարոն:

ՓՈՐՉԱՔԱՐ

Ուրեմն սովորիր այս բանն ինձնից. ունենալ՝ նշանակում է ունենալ, որովհետև ճարտասանութեան մի օրինակ է, որ ըմպելիքը՝ դուրս թափուելով մի բաժակից մի գաւաթի մէջ, լցնելով մէկը՝ դատարկում է միւսը: Որովհետև քո բոլոր գրողները համաձայն են, որ «ipse» նշանակում է «նա ինքը»՝ հիմա դու չես «ipse», որովհետև ես եմ «նա ինքը»:

ՎԻՂԻՍՄ

Ի՞նչ նա ինքը, պարոն:

ՓՈՐՉԱՔԱՐ

Այն նա ինքը, պարոն, որ պէտք է առնէ այս կնիւն: Ուրեմն դու, գեղջուկ, լիք,—որ նշանակում է ռամկական լեզուով՝ բաց թող—զկենակցութիւն—որ ռամկաբար նշանակում է՝ ընկերութիւնը—կնամարդոյս այսօրիկ—որ ամբոխի խօսքով նշանակում է՝ այս կինարմատի. և բոլորը միասին լինում է, լիք զկենակցութիւն կնամարդոյս այսօրիկ, ապա թէ ոչ՝ դու ի կորուստ մատնեսցիս, և կամ որպէսզի լաւ մտնէ ուղեղիդ մէջ՝ դու կը սատակիս: Ըմբռնիր, ես քեզ կ'սպաննեմ, կեանքդ կը փոխարկեմ ի մահ, արևդ կը խաւարեցնեմ, ազատութիւնդ կը փոխեմ ստրկութեան. քեզ կը հալածեմ թոյնով, գաւազանով, պողովատով. կը մաքառիմ քո դէմ դաւադրութեամբ, կը յաղթահարեմ քեզ քաղաքականութեամբ, հարիւր լիսուն կերպով քեզ կ'սպաննեմ: Ուրեմն դողա, և կծիկդ դիր:

ԱՌՆԴՐԻ

Այո, հեռացիր, բարի Վիլիամ:

ՎԻՂԻՍՄ

Աստուած ձեզ երջանկութիւն տայ, պարոն:

(Դուրս է գնում):

(Մտնում է Գորին):

ՔՈՐԻՆ

Տէրս և տիրուհիս քեզ կանչում են. եկ, շուտ արա, շուտ:

ՓՈՐՉԱՔԱՐ

Փախիր, Աուզրի, փախիր, Աուզրի:— Գալիս եմ, գալիս եմ:

ՏԵՍԱՐԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Նոյն տեղը:

Մտնում են ՕՐԼԱՆԴՕ և ՕԼԻՎԻԵ:

ՕՐԼԱՆԴՕ

Այդ ինչպէս բան է, որ այսքան քիչ ծանօթութեամբ նորան այնքան հաւատացիր, որ մէկ անգամ տեսար թէ չէ՝ սիրահարուեցար. սիրահարուեցար թէ չէ՝ խնդրեցիր նորա սէրը, և խնդրեցիր թէ չէ՝ ձեռք բերեցիր. ուրեմն հաստատ վճռել ես վայելել նրան:

ՕԼԻՎԻԵ

Մի վիճեր ոչ իմ խենթութեան վերայ, ոչ նորա աղքատութեան, ոչ մեր քիչ ծանօթութեան, ոչ իմ լանկարծակի սիրախօսութեան, ոչ էլ նորա յօժարման վերայ. այլ ասա ինձ հետ, որ սիրում եմ Ալիէնային, ասա նորա հետ, որ նա ինձ սիրում է. համաձայնուիր մեզ երկուսիս հետ,

որ մենք կարող ենք վայելել միմեանց: Քո օգուտդ էլ դորա մէջ է. քանզի հօրս տունը և բոլոր այն եկամուտները, որ ծերունի Սըր Ռուանդին էին պատկանում՝ այդ բոլորը ես կը թողնեմ քեզ, և այստեղ կ'ապրիմ և կը մեռնիմ որպէս մի պարզ հովիւ:

(Մտնում է Ռոզալինդ):

ՕՐԼԱՆԴՈ

Ես համաձայն եմ. հէնց վաղը հարսանիք արէք. ես կը հրաւիրեմ դքսին և բոլոր նորա զուարճասէր հետևորդներին: Դու գնա Ալիէնային պատրաստիր, որովհետև ահա գալիս է իմ Ռոզալինդս:

ՌՌԶԱԼԻՆԴ (Օրլանդոյին)

Բարև քեզ, եղբայր:

ՕԼԻՎԻԷ:

Եւ քեզ, սիրուն քոյրիկ:

ՌՌԶԱԼԻՆԴ

Օ՛, իմ սիրուն Օրլանդօ, որչափ ցաւալի է ինձ տեսնել, որ սիրտդ այդպէս կ'ապկպել ես վերակապի մէջ:

ՕՐԼԱՆԴՈ

Այս իմ բազմակ է:

ՌՌԶԱԼԻՆԴ

Ես կարծեցի, թէ սիրտդ վերաւորուած է մի մատակ առիւծի ճիրաններից:

ՕՐԼԱՆԴՈ

Վերաւորուած է, այո, բայց մի օրիորդի աչքերից:

ՌՌԶԱԼԻՆԴ

Եղբայրդ պատմեց քեզ, թէ ես ինչպէս ուշաթափուածիւն ձեացրի, երբ նա ինձ ցոյց տուաւ քո թաշկինակը:

ՕՐԼԱՆԴՈ

Այո, և աւելի զարմանալի բաներ:

ՌՌԶԱԼԻՆԴ

Օ՛, գիտեմ ինչ ես ուզում ասել. իրաւ որ երբէք այսպիսի յանկարծակի բան չէ պատահած, ի բաց առեալ երկու խոյերի կռիւը, կամ թէ Կեսարի Թրասոնական*) յոխորտանքը — նկայ, տեսայ եւ յաղթեցի. որովհետև քո եղբայրդ և իմ քոյրս հազիւ թէ միմեանց հանդիպեցան՝ իրարու չ'նայեցին. հազիւ թէ նայեցին՝ սիրահարուեցան. հազիւ թէ սիրահարուեցան՝ հառաչեցին. հազիւ թէ հառաչեցին՝ պատճառը հարցրին միմեանցից. հազիւ թէ պատճառը գտան՝ ճարը որոնեցին. և այս աստիճաններով նոքա շինեցին մի սանդուխք դէպի ամուսնութիւնը, որից պէտք է կամ անժուժկալ կերպով վեր ելնեն, կամ անժուժկալ լինին դեռ չ'ամուսնացած. սիրոյ ամենաբուռն կատաղութեան մէջ են, և անպատճառ պէտք է միանան. լախտերը չեն կարող նրանց միմեանցից բաժանել:

ՕՐԼԱՆԴՈ

Նոքա վաղը պէտք է ամուսնանան, և ես դուքսին հարսանիքի կը հրաւիրեմ: Բայց նա, ինչ զառն բան է երջանկութեան վերայ նայել ուրիշի աչքերով, և վաղը որքան աւելի իմ եղբօրս երջանիկ տեսնեմ իր սրտի ցանկալիացածը ձեռք բերելու համար, այնքան աւելի իմ սրտիս փղձուկը սաստիկ կը լինի:

ՌՌԶԱԼԻՆԴ

Վահ, միթէ վաղը ես չեմ կարող քեզ մօտ Ռոզալինդի տները խաղալ:

*) Թրասո մի սնասարձ և բարբառող զինուորի անուն է Տեքէնսի «Ներքինի» թատերագութեան մէջ:

ՕՐԼԱՆԻՈ

Ա՛խ, ես չեմ կարող այլ ևս երևակայութեամբ ասել:

ՌՈԶԱԼԻՆԻ

Որ այդպէս է՝ ես էլ քեզ չեմ ձանձրացնի ունայն խօսքերով. բայց թող քեզ մէկ բան ասեմ (և հիմա ես լուրջ կերպով եմ խօսում), որ ես քեզ ճանաչում եմ մի խելքք զլիսին տղայ. ես այս չեմ ասում՝ որ դու լաւ գաղափար կազմես իմ իմաստութեան վերայ, քեզ ցոյց տալով՝ որ գիտեմ թէ դու ո՞վ ես. ոչ էլ ջանք եմ անում գնահատուիլ քեզանից՝ եթէ ոչ մի փոքրիկ չափով, և այն նորա համար՝ որ դու վստահութիւն ունենաս դէպի ինձ քո սեպհականօգտիդ, ոչ թէ իմ պարծանքիս համար: Ուրեմն հաւատա՛, խնդրեմ, որ ես կարող եմ տարօրինակ բաներ անել. ես երեք տարեկան հասակից ծանօթութիւն եմ ունեցել մի վհուկի հետ, որ իր արհեստի մէջ շատ հմուտ էր, և սակայն ոչ մի կերպով դատապարտութեան արժանի չէր: Եթէ իսկապէս դու Ռոզալինդին այդպէս ջերմ կերպով սիրում ես, ինչպէս քո վարմունքդ աղաղակում է, ապա երբ որ եղբայրդ Ալիէնայի հետ ամուսնանայ՝ դու էլ կ'ամուսնանաս քո սրտիդ սիրածի հետ: Ես գիտեմ թէ նա բախտի ինչ կիրճերի մէջ ընկած է, և եթէ կուզես՝ ինձ համար անկարելի չէ վաղը նրան բերել քո աչքի առաջ, մարդկային կերպարանքով և առանց որ և իցէ վտանգի:

ՕՐԼԱՆԻՈ

Առանց կատակի՛ ես խօսում:

ՌՈԶԱԼԻՆԻ

Առանց կատակի, կեանքս վկայ, մի բան՝ որ իմ աչքում շատ թանկ է, թէև ասացի որ կախարհեմ: Ուրեմն վաղը հագիր քո ամենալաւ զարդերդ, հրաւիրիր բարեկամներդ, որովհետև եթէ իսկապէս դու կամք ունիս վաղը

պատկուելու՝ կը պատկուիս, և այն էլ Ռոզալինդի հետ, եթէ ուզում ես:

(Մտնում են Սիլվիոս եւ Փերէ):

Նայիր, ահա գալիս է իմ սիրուհիս, և նորա սիրահարը ետևից:

ՓԵՐԷ

Պատանի, դու ինձ խիստ անպատուեցիր, քեզ գրրած նամակս այնպէս ցոյց տալով:

ՌՈԶԱԼԻՆԻ

Ինձ ինչ փոյթ. հոգըս չէ. իմ բոլոր ջանքս է քո աչքիդ քամահրող և բիրտ երևալ: Տես, քեզ հետևում է մի սիրող հովիւ, Նայիր, սիրիւ նրան. նա քեզ պաշտում է:

ՓԵՐԷ (Սիլվիոսին)

Ա՛խ, դու բարի հովիւ, մէկ պատմիր սորան, թէ ինչ բան է սիրել:

ՍԻԼՎԻՈՍ

Սիրել՝ ասել է լինել ամբողջապէս արցունք ու հառաչ. Եւ ես այդպէս եմ Փերէի համար:

ՓԵՐԷ

Եւ ես՝ Գանիմեդի:

ՕՐԼԱՆԻՈ

Եւ ես՝ Ռոզալինդի:

ՌՈԶԱԼԻՆԻ

Եւ ես՝ ոչ մի կընոջ:

ՍԻԼՎԻՈՍ

Սիրել՝ ասել է լինել ամբողջապէս

Հաւատարմութիւն, անձնուիրութիւն.

Եւ ես այդպէս եմ Ֆերէի համար:

ՓԵՐԷ

Եւ ես՝ Գանիմեդի:

ՕՐԼԱՆԻՆՆԻՆ

Եւ ես՝ Ռոզալինդի:

ՌՈՂԱՆԻՆՆԻՆ

Եւ ես՝ ոչ մի կընոջ:

ՍԻԼՎԻՆՆԻՆ

Սիրել՛ ասել է

Լինել ամբողջապէս յափշտակութիւն,

Ամբողջապէս կիրք, ամբողջ՝ ցանկութիւն:

Ամբողջ՝ պաշտողութիւն, յարգանք, ակնածութիւն,

Ամբողջ՝ խոնարհութիւն, ամբողջ՝ համբերութիւն

Եւ անհամբերութիւն, ամբողջ՝ սրբութիւն,

Ամբողջ՝ ճգնութիւն և հնազանդութիւն.—

Եւ ես այդպէս եմ Ֆերէի համար:

ՓԵՐԷ

Եւ ես՝ Գանիմեդի:

ՕՐԼԱՆԻՆՆԻՆ

Եւ ես՝ Ռոզալինդի:

ՌՈՂԱՆԻՆՆԻՆ

Եւ ես՝ ոչ մի կընոջ:

ՓԵՐԷ (Ռոզալինդին)

Եթէ այդպէս է՝

Ինչո՞ւ ուրեմըն կշտամբում ես ինձ,

Որ քեզ սիրում եմ:

ՍԻԼՎԻՆՆԻՆ (Ֆերէին)

Ինչո՞ւ ուրեմըն կըշտամբում ես ինձ,

Որ քեզ սիրում եմ:

ՕՐԼԱՆԻՆՆԻՆ

Ինչո՞ւ ուրեմըն կըշտամբում ես ինձ,

Որ քեզ սիրում եմ:

ՌՈՂԱՆԻՆՆԻՆ

— Սյդ ո՞ւմ ես ասում.

«Ինչո՞ւ ուրեմըն կշտամբում ես ինձ,

Որ քեզ սիրում եմ»:

ՕՐԼԱՆԻՆՆԻՆ

Մէկին՝ որ այստեղ չէ,

Եւ ինձ չէ լսում:

ՌՈՂԱՆԻՆՆԻՆ

Խնդրեմ բաւական է. դա նման է իրլանդական գալլերի լուսնահաջին:—(Սիլվիոսին) Ես քեզ կ'օգնեմ, եթէ կարող եմ:—(Ֆերէին) Ես քեզ կը սիրէի, եթէ կարող լինէի:—Վաղը բոլորդ միասին եկէք ինձ մօտ:—(Ֆերէին) Ես քեզ հետ կ'ամուսնանամ՝ եթէ երբ և իցէ մի կնոջ հետ ամուսնանամ, և վաղը ես ամուսնանալու եմ:—(Օրլանդոսին) Ես քեզ կը գոհացնեմ՝ եթէ երբէք մի տղամարդու գոհացնեմ, և դու վաղը կ'ամուսնանաս:—(Սիլվիոսին) Ես քեզ կը բաւականացնեմ՝ եթէ այն որ քեզ դիւր է գալիս՝ կարող է քեզ բաւականացնել, և վաղը դու կ'ամուսնանաս:—(Օրլանդոսին) Եթէ դու սիրում ես Ռոզալինդին՝ եկ:—(Սիլվիոսին) Եթէ դու սիրում ես Ֆերէին՝ եկ.—և ես, որ ոչ մի կնոջ չեմ սիրում՝ ես էլ կը դամ:—Ուրեմն մնաք բարով, ես ձեզ թողեցի իմ պատուէրներս:

ՍԻԼՎԻՆՆԻՆ

Ես անհնազանդ չեմ լինի, եթէ կենդանի մնամ:

ՓԵՐԷ

Ոչ էլ ես:

ՕՐԼԱՆԴՈ

Ոչ էլ ես:

(Գնում են):

ՏԵՍԱՐԱՆ ԵՐՐՈՐԴ

Նոյն տեղը:

Մտնում են ՓՈՐՉԱՔԱՐ և ԱՌԻԴԻԻ:

ՓՈՐՉԱՔԱՐ

Վաղը մեր ուրախութեան օրն է, Առաքրի, վաղը մենք պսակուելու ենք:

ԱՌԻԴԻԻ

Եւ ես փափաքում եմ դորան իմ բոլոր սրտով, և յոյս ունիմ, որ մի անպարկեշտ փափաք չէ՝ փափաքել մի տնարար կին լինել: Ահա դալիս են աքսորուած դքսի մանկաւելիներէց երկուսը:

(Մտնում են երկու մանկաւելի):

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՆԿԼԱԽԻԿ (Փորձաքարին)

Այ, ինչ լաւ պատահեցինք, ազնիւ պարոն:

ՓՈՐՉԱՔԱՐ

Ես իմ հոգիս, լաւ պատահեցինք. եկէք, նստէք, նըստէք, և մի երգ երգենք:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՆԿԼԱԽԻԿ

Մենք պատրաստ ենք. դու եկ մէջտեղ նստիր:

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՆԿԼԱԽԻԿ (երկրորդին)

Ասում ես հէնց ուղղակի սկսենք երգել, առանց կողորդներս մաքրելու, առանց հաղալու, կամ առանց ասելու, որ մեր ձայնը բռնուած է, որոնք մի վատ ձայնի նախաբաններն են:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՆԿԼԱԽԻԿ

Այո, այո, և երկուսս մէկ եղանակով, ինչպէս երկու քնչու մէկ ձիու զերայ նստած:

Ե Ր Գ

Ա

Սիրահար պատանին
Եւ սիրուն գեղջուկին,
Երգելով հէյ ու հօ,
Երգելով նօ, նի, նօ,
Անցնում են արտերից

Եւ կանանչ մարգերից,
Գարնան եղանակում,
Սիրոյ ժամանակում:
Երբ որ թռչունները
Անուշիկ երգում են՝

Սիրահար սրտերը
Գարունը սիրում են:

Բ

Համարի արտերում,
Ցորենի անդերում,
Երգելով հէյ ու հօ,
Երգելով նօ, նի, նօ,
Այս սիրուն գեղջուկներ
Պառկում են ողջ գիշեր:

Գարնան եղան...

Այսպիսի մի ժամում

Այս երգն են ըսկըսում,

Երգելով հէյ ու հօ,

Երգելով նօ, նի, նօ,

Թէ կեանքն է մի ծաղիկ,

Մի ծաղիկ զեղեցիկ:

Գարնան եղան...

Գ

Դէհ, օգուտ քաղեցէք

Այս ժամից. ցնծացէք,

Երգելով հէյ ու հօ,

Երգելով նօ, նի, նօ:

Զի սէրը պսակում է՝

Երբ գարուն ծաղկում է:

Գարնան եղան...

ՓՈՐՁԱԲԱՐ

ձիշդն ասած՝ տղերք, թէև շատ նիւթ չը կար երգի մէջ, այնու ամենայնիւ եղանակը շատ աններդաշնակ էր:

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՆԿԼԱԽԻԿ

Դուք սխալուում էք, պարոն. մենք չափը լաւ պահեցինք, ժամանակը չը կորցրինք:

ՓՈՐՁԱԲԱՐ

Զը կորցրիք հասկա ինչ արիք. իմ կարծիքով այդպիսի լիմար մի երգ լսելը ժամանակ կորցնել է: Աստուած ձեզ հետ, և երանի թէ մի քիչ ձեր ձայները կարկատէ: Եկ, Առաջըրի:

(Գնում են):

ՏԵՍԱՐԱՆ ՉՈՐՐՈՐԴ

Անտառի մի այլ մասը:

Մտնում են ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒՔՍՐ, ԱՄԻԷՆՍ, ԺԱՔ, ՕՐԼԱՆԴՕ, ՕԼԻՎԻԷ և ՍԵԼԻԱ:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒՔՐՍ

Հաւատում ես, Օրլանդօ, որ այդ տղան կարողանայ իւր բոլոր խոստացածները կատարել:

ՕՐԼԱՆԴՕ

Մերթ հաւատում եմ, մերթ չեմ հաւատում. Ինչպէս այն մարդիկ, որ վախենում են, Այնու ամենայնիւ դարձեալ յոյս ունին: (Մտնում են Ռոզալինդ, Սիլվիոս եւ Ֆերէ):

ՌՈՋԱԼԻՆԴ

Քիչ էլ համբերեցէք, մինչև ամփոփենք Մեր պայմանները: (Դուքսին)

Դուքս, դուք ասում էք, Եթէ ես բերեմ ձեր Ռոզալինդին՝ Դուք նըրան կը տաք այս Օրլանդօյին:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒՔՐՍ

Կը տամ, և երանի՛ ես ունենալի՛ թագաւորութիւնք նորա հետ տալու:

ՌՈՋԱԼԻՆԴ (Օրլանդօյին)

Եւ դուք ասում էք, որ նրան կ'ընդունէք՝ Եթէ ես բերեմ:

ՕՐԼԱՆԻՕ

Ես կ'ընդունէի՝
Թէկուզ կայսրութեանց կայսրը լինէի:

Ռ.Ռ.ԶԱԼԻՆԻ (Ֆերէին)

Իսկ դու ասում ես, որ համաձայն ես
Պրսակուիլ ինձ հետ, թէ ես կամենամ:

ՓԵՐԷ

Ես կ'ամուսնանամ՝ թէկուզ իմանամ
Որ մի ժամ յետոյ հոգիս պէտք է տամ:

Ռ.Ռ.ԶԱԼԻՆԻ (Սիլվիոսին ցոյց տալով)

Բայց եթէ մերժես ինձ հետ պսակուիլ՝
Դու պէտք է առնես այս սիրող հովուին:

ՓԵՐԷ

Ես համաձայն եմ:

Ռ.Ռ.ԶԱԼԻՆԻ (Սիլվիոսին)

Իսկ դու ասում ես,
Ֆերէին կ'առնես, թէ նա յօժարուի:

ՍԻԼՎԻՈՍ

Թէկուզ նրան առնել և մահ ընդունել
Նոյն բանը լինին:

Ռ.Ռ.ԶԱԼԻՆԻ

Ես խոստացել եմ
Հարթել այդ բոլորը: (ցոյց տալով Օրլանդոյն)

Դուքս, պահիր քո խօսքըդ
Տալ սորան աղջիկըդ:— Դու, քոնը, Օրլանդօ,
Որ է՝ ընդունել նորա աղջրկան:—
Դու էլ քո խօսքըդ, Ֆերէ, որ ինձ կ'առնես.
Եւ եթէ ինձ մերժես՝ կ'առնես այս հովուին:—

Դու էլ քոնը, Սիլվիոս, որ նրան կ'առնես՝
Թէ նա ինձ մերժէ: Եւ այժմ գնում եմ
Հարթել այս բոլոր տարակոյսները:

(Ռողայինը եւ Սելիա գնում են):

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒՔՍ

Ես այս պատանի հովուի դէմքի մէջ
Գտնում եմ աղջրկանս աշխոյժ գրծերը:

ՕՐԼԱՆԻՕ

Տէր, առաջին անգամ նրան տեսնելիս՝
Կարծեցի ձեր դստեր եղբայրըն է նա.
Բայց, ազնիւ տէր իմ, այս տրդան ծնուած է
Այս անտառի մէջ, և նա ուսած է
Մի քանի ծածուկ ուսմանց տարերքը
Իւր հօրեղբօրից, որը, ասում է նա,
Մի մեծ վրհուկ է, որ թագնւած է
Նոյն այս անտառի շրջապատի մէջ:

(Մտնում են Փորձաքար եւ Աուդրի):

ԺԱՔ

Երևի մի նոր ջրհեղեղ է լինելու, որ սոքա զոյգ-զոյգ
գալիս են դէպի տապանակը: Ահա մի զոյգ շատ տարօրի-
նակ գազաններ են գալիս, որոնց բոլոր լեզուներով ա-
նուանում են խենթ:

ՓՈՐՉԱՔԱՐ

Բարև և ողջոյն բոլորիդ:

ԺԱՔ (ղուքսին)

Ազնիւ տէրս, սորան լաւ ընդունելու թիւն արէք. սա
այն խայտաճամուկ խելքով պարոնն է, որին այնքան յա-
ճախ հանդիպել եմ անտառի մէջ. նա երգում է, որ ինքը
մի ժամանակ պալատի մարդ է եղել:

ՓՈՐՁԱՔԱՐ

Ով որ չէ հաւատում՝ թող ինձ քննութեան ենթարկէ: Ես չափով պարել եմ, տիկիներին շողոքորթել եմ, բարեկամներն հետ քաղաքագիտութիւն եմ գործ դրել, թշնամիներն հետ՝ փափկութիւն, երեք դերձակ եմ տնաքանդ արել, չորս մենամարտութիւն եմ ունեցել, և մօտ էր որ հինգերորդն էլ ունենայի:

ԺԱՔ

Ուրեմն ինչպէս վերջացաւ:

ՓՈՐՁԱՔԱՐ

Ինչպէս: Այսպէս.— մենք հանդիպեցանք միմեանց և տեսանք՝ որ կռիւր եօթներորդ պատճառի վերայ էր:

ԺԱՔ

Եօթներորդ պատճառն ինչ է: (Գուրսին) Ազնիւ տէր, այս մարդը ձեզ շատ դիւր կը գայ:

ԴՈՒՔՍ

Նա ինձ շատ դիւր է գալիս:

ՓՈՐՁԱՔԱՐ

Աստուած էլ ձեզ փոխարէնը տայ, տէր իմ, ձեզ էլ ցանկանում եմ, որ ինձ պէս դիւրեկան մարդ լինիք: Ես գալիս եմ այստեղ, տէր իմ, այս միւս գեղջուկ զոյգերի հետ միասին երգուելու և երգմնազանց լինելու, ըստ այն կանոնի՝ որ ամուսնութիւնը կապում է, և արիւնը արձակում է: (Յոյց տարով Աուրին) Մի խեղճ կոյս, տէր իմ, գեղեցկութիւնից անբաժին մի բան, պարոն. բայց մի բան՝ որ իմ սեփական է. իսկ իմ մէջ մի աղքատիկ քմահաճույք է, պարոն, երբ ես այն եմ ուզում՝ ինչ որ ոչ ոք չէ կամենում: Հարուստ պարկեշտութիւնը մի ազահի նման է բնակում,

պարոն, մի աղքատ տնակի մէջ, ինչպէս ձեր մարգարիտը ձեր կեղտոտ ոստրէի մէջ:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒՔՍ

Ես իմ հոգիս, սորա լեզուն շատ սուր է և պերճախօս:

ՓՈՐՁԱՔԱՐ

Որչափ մի խենթի նետերը, տէր իմ, կամ այդ տեսակ փափուկ հիւանդութիւնները:

ԺԱՔ

Բայց գանք եօթներորդ պատճառին. ինչպէս տեսաք, որ վէճը եօթներորդ պատճառի վերայ էր:

ՓՈՐՁԱՔԱՐ

Գործը մի ստախօսութեան մասին էր, որ եօթն անգամ վերադարձուած է:—Քեզ վայելուչ պահիր, Աուրի:—Ահա ինչպէս, պարոն: Այս ինչ պալատականի մօրուքի ձեռք ինձ դիւր չէր գալիս. նա ինձ լուր ուղարկեց ասելով, որ եթէ ես ասել էի, որ իւր մօրուքը լաւ խուզուած չէ՝ ինքը մտածում է, որ լաւ խուզուած է: Այդ կոչում է «Բաղաքավար պատասխան»: Եթէ ես նորից նորա մօտ մարդ ուղարկէի և ասէի, թէ նորա մօրուքը լաւ խուզուած չէ՝ նա ինձ կը պատասխանէր, թէ նա իւր մօրուքը խուզել է՝ ինչպէս իրան հաճելի է: Այս կոչում է «Համեստ հեղձում»: Եթէ նորից պնդէի, թէ լաւ խուզուած չէ՝ նա ինձ կասէր, թէ դու ճաշակ չունիս: Այդ է «Բիրտ պատասխան»: Եթէ դարձեալ ասէի, թէ լաւ խուզուած չէ՝ նա կ'ասէր, թէ դու ճշմարիտ չես խօսում: Այդ կոչում է «Բաջասիրտ պատասխան»: Եթէ նորից կրկնէի, թէ լաւ խուզուած չէ՝ նա կ'ասէր, սուտ ես ասում: Այդ կոչում է «Կռուասէր հակադարձ». յետոյ պարագայաւոր սուտ», յետոյ «ուղղակի սուտ»:

յոսփյարցան զմէ սէյսւմի ժԱԹ փեմաւ տացրա քն մնոյսրս

Եւ դու քանի՞ անգամ կրկնեցիր, որ նորա մօրուքը վատ էր խուզուած:

սոսփածղմյս մ չ գոսս ՓՈՐՉԱԹԱՐ

Ես չը կամեցայ աւելի հեռու գնալ, քան «պարագայաւոր սուտը», և ոչ էլ նա համարձակեց երեսիս գարկել «ուղղակի սուտը», և այսպէս մենք մեր սրերը չափեցիք և բաժանուեցանք:

ԺԱԹ

Հիմա կարող ես կարգով թուել ստախօսութեան աստիճանները:

ՓՈՐՉԱԹԱՐ

Մհ, պարոն, մենք տպուածի երեսով, գրքով ենք մե՜նամարտում՝ ինչպէս որ դուք գրքեր ունիք վարուեցողութեան կանոնների մասին. թող մէկ-մէկ ասեմ աստիճանները. առաջին՝ քաղաքավար պատասխան, երկրորդ՝ համեստ հեգնում, երրորդ՝ բիրտ պատասխան, չորրորդ՝ քաջասիրտ պատասխան, հինգերորդ՝ կռուասէր հակադարձ, վեցերորդ՝ պարագայաւոր սուտ, եօթներորդ՝ ուղղակի սուտ: Այս բոլորից դու կարող ես խոյս տալ, բացի միայն ուղղակի ստից, և դորանից էլ դեռ կարող ես խոյս տալ մի «եթէ»-ով: Ես մի դէպք գիտեմ, երբ եօթը դատաւոր միասին չը կարողացան հաշտեցնել երկու հակառակորդներ. բայց երբ ոսոխները դէմ առ դէմ եկան՝ նորանցից մէկը մտածեց մի «եթէ»-ի վերայ, օրինակ «Եթէ դու այդպէս ասացիր՝ այն ժամանակ ես էլ այնպէս ասացի»: Եւ նոքա իրարու ձեռքը սեղմեցին և երգուեցին եղբայր լինել: Այդ «եթէ»-ն ձեր միակ հաշտարար դատաւորն է, շատ զօրութիւն կայ այդ «եթէ»-ի մէջ:

ԺԱԹ (դուքսին)

Չասացի՞ ձեզ, մի հագուազիւտ մարդ է, տէր իմ. ամեն քանի մէջ լաւ է, այնու ամենայնիւ մի խենթ է:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒԹՅՈՒՆ

Նա իւր խենթութիւնը գործ է ածում որպէս դիմակ, և նորա տակից նա նետում է իւր սրախօսութեան սլաքները:

Մտնում է ՀԻՄԵՆԷՆ, առաջնորդելով ՌՈՉԱԼԻՆԴԻՆ կանացի հագուստներով, և ՍԵԼԻԱՆ:

(Հանդարտ երաժշտութիւն)

ՀԻՄԵՆԷՆ

Կայ երկնքում՝ ցնծութիւն,

Երբ որ երկրում հաշտութիւն

Մարդկանց մէջ տիրած է:

Առ, ազնիւ դուքս, ինձանից

Քո դուստրը, որ երկնքից

Հիմնէն ընրած է:

Այո, ընրած է այստեղ

Քո դուստրիկը շնորհագեղ,

Որ նըրան տաս այն մարդուն,

Որի սիրտն է իր սրտում:

ՌՈՉԱԼԻՆԴԻ (դուքսին)

Ես ինձ քեզ եմ տալիս, քանզի ես քոնն եմ:

(Օրսնդօյին)

Ես ինձ քեզ եմ տալիս, քանզի ես քոնն եմ:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒԹՅՈՒՆ

Թէ տեսութեան մէջ ճշմարտութիւն կայ՝

Դու իմ դուստրըս ես:

ՕՐԼԱՆԴՈ

Թէ տեսութեան մէջ

Ճշմարտութիւն կայ՝ դու իմ Ռոզալինդն ես:

ՓԵՅԷ

Թէ ձև ու տեսութիւն ճշմարտախօս են՝
Ապա, սկիւմ սէր, դու մընաս բարեալ:

Բ.Ո.ՉԱԼԻՆԻ (ղուրսին)

Ես հայր չեմ ուզում, թէ ոչ միայն քեզ:

(Օրանդոյին)

Ես այր չեմ ուզում, թէ ոչ միայն քեզ:

(Ֆերէին)

Ոչ էլ կին կ'առնեմ, թէ ոչ միայն քեզ:

ՀԻՄՆԵՆԷ

Հանդարտ, օ, հօ, ես չեմ թող տայ

Ձեր մէջ բընաւ իրարանցում:

Տարօրինակ այս դէպքերին

Ինքըս պէտք է բերեմ լուծում:

Այստեղ ահա ութը հոգի,

Պէտք է միմեանց ձեռք ձեռքի տան,

Եւ Հիմենեան քողցըր կապով

Պէտք է այսօր նրանք միանան.

Եթէ իրաւ ճշմարտութիւնն

Ձէ և ինքը մի կեղծութիւն:

(Օրանդոյին եւ Ռոզային)

Ձեզ և ձեզ ոչ մի գրկանք

Եւ ոչ մի խաչ չէ բաժնելու:

(Օրանդոյին եւ Սելային)

Դուք և դուք սիրտ սրտի մէջ՝

Մէկ բարձի էք ձերանալու:

(Ֆերէին)

Դու կամ սրբան պէտք է սիրես,

Կամ թէ մի կին քեզ այր առնես:

(Փորձարարին եւ Առդրիին)

Այնպէս լաւ էք դուք միմեանց հետ՝

Ինչպէս ձմեռն վատ օդի հետ: արձ ւժ

Եւ մինչդեռ մենք այստեղ կ'երգենք

Մի ուրախ երգ հարսանեկան՝

Դուք կշտացէք հարցումներով,

Թէ այս դէպքերն ինչպէս եկան,

Որ պատճառը պահասեցնէ

Ձեր զարմացքը: և հասկացնէ՝

Թէ մենք ինչպէս հանդիպեցանք

Եւ թէ ինչպէս այստեղ հասանք:

Ե Ր Ք

Հարսանիքը մեծ Յունոյի պըսակն է,

Նա սեղանի եւ անկողնի սուրբ կապն է:

Հիմնէն է լցնում ամեն զիւղ, քաղաք.

Կեցցէ՛ անլա ամուսնութեան սուրբ պսակ:

Փառք ու պատիւ Հիմնէին շատ լինի,

Նա աստուածն է ամեն շէնի, ամանի:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒՔՍ (Սելային)

Ո՛վ իմ սիրելի եղբորըս դուստրը,

Գալուստըք բարի. դու իմ աղջիկն ես,

Եւ քեզ նորանից չեմ զանազանում:

ՓԵՅԷ (Սիլիոսին)

Ես իմ թքածըս չեմ լիզել, Սիլիոս,

Հիմա դու իմն ես: Հաւատարմութիւնդ

Կապում է քեզ հետ իմ սրտիս սէրը:

(Մտնում է ժաբ դը Բուս)

Թող տուէք ինձ ասել մէկ կամ երկու բառ:—

Ես Սըր Ռոլանդի երկրորդ սրդին եմ,

Որ լուր եմ բերում այս ազնիւ ժողովին:

Դուքս Պրեդերիկը լսելով ինչպէս

Մեծ զիրքի տէր մարդիկ ամեն օր զիմում են

Դէպի այս անտառը՝ շատ զօրք ժողովեց

Եւ նոցա գլուխն անցաւ այն նըպատակով,
 Որ իւր եղբօրը ձերբակալէ այստեղ,
 Եւ սրից անց կացնէ: Բայց հազիւ հասնելով
 Այս վայրի անտառի շրջագաները՝
 Հանդիպեց մի ծեր կրօնասէր մարդու,
 Որի հետ մի քիչ խօսակցելուց յետ
 Ոչ միայն հրաժարուեց իւր նըպատակից,
 Այլ և աշխարհից, թողնելով իւր թագը
 Իւր աքսորուած եղբօր, և յետ դարձնելով
 Բոլոր դքսի հետ աքսորուածներին
 Այն կալուածները, որ նա գրաւել էր:
 Այս բանի ճշդութեան՝ կեանքըս տալիս եմ
 Որպէս գրաւական:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒԹՄ

Գալուստը բարի,
 Ո՛վ երիտասարդ: Գեղեցիկ ընծաներ
 Պարգևում ես դու եղբօրդ հարսնիքին:
 Մէկին՝ իր կալուածքը, որ գրաւուած էին.
 Միւսին՝ մի երկիր լայն և ընդարձակ,
 Մի հզօր դքսութիւն: Բայց նախ, այս անտառում
 Պէտք է մենք գլուխ բերենք այն ձեռնարկները,
 Որ լաւ ըսկըսանք և լաւ վերջացրինք.
 Եւ յետոյ ամեն ոք այս ուրախ խմբից,
 Որ հանդուրժել է մեզ հետ միասին
 Դժուար օրերի և գիշերների՝
 Պէտք է մեզ հետ էլ մասնակից լինի
 Մեր բախտին, որ կրկին վերադարձել է,
 Ամեն ոք համեմատ իր աստիճանին:
 Դէ՛հ, առ այժմ մոռացէք մեր նոր պատւեր,
 Եւ թող ըսկըսենք մեր գեղջուկ խնջույքը:
 — Դէ՛հ, ուրեմն նուագիր, երաժշտութիւն,
 Եւ դուք բոլորը, հարս ու փեսաներ,

Ձեր բոլոր չափով ցնծութեամբ լցուած
 Չափերի գիմեցէք:

ԺԱՔ

Պարոն, ներեցէք ինձ,
 Եթէ ձեր խօսքը ուղիղ լսեցի՝
 Դուքսն ընդունելով կրօնական մի կեանք՝
 Անխընամ թողել է իր արքունիքը:

ԺԱՔ ԴԸ ԲՈՒԱ

Ճիշդ է:

ԺԱՔ

Ուրեմն՝ ես կը գնամ նորա մօտ:
 Այս նորընծաներից շատ բան կայ լսելու
 Եւ սովորելու:

(Անդրանիկ դքսին)

— Ձեզ ես դարձնում եմ

Ձեր նախկին պատուին. ձեր համբերութիւնը,
 Առաքինութիւնը՝ իսկապէս դորան
 Արժանի եղան:

(Օրանդօ)

Իսկ ձեզ՝ մի սիրոյ,
 Որ ձեր անվրկանդ հաւատարմութեան

Արժանի տրիտուրն է:

(Օլիվիէին)

Ձեզ՝ ձեր կալուածներին,
 Ձեր սիրուն, և ձեր մեծ դաշնակիցներին:

(Սիլվիոսին)

Քեզ՝ մի անկողին, որին շատ ջանքով
 Արժանի եղար:

(Փորձաքարին)

Իսկ քեզ՝ կուռելու,
 Քանզի քո սիրային ճամբորդութիւնը

Լոկ երկու ամսուայ մի պաշար դենի:
— Դէ՛հ, զըւարճացէ՛ք: Ես ատարբեր գործ ունիմ
Չափերով պարելուց:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒՔՍ

Կեցիք, ժաք, կեցիք:
ԺԱՔ

Ես զըւարճութիւն տեսնել չեմ սիրում.
Իսկ ձեր հրամանները լսելու համար
Ես ձեզ կ'ըստասեմ ձեր լըքած պըրում:
(Դուք է գնում):

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԴՈՒՔՍ

Ըսկըսենք, ըսկըսենք, մենք պէտք է ըսկըսենք
Ծէսերը կատարել, և վստահ ենք մենք՝
Նորանք կը բերեն բախտաւորութիւն:
(Պար):

Վ Ե Ր Զ Ս Բ Ա Ն

ՌՈՉԱԼԻՆԻ

Սովորութիւն չէ տեսնել հերոսուհուն մի վերջաբանի
մէջ. բայց ալը աւելի անվայել չէ, քան թէ տեսնել հերո-
սին նախաբանի մէջ: Եթէ ճշմարիտ է, որ լաւ գինին կա-
րօտ չէ յայտանշանի՝ նոյնպէս էլ մի լաւ թատերախաղ կա-
րօտ չէ վերջաբանի: Սչնու ամենայնիւ՝ լաւ գինու համար
գործածում են լաւ յայտանշաններ, և լաւ թատերախաղերը
աւելի լաւ են դառնում լաւ վերջաբաններով: Ի՞նչ պարա-
զայի մէջ եմ ես ուրեմն, որ ոչ լաւ վերջաբան եմ, ոչ էլ
կարող եմ միջնորդել ձեզ մօտ ի նպաստ մի լաւ թատերա-
խաղի: Ես մի մուրացկանի պէս հագնուած չեմ, ուրեմն
մուրալը ինձ չէ վայելում: Իմ դերս է ձեզ յորդորել, և ես
կ'սկսեմ կանանցից: Զեզ յորդորում եմ, կնիկներ, այն սիրոյ

անունով, որ դուք ունիք դէպի մարդիկը՝ սիրել այս խա-
ղից այնչափ, որչափ հաճելի է նորանց. և նոյնպէս յորդո-
րում եմ ձեզ, ո՞վ մարդիկ, այն սիրոյ անունով, որ դուք
ունիք դէպի կանայքը (և նկատում եմ ձեր ժպտալուց, որ
ձեզնից ոչ մէկը նրանց չէ ատում), որ դուք էլ կանանց
հետ միասին գործակից լինիք այս թատերախաղի յաջողու-
թեան: Եթէ ես կին լինէի՝ ես կը համբուրէի ձեզնից ամեն
մէկին, որ ունենար մի մօրուք, որ ինձ դիւր գար, մի երե-
սի գոյն, որ ինձ հաճելի լինէր, և մի շունչ, որից չը զգուէի.
և ես վստահ եմ, ձեզնից նոքա, որոնք սիրուն մօրուք, հա-
ճելի դէմք և քաղցր շունչ ունին՝ իմ բարեսիրտ առաջար-
կութեան փոխարէն կը բարեհաճին, երբ որ նորանց ողջոյն
եմ տալիս՝ ինձ ասել «գնաս բարով»:

(Գնում են):

Վ Ե Ր Զ

964
965

21

1111

